

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSEI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Bomlás.

Budapest, június 30.

(v.) Az új ember ma csupa régi dolgot mondott el a képviselőházban. Programját — ugyanazt, melylyel ma székét elfoglalta — már kitárta Kossuthék, Hollókék és Zichy Jánosék előtt, mikor azért járt náluk, hogy a kabinetalkotáshoz az exequatortőlük megkaphassa. Az ellenzéki árnyalatok közlékenysége révén a szabadelvűpárt is hozzájutott némely tájékozódáshoz az új kormányprogramról s így ma ő rá sem hatott az újdonság ingerével az a program, amelyet az ő támogatásával akar gróf Khuen-Héderváry megvalósítani. Egyetlen pontja volt még csak a programnak, melyről az ellenzék tegnapi nem informálta a többséget. Ugy látszik, ezt a titkot az új kormányelnök egyedül Kossuth Ferencre bízta, aki csakugyan diskrét uriembernek bizonyult, mert csak az éjjeli paffantotta le a pecsétet e misztériumról, amikor a közlés már nagy kárt nem tehetett. Áll pedig ez a titok abban, hogy gróf Khuen-Héderváry, aki a katonai kérdésben nem hozott nemzeti vívmányokat, a közgazdasági élet terén a nemzetet el akarja útni egy törvénybe iktatott s igen nevezetes értékű vívmányától. A kormányelnök ur tegnap este egységes bizalmat kért pártjától, de ezt a titkát a saját hivatallal nem közölte. A szabadelvűpárt tekintélyét kifelé s önézetét befelé bizonyára nagyban emelhetette, hogy ugyancsak tegnap este Kossuth Ferenc a saját pártjait már beavathatta ama nagy státustitokba, amelyet a kormányelnök ur szabadelvűpárt értekezletén elhallgatott. Ez mindenestre alkalmas annak a látszatnak a keltésére, hogy a gróf ur vagy többre becsüli az ellenzékét a szabadelvűpárttal, vagy jobban bizik benne. Megengedjük, hogy ez a látszat is csalekony lehet, de a politikában a látszat van néha olyan fon-

tos, mint a lényeg; s azt viszont engedje meg gróf Khuen-Héderváry, hogy ez a látszat átkozottul kellemetlen.

A programbeszéd különben nem is volt beszéd, hanem felolvasás akadályokkal. A kormányelnök ur nem nagy szónok, sőt az igazat megvallva, egyáltalában nem az. Még két héttel ezelőtt arról a székről ragyogó dialektika, nemes szárnyalású ékesszólás, sztringens okfejtés, példátlan oratóri lélekjelenlét hangzott s mindezt az emberek és viszonyok bámulatos ismerete, rendíthetetlen közjogi biztosság s a magyar kortörténet legapróbb részleteiben való feltétlen jártasság egészítette ki. Széll Kálmán ötödfeleves államférfii tevékenységéről lehetnek eltérők a vélemények, ám bator ma már e tekintetben is erősen közelednek egymáshoz a nézetek; de azt, hogy a parlament vezetésére való képesség dolgában Széll Kálmán a legszerencsésebb inspirációju, legfordulatosabb és legügyesebb kormányférfiak egyike, még leghevesebb politikai ellenfelei sem vitatták soha. Gróf Khuen-Héderváry államférfii értékét még nem ismerjük; mondják, hogy rendkívül erősen van benne kifejlödvé a gouvernementális ösztön és lehetnek idők (a mostani válságos időpont aligha ilyen), midőn ez az ösztön még akkor is juszt formálhat az érvényesülésre, ha a benne rejlő energiát és becsütyat ugyanakkor a tudás nem kormányozza. Hat az ő államférfii értékét ma még nem igen lehet taksálni. De azt, hogy parlamenti leadernek nem fog beválni, hogy a közéletben valóságos antitalentumnak fog bizonyulni, ma már szinte teljes bizonyossággal merjük megállapítani. Magyarországon ma nem a kormányzat beteg, hanem beteg a parlament. A gyógyításra tehát sikerrel csakis olyan államférfi vállalkozhat, aki gouvernementális képességei mellett a parlamenti vezetés nehéz és bonyodalmas művészetének is mestere. A

heves lázaktól gyötört parlament izzó indulatainak közepette tehetetlenül és tanácstalanul állott ma az újkormányelnök; nyugalmát meg tudta óvni valahogy, de sápadt orcája, zavart mosolya, rökönnyödött révedező tekintete ugyanolyan kínosan hatott saját pártjára, mint amennyire bátorította az ellenzékét az amugy is bőszt ostrom fokozására. Nem is beköszöntő volt ez, hanem leköszöntő. Az ellenzék szilaj támadásának védtelenül kitéve s a saját pártja közönyének jéggyűrűjétől övezve, ma elmondhatta magáról gróf Khuen-Héderváry azt, amivel Fejérváry tegnap miniszteri pályafutását bevégezte: „Ezt a csatát elvesztettem.“ De mondhat ennél többet is. Nekünk úgy rémlik, hogy elvesztette az egész hadjáratot. Ő úgy jött közbéni, mint aki megoldja a válságot. De szinte bizonyosra vehető, hogy az igazi válság csak az ő kormányraléptével kezdődik. Ugy látszik, a Dráva szélesebb folyam, mint amilyennek a térkép rajzolja. Aki a tulsó partról jön, nem tud minket megérteni s nem tudja velünk magát sem megértetni.

Rossz ómen, hogy már beköszöntőjében lenyes a nemzeti garanciák törzséről egy nevezetes vívmányt. Hagyján, hogy a többségi elv uralmát az ő jövele megőri s hogy az ellenzékkel sem tudott elég világosan beszélni. Aki paktumot csinál, csinálja meg jól azt a paktumot. Ne csak magát kösse meg, hanem a megbékítendő ellenzékét is. És szeressen magának instrumentumot, amelylyel szerződő társait a kötés betartására szoríthatja. Még kudarcnak is furcsa, hogy az ellenzék, mely bezebelet már az ujonctöbbséget visszazívását, nemcsak hogy tovább akarja folytatni a küzdelmet, hanem még neki áll feljebb s még ő illeti gróf Khuen-Héderváryt a félrevezetés vádjával. De hagyján, hogy ezek a hibák megtörténtek. Ám ami az 1899: XXX. törvény cikk agyonmódosítását illeti, en-

TÁRCA

Huszonnégy óra Jassyban.

(Séta.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta Porzó.

Hejh, te hajdani való magyar Jászvásár, ahol valamikor mi voltunk otthon, ugyancsak eloláhosodtál!

De mit keseregjek én ennek a régi magyar városnak elvesztén, mikor még ősi magyar fészkeinket itthon is idegen népi lakja. Vajda-Hunyad példának okáért, melynek nevét minden mesterkedés mellett a rumuny irredenta máig sem bírta megmumunytítani, lelkében oláh. Ami annál elszomorítóbb, mivelhogy népe mind egy szál magyar faj, amiről a sok Halász, Katona, Kovács és hasonló név tanuskodik. Hiszen még itt, a főváros tövében elszórt magyarneveltségű helységek: Solymár, Vörösvár, Soroksár, Budakeszi, Tök, Hévíz, Vecsés meg a többi, mind sült német. Csak az egyetlen Budakeszin esett meg, hogy lakói a „Butterkäs“ néven cikkelyezték be a nagy német közönségbe, jelentését a vajtól és túrótól származtatván, melylyel olyan jövedelmes kereskedést folytatnak. Az ember csak azt nem tudja, kezükön a tejfúr, vagy szájukon a salu neve van-e jobban meghamisítva.

Hát ott jártam Jászvásárt — vagy, már csak maradjunk meg a mai neve mellett: Jassyban, Moldvának székhelyén. Elfogódott szívvel s talán üdövel is, röttam kanyargó, ki-beszögellő utcáit, sötétlen főtérét. Furákat tapasztaltam ott. Hol

a példátlan nyomor láttán való fájdalom vágja belém karmait, hol meg egy megfiamodott kapunak döltém, hogy föl ne borítson a rázó nevetés.

Korhadt lécdarabokból zsinaggal összecsomózták szekerén, melynek aronestalan, lakó kerekait négyféle koesi szolgáltatta, egy vidéki zsidócska rakodott. Görbe volt és rogyott, öreg és beteg. Szívba, amint szedorjes szájszája bizonyította. És öben, majd a hátán emelt tehernyi csomagokat. Vitt a falujába sőt, petróleumot, aranyhimes papusot és vöröslajbira való fekete portékát. (A magyar nép tréfa ez: azt érti rajta t. i., hogy a fehérrép fekete csikkokkal szegi be a piros kelmét.) Meg vitt az istenadta sokféle egyebetis: kulimászt, bonboncukrot, fehérvári bieskát (egyetlen beviteli cikünk Oláhországba) és szentképeket, melyeknek sűrű cífrászájaiból a kitűnő Szent-Miklósnak épp csak a szeme pislogott ki. A falusi boltos, a szekerke vagy a „fél“ lora volt-e nyomorótkabb, nem tudom. Mekkora oreje az életőstönnek, hogy anyától lett ember érdemesnek vallja, hozzáragaszkodni ehhez az inséges világhoz, mely a számára osztott sanyarúság és testi fogyatkozás fölött még a gyűlölségnek s az üldözésnek véres tuskéitől is meredez.

No, vigabó volt szemben az a másik jelenet. Két urt asszony pörölt ott egymással egy félbermaradt pajtaforma hosszú lakóháznak a szemeset udvarán. Egyénas fejről letépték a tollas kalapot, egymás fülehez vagdosták a küzdelem hevében foszladozó napernyőt, egymásnak gondos frizuráját kavarták még boglyasabbra s azután, hogy fogytán voltak az erőnek, de nem ám a háborus kedvnek: lerugták lábukról a cipelőt, melynek meredek sarka az egyik hadakozó félnek úgy oda talált találni a szeméhez, hogy ezt menten elborította a vér.

Persze hogy nem csupán az ártatlan gyermekvilág, de az érdemes felnőttek is megéveztek ezt a nék hercát, melynek szerzője nem Scribe volt, hanem, amint egy illatszerrel teleloesolt uri ember magyarázta nekem franciául, egy cirkuszbeli Herkules, akinek dagadó izmaiban a hölgyek nem akartak megosztani. Miket kiáltoztak oda oláhu! egymásnak, hogy végre egy rendőrnök sikerült elválasztani őket: nem törtetem. Rutul hangzott biz' az a kifasadás. De hát az ilyen mérges nyelvélés még olaszul sem szól szépen.

Tovább egy házsal. A szint alá sűppedő salon de modesben balra egy kövérségtől előlő kőcos asszony mért pálinkát: „Gitten Bronfin“, jó pálinkát, mint a kifüggesztett vaksí írásu tabla hirdeté. Jobbra a nagyon csinos, vöröshajú modiste kisasszony egy hölgynek a fejébejára illesztett épp valami csodaszekeretű kalapot. Boldogan kapott volna utána akármelyik szerecentörzsnak a császárnéja, mert ilyen flamingo-fészket nem sokat alkotott még a divat műpára. De möbön kapott utána madame Vakareszku is. Az elébe tolt álló tükörben nem győzte magát nézegetni, miáltal a rózsamintás, tisztaságra nézve azonban nem kifogástalan, huresos pongyolában lebegő dame du magasin egyre ráncogtatta a kalapot, míg végre megnyugtatta vevőjét. „Ca y est, madame!“ — mondá végre. Aztán következő egy oláh biztatás, erre megint francia szót s így fölvaltva, míg madame teljesen hypnotizálva, szép arany pénzben fizetett s diadalmas fejhordozással lépett ki a boltból. A kisasszony, félvállal az ajtónak támaszkodva, utána nézett s nekem úgy rémlett, hogy ebben a pillanatban teljes piros ajkát egy vigyázatlan guny mosoly rándította félre.

Csak úgy futtában tekintetem bele ebbe a

nek a fele sem tréfa. Ezt az új kormányelnöknek a saját pártjával kellett volna előbb elintéznie. Ha előbb nem, hát a tegnapi értekezleten. Ha ott sem, hát egyenmely oszlopos pártmber megkérdésével és kapacitálásával. Hogy Kossuth Ferencet beavatta titkába s a saját pártját nem, még csak tetézi a sérelmet. Azt a törvényt pedig nem lehet amugy per sundam-bundam agyonmódosítani. Mert nem holmi muló szeszély, vagy oktalan ötlet bírta rá a törvényhozást annak az elvnek törvénybeiktatására, hogy idegen államokkal szerződéses tárgyalások az új autonóm vámtarifa elkészültéig nem indíthatók. Ezt a nemzet 1899-ben kompenzációul kapta azért, hogy a vámközösségi állapotot a viszonsóság alapján 1903 helyett 1907-ig ígérté fenntartani. A nemzetől ez nagy engedmény volt, amelynek fejében Széll Kálmán három becses dolgot hozott neki: az összes gazdasági egyezmények lejáratí határidejének egy időpontra esését, az autonóm vámtarifa revízióját s végül azt, hogy a nemzetközi kereskedelmi szerződések dolgában az új vámtarifa elkészültéig tárgyalás nem indítható. S oly becses volt ez az utóbbi vívmány, hogy a magyar törvényhozás azt külön szankcióval látta el. Még pedig igen sulyossal. Kimondta, hogy e rendelkezés megsértése olybá fog vétetni, mint ha Ausztria a viszonsógot sértette volna meg, s Magyarország e sérelem ellen a vámsorompók rögtönös felállításával védekezhetik. Hát ezt a garanciális törvényt akarja az új kormányelnök törvényhozási uton nullifikálni. Nyilván ugy gondolkozik, hogy Széll Kálmán elment, ronggyá téphető tehát az a Széll-formula is, amelyet az osztrák kormány és saját ötödfél év óta tajtékzó haraggal emleget.

Hát ebbe nem lehet belemenni. Mert ha Magyarország megnyugszik benne, akkor ingyen adta meg 1899-ben Ausztriának az egyoldalú intézkedéssel fenntartott vámközösség négyévi meghosszabbítását. És akkor a mi törvényhozáunkat egyszerűen becsapták, mert Ausztria már élvezi javában a mi szolgáltatásunkat, a nekünk ígért ellenszolgáltatást pedig most szimplaciter kiűtik a kezünkől. Mikor Széll Kálmán hazahozta ama garanciákat, az egész parlament zajos tapsai tolmácsolták neki a nemzet elismerését. S most Magyarország parlamentjétől hogyan várhatja gróf Khuen-Héderváry, hogy kiszakítja a törvénykönyvből s a szemétdombra hárnyja ugyanazt a garanciális törvényt? Tul a Dráván talán kapható ilyen-

mire többség és közlelkiismeret. Itt, a Duna partján más világ járja.

Az új kormányelnök ma azzal a furcsa csattanóval fejezte be felolvasott programját, hogy mielőbb köztudattá kell válnia, „hogy Magyarország erős és van“. Ennek a mélységes axiomának kissé horvátos ízű a szököttése. Magyar ember ezt úgy mondta volna: „válték köztudattá: hogy van egy erős Magyarország“; mert ha Magyarország erős, akkor eo ipso van, sőt van akkor is, ha gyenge. Am most ne grammatizáljunk. Hanem váltsuk foganatossá azzal az új kormányelnöknek furcsán fogalmazott axiomáját. Mutassuk be, hogy van csakugyan egy erős Magyarország. Ne engedjük tehát törvénykönyvünkön kitépni azt a lapot, amelyre a gazdasági függetlenségnek egy biztosítéka van ráírva. Mert ha az a lap eltűnik törvénykönyvünkön, akkor Ausztria a markába nevet s a történelem fel fogja jegyezni erről az országról, hogy balek volt vagy bárgyuságból, vagy gyávaságból.

Utóirat. A Kossuth-párt értekezletéről most röpben írásztalomra a hír, hogy Kossuth Ferenc, párhívei heves szemrehányásainak ostroma közepette, keserűen és töredelmesen meggyóna, hogy a paktum csinálásakor nem ismerte sem a saját pártja, sem a választók hangulatát. E beismerés után a pártvezér, aki tegnap még diadalról beszélt, lemondott elnöki állásáról és otthagyta a gyülekezetet. Tehát elnökválság a függetlenségi pártban. És tehát a megforló nemezisnek egy újabb áldozata. Széll Kálmán lemondása óta mennyi bukás! Tiszta István elvétit miniszterelnöksége. Fejérváry Géza rideg elbocsátása. Khuen-Héderváry siralmas debut-je. Kossuth Ferenc távozása a pártvezéri polcrl. Megbomlott kormánypárt. Éles visszavonás az ellenzéki táborban. Ah, van tehát egy erkölcsi világrög, melyet büntetlenül megbolygatni nem lehet. Valóban a végzet felvette a készfizetéseket. És fizet jobbra fizet balra fizet felfelé, fizet lefelé. És fizetni fog mindenkinek.

Viharos bemutató.

Budapest, június 30.

Lázás érdeklődés, izgató, viharos drámai szeónak közben zajlott le a Khuen-Héderváry-kormány bemutatkozása. A szó szoros értelmében zajlott. Ilyen zajos bemutató színházban óriási sikert jelentene. A parlamentben — mást jelent.

vegyeskereskedésbe, midőn a bolt hátlujából egy kaftános, dinnyesipkás ember sietet felém s gyorsan pörgő beszédében kérdezte tőlem: mi tenész? Veszek-e lovat, kőszent, háztelket, régi pénzeket vagy eszlőpépet? S még egy sereg tárgyat emlegetet, misőzben egyre sodorgatta halántékfürtjeit. Alig bírtam szabadulni. S hogy nem fogott rajtam semmimsem: kalauzul ajálkózt Jassy városában, mivelhogy rögtön ráismert bennem a jövevényre. Elhajlítottam magamtól minden sziveskedést, mert vajmi könnyen esik meg, hogy idegenben, de főképp Oláhországban zsidónak, pláne zsidó ujságíróknak nézik az embert. Mert amoda lenn az urak nem szeretik az elfogulatlan szemet, amely elé az ő rózsaszín briliájtokat tűznek, hogy olyanok lássa Oláhországot, mint aminőnek kéne lennie. S e részt jobb nemzeti politikát is folytatnak mint a magyar, aki hihetetlen egykedvűséggel vagy dőlyfős lenézséssel veszi, ha az ő országát s nemzetét a tudatlanság s ferditő gyűlölet türelmetlennek s barbárnak tünteti fel a nagyvilág előtt.

Magam bolyongtam tehát keresztül-kesül ezen a rongyos városban, ősi fészken a vig emlekezeti Kuza-nemzettségnek. Hej, de bolond éjszákák is estek itt hajdanában! Másnap estig s innen túl újabb hajnalpirkadásig állt a bojár urak nagy jökédve: állt, ült és táncolt. Le nu sa salon itt is, de nem a művészet okáért. Sok pénz, semmi politika. Így mulattak európai Golcondának hercegei, akik a gothal államnchban ugyanazt a pangot foglalják el, melyet a tengerészet léveltariban a svájci admirális.

Évek előtt Mr. J.—s francia orvos, aki Jassy-nak előkelő házában fordult meg, szines cikksorozatotban emlekezett meg erről a mese-országról. Lelőstötöte a maga valója szerint s oly híven, hogy mind az oláh princek és hercegaszonyok

Mikor az emberek tulesetek a maji ötödfélórás ülés szenzációján, levertség és kínzó töprengés ülté meg a lelkeket. Alík ezelőtt h koncedfél évtel átölték a Bánffy-kormány bemutatkozásának szintén nem utolsó különösségeit, meg azok is megegyeztek abban, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly parlamenti székfoglalása példátlan a parlament történetében.

Az elején egy volt minden, mint a hasonló nagy alkalmakkor szokás. Az országháza előtt izgatottan gomolygó sokaság lepte be a teret. A karzati jegyekért hetek óta folyt ostrom ma adta ki a mérgét. Ilyen megrohanás nem volt még az új háznagy hivatalban. Persze ma már minden roham meddő volt, mert minden helyet lefoglatlak már a mult hetén. Az ostromlók csalódottan nézték a belépőjegyek boldog tulajdonosait, akik már nagyon jókor siettek elfoglalni helyüket, valamint a képviselőket is, akik szintén siettek, noha ebben a pillanatban egészen biztos még a helyük. Mintha valami ideges nyugtalan-ság kergetné őket, megtudni, mit hoz a jövő pillanat?

Egyelőre nem hozott egyebet tulfeszített, lelkesedő várakozásnál, amely kimondhatatlanul hosszúra nyújtotta a pillanatokat, perceket, negyed-órakat. Lomhán cammogott az idő féltizenegyig és ezalatt a folyosó, az ülésterem, a karzatok, sőt a Ház irodái is valami kivételesen nagy fel-fordulás képét mutattak. A terem szufolt félkör-nem csak az üres elnöki dobogó és a gazdál-talan miniszteri székek adták meg a fejეთlenség bélyegét, hanem az a bizonyos ismeretlen, valami, amelyet meglátni, meghatározni, megfogni senkise-m tud, amely mindenképpen nyugtalanít...

Nem lett megnyugvás arra sem, hogy gróf Apponyi Albert a mára kirendelt három jegyzővel: Nyegre Lászlóval, Hertelendy Lászlóval és Rátlay Lászlóval helyet foglat az emelvényen-Zsibongás nyomta el a esengetyű szavát és alig lehetett hallani az elnököt is, egy kicsit tán azért, mert Apponyi hangjának ma hiányzott valami az éres erejéből.

A khász tompa dűbörgésében szinte jól-esis, mikor éljenzéssel készült a szélsőbal valami olkésot kérvényt a katonai javaslatok ellen, meg mikor derűtlenség fogadja Zmeskál Zoltánnak szabadságkérő levelét. Lehet, hogy a zsívajban Lengyel Zoltánnak hallották az öreg néppárti nevet, ezért nevettek egyen sokan. De kiderült nem-sokára, hogy a másik Zoltán itt van, sőt itt van-nak az összes többi Zoltánok, itt vannak, meg nem foggya és le nem szerelve...

A miniszterek ezalatt a háznagy szobájában gyülekeztek. Mikor benn, a teremben az utolsó jelentés is elhangzott, megjelent az elnöki dobogó

feldűbűdtek rajta. De már akkor a doktor ur otthon volt a maga házájában, a Poitou néven ismeretes országrészben, ahol az oláh aranyokon esinos francia birtokot váltott magához. Bántotta őket, hogy épp annak a nemzetnek egy fia ránk-gatta le a rókát a leplet, amelybe olympusi ün-nepeiken nem is takaróztak — fia annak a nemzetnek, melyet törleszkedve „mamájoknak“ vallanak. Hát az igaz, hogy M.-me la France a messze keleten lakó Lá bas-országbeli cigány leány-nak nyájasan veregette meg a vállát és küld neki drága pénzben hihetetlen kalapokat és regé-nyeket. Bon pour la Roumanie.

Egy nagyelejű, kétemeletes új épületbe né-zek, melyet némi tulhajtással „Palaziul de Justit“nek neveznek itt. Zsibong benne a panaszos és panaszolt. Széles folyosóján (couloir des pas per-dus) egymás mellett szorong, izzad és bűzlik a sok ügybajos ember. Egyszerre meg őszébb szor-ralnak: a foglár ur kis fia gyermeki trikiklin kar-rikázik ott végig s metsző hangon sikong, ne állják el az útját. Mőgötte jön a gondos édes-anya, balján egy kővérke babát emelve s jobb kezével messze tartván magától a gyermeki aqua-riumot Mindnyájan a falhoz lapultunk e diadalmi kivonulás alatt. Hogy ne kérem? A domnule por-golabu családja!

Az igazságot itt a Code Napoléon szerint mérík, s nem csupán bagatell-ügyekben, amiért bizony bátran megirigyelhetjük őket. Szerettem volna tanuía lenni az ügy tárgyalásnak... le-phetetlen! A fagygyu-, veregjék- s meleg bundaszag oly bőven áradt felém a teremből, hogy ott kel-lett hagynom egy veszettül kiáltkozó bába-aszonyt, aki holmi rohamosított szűlési actus miatt került bíráló elé. Még a folyosóra is kihallatszottak azok az ökölesapások, melyekkel magasra fűzőtt ártat-lan koblét döngető.

Ime, a székesegyház. Kívül virágos fogatok: az egyik hintónak még a kerekei is rózsával voltak körülfontva. Virágos volt a esinos kocsis, a takaros inas és virágos az ostornyél, meg rózza virított a déleg talítosok füle mögött is. Ezek hozták a menyasszonyt. Tehát esküvő. Némettel vegyes francia beszéddel fordultam az inashoz, láthatnám-e a szertartást?

— Sohase kirlődjön az ur, mondá tiszta ma-gyarsággal a diszes inas. Ugy-e hogy, instálom, magyarnak méztat lenni?

— Az vagyok, felelém örvendő meglepe-téssel. Hát maga magyar? A kocsisbarátjais az?
— Vagy igen. Székely fiuk vagyunk, a koc-sis a testvérbátyám.

— Az ám! Hiszen hasonlítanak is egymás-hoz, mondam. Amire a kocsis barátságosan bic-centette meg a cilinderes fejét.

Nem volt érkezésem folytatni a beszélgetést. A fiuk arra a biztatására, hogy egy lei bor-nyalóért akár a pátriárka székebe is ülhe-tel, előközöntem idegenbe szakadt hazámiai-tól és egy lei árán valamelyik vice-egyházi csak-ugyan kényelmes helyhez juttatott, ha nem is éppen a szent szék pirosbársonyos öblébe.

Emitt meg olyan nyomozató chype-illat öm-lött szerte, mely még a tömjénfüstnél is jobban csavarta volna meg az ördög orrát, ha innen ugysis távol nem tartózkodik. De az előkelő tár-saság meg sem tűszkült az édeskés, nehéz szag-tól. S nem tűszköltek meg azok a bácsik sem, akik vert-ezüst keretből s apró arany oszlopok tetejéről türelmesen néztek alá a hosszadalmas szent cselekedetre, mivelhogy köbül faragott szobrok, avagy főstött Andrádok, Györgyök és Mikulások valának. A főpópán és legényein sem fogott az erős illat; nyilván hozzátörődtek már

jobboldalán levő szárnyas ajtóban *Cedovosy Béla* háznagy zömök, mosolygó alakja. Minden szem odakördült. Régi szokás szerint a háznagy vezető helyekre az az első piros szőlyű, ahol a háznagy helyet mutat neki. De már ezen a rövid uton is ilyenkor szokatlan zaj kíséri. A szélsőbalon gonyos zsviöv zug, egyéb haragos kiáltásokkal vegyessen, a jobboldalon gyöngö éljenzés, amely meg-megismétlődik, de sohgysem tud orőre kapni. Utolsóinak lép be a miniszterek között *Tomasics Miklós*, a horvát miniszter. Hosszu, sovány, szőke ember; harminckilenc éves, de kopasz tarkója, ráncos arca sokkal idősebbnek mutatja; rosszszabásu szalonkabátja a bársonyszőlyűben a demokracía dadalát hirdeti. Mikor székeben küssé félénken elhelyezkedik, viharosan zsviöv-kiáltások hangzanak a háta mögött. A horvát miniszter helye éppen a szélsőbal peremére jutott és az új embernek láthatóan kényelmetlen a barátságatlan szomszédság. Időesen hátranéz, majd visszakapja a fejét, amint éppen *Pichler Győző*re esik a tekintete, aki felállva vezető a zsviöv kőrust és dühös inzultusokat röpít *Tomasics* felé. Gróf *Apponyi* rendreutasítja *Pichler*-t, de a felelet újabb inzultus és újabb zsviöv!

Ekkor az elnöknek félég-meddig humoros ötlete támad:

— Figyelmeztetem a képviselő urakat, hogy ebben a Házban csak a horvát képviselőknök szabad a horvát nyelvet használni.

Ez sem használ. A kórus egyre szaporodik és egyre hangosabb lesz. Az izgalom előnti az egész Házat és a karzatok elegáns asszonyainak alig van idejük szemügyre venni az új minisztereket. A zűzavaros háborgásban ide-oda tévelygnek a messzelátók esővé. Néhány pereig még *Tomasics*ra zuhognak az indulat kitérősei, aztán egyszerre megfordul a hangulat és minden mérőgét az új miniszterelnök felé zudítja, mikor gróf *Khuen-Héderváry* feláll, hogy a kezében tartott királyi kéziratok kihirdetését kőrje. Nagynehezen szőhöz jut mégis és küssé akadozva, látható elfoglaltsággal teszi meg rövid előterjesztését.

Ekkor — még alig mult el egy negyedóra az ülés megnyitásától — már a végletekig fel volt paprikázva a szélsőbal harcias része. Még a királyi kéziratot sem hallgatják közbeszólás nélkül.

Hertelendy László jegyző hozzákezd:

— Kelt Bécsben . .

— Persze, Bécsben! — hangzik az első közbeszólás.

— uri esküvők s a gyónó Magdolnáknök töredelmes vallomása alatt.

Javában állt a szerleartás, mely valóságos trainingje a zsviövöszágnak. A csinos olajszin menyasszony mosolygva nézett ös: za nyoszolyó lányokkal s egyéb gyermekkorú pajtásaival, míg a vőleznég — szakasztott mását a Rác Pali bandájában láttam rängtatni a kontrát — jelenősen hunyorgatott barátjai felé, akik, mint a többi mind, hangos felvonásokzi beszélőgetést folytattak s épp oly jelentősen kaesingattak vissza a boldog fiura. Ugy látszik, az ördög mégis csak besurant ide és inoelkedett. Bántó élhaság zsongott a sorokban, mintha nem is esküvő volna itt, hanem operette járná; mintha nem is két ifju teremésnek sorsát tűznék itt egyívő örőkre. Semmi elfogódás a lelkekben, semmi szorongás a szívekben. Még az egyik örőmanya is — egy szélesre ömlött, a csoret képesai között lehögő dáma — időt lelt, hogy loppal a zsebi tükreben nézgesse magát, míg leánya kezét a legényével kapcsolta ös: za a pópá a szent kötélekkel.

Az egyetlen, ami ezen szinte végevárhatóan actus alatt megtogta a lőket és zsurto tisztára — azt hiszem, csak az én lelkemet fogta és zsurta meg — a magasból alálhullámzó nászének s a belezendőlő harangzugas volt. Az ó-szláv egyhází zene főségben éláll a Palestina, Pergolese vagy Porpora alkotásai mögött, ám forráságában, istenszomjazó naivságában sokkal megthatóbb. És ezt az édes éneket is nagyon megszokhatták az idevaló uraságok, mert rája sem hallgattak. Akár csak a pátriárka áldása lett volna ez is. De én magamban, némán, tartós boldogságot kívántam az új házaspárnak. Hosszabbra terjedt, mint amennyibe tellett a ceremónia, amely szerezte. Ami végtére is jókora darab időt jeient.

Aztán következik a konvencionális bevezetés, amely így végződik, mint rendesen:

!!! királyi üdvözlötünket !!!

— Köszönjük! — morognak a szíttýák!

Kolossáry Dezső, az új honvédelmi miniszter — nagyon megnyerő, katonás, de tipikus magyararcu férfi, akinek dalásis termetéről leki-vánközök a polgári Ferenc-József-kabát — szinte ijeden néz körül. A legfőbb hadur áhítatos tiszteletével impregnált lelkeknek olyan dőbbenetesen idegen ez a csufoldó konfidenskedés.

Sorra jőnek az egyes miniszterek kinevezései. Alig hangzik el egyik is megjegyzés nélkül. A *Wlassics*, *Láng*, *Plősz* nevének olvasásánál ellentmondás nélkül éljenez a jobboldal. Erős éljenzés közszönti *Lukács* Lászlót, de itt már epés megjegyzések röpülnek át tulfelől. Mikor *Darányi*ra kerül a sor, minden oldalon éljeneznek, de *Vászonyi* közbekiált:

— Eljén a kilencvennégyes hősi!

Érthető célzás ez arra a beszédre, amelylyel *Darányi Ignác* a *Wekerle*-kormány bukása után kitessekelte *Khuen-Héderváry*at a szabadelvű-pártból.

Az elnök jelenti:

— A miniszterelnök ur kíván szólni!

Írtóztatós láрма korekedik erre.

— Zsviöv!

— Menjen vissza Zágrábba!

— Vissza! Zagrebu!

— Nem hallgatjuk meg!

A lármában alig hallatszok az elnök csengetyűje. Apponyi hol kérve, hol erőlyesen iparkodik hallgatásra bírni a szélsőbalt, de semmire sem megy. Már ilyen kiáltások is hallhatók:

— Ne engedjétek az elnököt se szóhoz jutni!

Majd sorra kerül a vasuti koocik horvát szókincse:

— Opasno je van se nagutil!

— Ne pozor pljuvati!

Ezen aztán nagyon jól elmulatnak a kedélyesebbek, a másik felekezet pedig dühösen sivitja:

— Zsviöv!

És ezenközben a jobboldali óriás tábor némán ül az új vezér mögött, aki ezer szint váltva áll a helyén, kezében programjának írott szőveggével. Szánalmasan furesa volt ez a látvány. Eltartott vagy jónegyedóráig. *Khuen-Héderváry* igyekezett nyugalmat erőltetni arcára és látszott rajta az elszántság, hogy állja, ameddig kell, ezt a passzív rezisztenciát.

Ez így kicsiben sikerült is neki néhány percre. Kapott végre annyi léleketet, hogy belefoghatott a mondanivalójába. Gróf *Khuen-Héderváry* halkán, szakadozótán beszél. Fakó, törősen hangja ma még remeg is az izgatottságtól. Kiejtése arisztokratikusan idegenszerű, s ezenfelül azt is észrevenni rajta, hogy husz esztendőig olyan környezetben élt, ahol a vitaközás nyelve nem a magyar. Társalgásban ez kevésbé tünik fel, mint szónoklása közben. Zavart, szintelen beszédmódja még bántóbb azon a helyen, ahonnan még néhány nappal ezelőt a szónoki bajvívás mesterét hallottuk. Száll Kálmán közmondásos ónuralma után kirívó ellentétet mutat utódjának tanástaian kapkodása. És amint farkasszemet néz a vele szemben kavargó, tomboló ellenséges indulat zürös áradatával, egyre jobban elveszti nyugalmát. Beszédét papirról olvassa; néha letesi az írást, de a következő pillanatban megbotlik a nyelve és keze időesen üttődik az asztalra, hogy felkapja a könnyelműen elejtett fonalat. Sehohsem lenne ez olyan feltűnő, mint a magyar képviselőházban, ahol nemesak tudnak írás nélkül beszélni, de muszáj is.

A felolvasással vegyes szónoklás mégis csak ment valahog egészen addig, amikor az utone-javaslat tárgyalásának felfüggesztéséről akart beszélni.

— Felfüggesztés? — zugott fel egyszerre a szélsőbalt.

— Mi ez? Becsapás!

— Nem így alkudtunk!

— Egyelőre felfüggesztik? Mi meg majd egyelőre obstruálunk!

Az előbbi tombolás fokozódva ujult meg. A szélsőbal harcias ifjusága most egészen megtalálta

önmagát. Most már *Barabás Béla*, a békótárgyalások egyik részese állott a zajongók élőre:

— Be vagyunk csapva, tisztelt miniszterelnök ur! Majd segítünk rajta! Várjanak csak!

És fenyegetően emelte az öklét a miniszterelnök felé.

Ugronék kőrőrmmel, a néppárton a páholyközönség hideg nyugalmával nézték a jelenetet. Az elnök kétségbeesetten csongetett. Apponyi gyönyörű, szonór hangja egészen rekedt lett a kiabálástól. A jobboldal pedig csak lassan, nehezen mozdult meg, hogy segítsen a bajbajutott új vezéren. A horvátok szava jött meg leg hamarabb.

— Halljuk! Halljuk!

— Micsoda dolog ez, hogy nem akarják meghallgatni? — ismétli az öreg *Josipovich*, aki hosszú minisztersége alatt nem beszélt annyit, mint ma. *Semere* Miklós odasiet gróf *Khuen*-hez, aki ajkát harapdálva néz hol az elnök felé, hol végig a jobbmezőn. Néhány szót váltanak, aztán *Szemere* átmegey a szélsőbalra, *Kossuth* Ferencel vált nehány szót, majd egy csüggedt kézmozdulattal tér vissza a miniszterelnök-höz. Aztán visszamegy, küssé odább, a néppárt padjaihoz. Itt, ugy látszik, több eredményel járt, mert mikor az elnök, nagy ügygyel-bajjal szőhöz jutva, a baloldal méltánosságára appellál, az egész néppárt zajosan helyesel. Belevegylő a horvátok helyeslése is, de ezeket hamar letorkolják:

— Ha olyan nagyon szeretik, vigyétek vissza Zagrebuba!

Feláll *Tomasics* és *Kossuth* Ferencnek mond valamit. Ez újabb vörös posztó.

— Üljön le!

— Menjen u Zagrebu! — hangzik mérges összevisszaságban. *Tomasics* megrettenve ül vissza a helyére, a szélsőbalt pedig folytatja a haragos zajongását:

— Szőszegés!

— Nem arról beszélünk, hogy felfüggesztik, hanem hogy visszavonják!

Az elnök egy csomó képviselőt rendreutasít. — Hát szabad hazudni? — hangzik a válaszó. *Lengyel* Zoltán meg is kőszöni szépen a rendreutasítást. *Gabányi* Miklós is csatlakozik hozzá illendőségbe.

Vége Apponyi egész erejét összeszedve igyekezett a zajongóknak lelkére beszélni.

— Ha már az elnököt sem hallgatják meg, legyenek önök felelősek a parlamenti rend fenntartásért!

Erre a jobboldalról valamivel melegebb és általánosabb helyeslés és taps hangzott fel és néhányan azzal igyekeztek csillapítani a szőlbalt, hogy a miniszterelnök nem fejezhette be a mondatot, várják ki, hátha egészen mást akart mondani.

Ez hatott is valamennyire és gróf *Khuen-Héderváry* végre mégis befejezhette a megszakított mondatot, amiből aztán megértették, hogy az utone-javaslatot nem is tárgyalják tovább az új véderőtvény beuyjtásáig, amikor aztán, mint fölöslegest, visszavonják.

Erre aztán egy kis békesség lett, bár egykét szórványos közbeszólás meg-megtepdeste a következő mondatokat is.

A rövidnek szánt felolvasás, amelyet rendes körülmények között husz-huszonöt pere alatt el lehetett volna intézni, eltartott így jó másfél-órahosszat, de ezután már csak kisebb balesetek voltak. Ha a szónok még megakadt, *Kubikék* biztatták:

— No! No!

Máskor pedig, mikor nagyon is folyékonyan olvasott, ráciáltá *Kubik Béla* a 219. paragrafust, amely tiltja a beszéd olvasását.

Igy ment ez végessé végig. A szabadelvűpárt egy része hidegen, másrésze konsternálva nézte s csak mikor a turbulencia nagyon is tulcsapott a határokon, akkor volt egy-egy visszavágás. Hangosabb helyeslés pedig alig egyszer-kétszer. Leginkább akkor, mikor a miniszterelnök lojális megemlékezett elődjéről, aztán, mikor hangsúlyozta, hogy politikája Száll Kálmán politikájának akar folytatása lenni; de ezt a fel-felpezsdítő melegséget is lehetőzte csakhamar, mint valami hideg zuhany, az a passzus,

amely burkoltan bejelentette a Széll-formula ki-lyukasztását. Félbemaradt a lelkesedés akkor is, mikor a nemzeti politikáról beszélt, de aztán nagyon is erős hangnyomattal és nagyon is hosszasan beszélt a nemzetiségek iránt tartozó szorultól.

Az a hatás, egy szóval, ami az össze-vissza-roncsolt, tépázott programnyilatkozat nyomán fakadhatott, nagyon is mérsékelt és nagyon is vegyes volt. A beszéd második részében tette meg ez a kevéske, szegényes siker is, úgy, hogy legalább a befejezőkor lehetett éljenezni a dekórum kedvéért. A szél-sőből természetesen erre sem maradt adós az obligat *zsivóval*, amely ma diadalmasan foglalta el az obligat *hoch* helyét.

A pártok szokásos nyilatkozatai közül *Kossuth* Ferenc tette meg az elsőt. Ez is eltért ma a szokott keretektől, aminthogy ma minden szókatlan volt. *Kossuth* nem a kormányprogramról beszélt, hanem magát és pártját mentegette. Azt igyekezett bebizonyítani, hogy leszerelés nem volt és nem is lesz, s ennek bizonyítékul mindjárt vegyített is egy-két harcias akkordot felszólalásába, már amennyire ez az ő méltóságos nyugalmával összefér.

Ez a beszéd kellemes pihenő volt innen is, túl is. Amire volt is szükség, mert nyomban azután nagyon tüzes, zajos alkotmányjogi vita ke-kekedett a mai tárgyalás rendje körül. Az elnök azt indítványozta ugyanis, hogy szakítsák félbe a vitát egy félórára a főrendiház iránt való figy-lemről, ahol a kormány szintén be akar mutat-kozni. Már fő is akart kelni, nem várva ellent-mondást, mikor *Holló* Lajos szözlására jelentkezett és azt mondta, nem bánja, ha felfüggesztjük az ülést, de ne egy félórára, hanem — holnapig. *Eötvös* Károly tovább ment ennél. Várhasson a főrendiház addig, míg a képviselőház végzett. Az első szó a népképviselőt negyvennyole óta mindig. *Gróf Apponyi* igyekezett indítvá-nyát megmagyarázni, de hasztalan. Sorra keltek föl elére a szónokok: *Olay* Lajos, majd *Ugron* Gábor, *Polónyi* Géza; hiába próbálta *Nagy* Fe-renc az elnök álláspontját védeni: az elnök be-nyalta, hogy itt mindjárt kiüt egy kis fiók-obstruk-ció és felfüggesztette az ülést öt percre. A szü-net után pedig visszavonta indítványát, úgy, hogy a főrendiház ülése — amelyhez egyébiránt nem kellett félőre, mert tíz percig sem tartott — csak félhárom után kezdődhetett. Addig a főrendek ott szorongtak a maguk külön kezaratán és nézték a *Tharos* bemutatót.

Amivel végre nem rövidültek meg, mert a szenéria pompás volt, az előadás pedig meglepő fordulatokban gazdag.

A második felvonást *Ivanka* Oszkár kezdte. Az egész szabadelvűpárt egységes támogatását ígérte, a volt nemzeti párt helyeslése és a szélső-bal gnyos derűtsége közben, de a végén mégis, mintha fenntartással élne, a program pólását kívánta. Felszólította a miniszterelnököt, hogy nyilatkozzék a katonai büntető-eljárásról és a ma-gyar tisztek áthelyezéséről. Erre már többen he-lyeslelték az ellenzékrel is. A miniszterelnök, ma legalább, adós maradt a felelettel.

Ezután *gróf Zichy* János a néppárt névjegyé-t nyújtotta át, *Szed* *Rékényi* Nándor pedig a maga kisdéd csoportja nevében hirdette az engesztelhe-tetlen harcot, végül általános ámulatra *Nagy* Fe-renc szólalt fel, ismét az egész szabadelvűpárt nevében, a szabadelvűségnek olyan definícióját adva, amelyet bajosan írta alá az egész szabad-elvűpárt.

A szónokok sora ám ezzel nem ért a végé-hez, mert *Barabás* Bélát illette volna meg a szó. Csakhogy *Barabás* halasztást kért, még pedig *indokolva*. Azt mondta, hogy nemcsak azért nem beszél ma, mert már két óra, hanem azért is, mert nem lehet tudni, hogy ma este mit határoz a pártja ...

A halasztást persze meg kellett adni az in-dokolás dacára.

Ezután *gróf Khuen-Héderváry* benyújtotta a *Kvótázottság* jelentését — amelyet *Buzáth* nem akart tárgyalni — majd *Kolossváry* Dezső honvédelmi miniszter a *módosított unjencitörvényjavaslatot*. Az új katonaminiszter jól állotta a tűzpróbát az ide-igen milőben, folyékonyan adta elő rövid mondó-

káját és akik erre kíváncsiak voltak, konstátálhat-ták, hogy olyan jól beszél magyarul, amint egy veszprémi fiúhoz illik, ha közös katonája is.

Ezzel véget ért az új kabinet székfoglalásá-nak első napja, amely eddig páratlan a parla-menti krónikában.

A szölbali fiatalság lelkesült, újult harci-kezdve, a mameluksereg kesernyész hangulattal ment ebédelni.

■ Egy idült kormánypartii honatyá ezzel bucsuzott: — Ugyan szépen kezdődik a kibontakozás.

Egy *Zoltán* pedig — a miniszterelnök Szé-chenyi-idézettel travestizálva — ezzel:

— Obstrukció nem volt, hanem lesz!

I. A képviselőház ülése június 30-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Gróf Apponyi* Albert.

A kormány részéről jelen vannak: *gróf Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök, *Lukács* László, *Kolossváry* Dezső, *Láng* Lajos, *Tomasics* Miklós, *Darányi* Ignác.

Elnök: Az ülést megnyitóm. Bemutatom a bel-ügyminiszter átiratát, melylyel értesít, hogy V. Fer-dinánd király emlékére holnap, július 1-én, délelőtt tíz órakor a budavári Császári templomban gyásze-mise lesz. Tudomásul szöglál. — Bemutatom báró *Fejérváry* Géza, Temevár városi választókerület kép-viselőjének levelét, amely szerint képviselői mandá-tumáról lemond. — Tudomásul vétetik és az elnökség megbízatik, hogy a megüresedett választókerületben a választás megérzése iránt intézkedjék.

Bemutatom *Virág* Aurél Hunyadvármegye Dobrai választókerületében megválasztott országgyűlési kép-viselő megbízó levelét. Az igazoló állandó bizottság-hoz utasítatik. Bemutatom a szünet alatt érkezett kérvényeket.

(A kormány tagjai *Csávósy* Béla háznagy ve-zetésével a terembe lépnek és eloglalják helyüket. Elénk éljen az a jobboldal. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Zsvió!*)

Pichler Gyöző: Hogy *Tomasics* miniszter lett, ez szögyene a többségnek! (Nagy zaj.)

Elnök: *Pichler* Gyöző képviselő urat rendre utasítóm. (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Pichler Gyöző: *Tomasics* kinevezése gyázalat. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Gróf Andrassy Tivadar: Üljön le *Pichler!* (Nagy zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Zsvió!*)

Elnök (csendben): Figyelmeztetem a képviselő urakat hogy ebben a házban egyedül a horvátországi képviselőknak szabad a horvát nyelvet használni. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Gabányi Miklós: *Szija* vissza *Tomasics* a beszédjét.

Fap Zoltán: *Héderváry* megbukott! Azt hiszik, hogy mindent szabad már ebben az országban.

Elnök: Csendet kérek! (Halljuk! Halljuk! job-bfelől.)

Kabik Béla: *Szija* vissza *Tomasics* kine-vezését.

Elnök: Csendet kérek! (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Halljuk *Tomasicsot* személyes kér-dezésben!) *Pap* Zoltán és *Lengyel* Zoltán képviselő urakat kérem, legyenek csendben.

Lengyel Zoltán: Készünnöm! *Zsvió!*

Leszka Gyula: *Tomasicsnak* kellene beszélnie, hogy visszaszöjja multkorii beszédét! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Ujra felhivóm csendre *Pap* Zoltán, *Lengyel* Zoltán és most *Nessi* képviselő urat is.

Fap Zoltán: A nemzeti vívmány *Tomasics!* (Folytonos zaj.)

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök: Beje-lelt, hogy ő-eisegétől az országgyűlésnek királyi leirat érkezett. Kéri a Házat, hogy annak kihirdeté-séről gondoskodjék és azt kihirdetés végett a főrendi-házzal is közzöje.

Elnök: Méltóztassanak meghallgatni a kegyel-mes királyi leiratot. (Zaj a szélsőbaloldalon és fel-kiáltások: Halljuk *Tomasicsot!* Vonja vissza mult-korii beszédét! Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Elnök: Csendet kérek t. képviselő urak, nem szabad egyes képviselő urakat így szöszserint aposz-tróálni.

Hertelendy László jegyző: (Olvassa a királyi leiratot.)

2783.

11. E. 1903.

Mi *Első* *Ferenc* *József*. Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királyja stb. és Magyar-ország apostoli királyja.

Hú Magyarországnak és társországai zászlósai-nak, egyházi és világi főrendőinek és képviselőinek, kik az általunk 1901. évi október hó 24-ére Budapest székesfővárosunkba összehívott országgyűlésen egy-begyűvök, királyi üdvöletünket.

Kedvelt hivenek! Miatán öszintén kedvelt hi-vűnket, dukai és szentgyörgyvégi Széll *Kálmán*t, satát kérelme folytán, magyar miniszterelnöki állásá-tól kegyelmesen lementük magyar miniszterelnök-kükké öszintén kedvelt hivűnket, *héderváry* *gróf* *Khuen-Héderváry* *Károly*t, jelenleg *Horvát-Szlavon-Dalmát* országok bánát neveztük ki.

Kikhez egyébiránt királyi kegyelműnkkel állan-dóan hajlandók maradunk.

Kelt Bécsben, ezerkilencszázharminchét évi június hó 27-én.

FERENC JÓZSEF s. k.

Szell *Kálmán* s. k.

(Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Ezen legkegyelmesebb királyi leirat tudomással ismertetem. hasonló kihirdetés végett a főren-diházzal is közzöjteni fog. Méltóztassanak az erre vo-natközé jegyzőkönyvi pontot meghallgatni és nyom-ban hitelesíteni.

Nyere László jegyző: (olvassa a jegyzőkönyv illető pontját.)

Elnök: Ha nincs észrevétel, úgy ezt a jegyző-könyvi pontot hitelesítettnek nyilvánítom, és a királyi leirat a főrendiházzal is közzöjteni fog.

Van szerencsém bemutatni a miniszterelnök ur-nak egy átiratot, amely a miniszteri kinevezésekre vonatkozó, méltóztassanak meghallgatni. (Halljuk! Halljuk!)

Hertelendy László jegyző: (olvassa.) Magyar miniszterelnököm előterjesztése folytán pénzügymin-iszteremmé *dr. Lukács* Lászlót... (Eljénzés a jobb-és baloldalon.)

Kecskeméthy Ferenc: A *szömiszter!* Elénk helyeslése a szélsőbaloldalon.)

Hertelendy László jegyző: (olvassa)... vállas-és közzötatásügyi miniszteremmé *dr. Wlassics* Gyulát, (Eljénzés a jobb-és baloldalon.) földművelésügyi mi-niszteremmé *dr. Darányi* Ignácot (Altalános élénzés.) igazságügyi miniszteremmé *Plösz* Sándort (Eljénzés a jobb-és baloldalon.) és kereskedelemügyi minisz-teremmé *dr. Láng* Lajost (Eljénzés a jobb-és balo-oldalon.) ujalog kinevezem, illetőleg ezen eddig is vi-selt állásukban megőrsítem; továbbá honvédelmi miniszteremmé *Kolossváry* Dezső vezérőrnagyot... (Eljénzés a jobboldalon.)

Polónyi Géza: Ki ismeri az urak közül? (Moz-gás a jobboldalon.)

Hertelendy László jegyző: (olvassa)... hor-vát-szlavon-dalmátországi tárcza nélküli miniszteremmé *dr. Tomasics* Miklós (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Zsvió! Zsvió!*) országgyűlési képviselőt és a nevetet viselő zagrábai egyetem tanárát ezenek kinevezem és a belügyminiszterium vezetésével, valamint a szemé-lyen körüli miniszterium ideiglenes vezetésével elő-terjesztő miniszterelnökömet bizom meg. Az illetők-höz intézett kézirataimat további intézkedés végett melékelem.

Elnök: Tudomásul vétetik. Együttal a minisz-terelnöknek átiratát is kell közzöjnom, amely annak a báni méltóság alól való felmentését tartalmazza.

Barabás Béla: Mi közzök nekünk hozzát! (Zaj)

Hertelendy László jegyző (olvassa): Kedves *gróf Khuen-Héderváry!* Önt *Horvát-Szlavon-Dalmát* országok báni állásától való felmentése mellett ma-gyar miniszterelnökömmé kinevezem és a minisztérium megalkítása iránti javaslatát elvárom.

Elnök: Azéri olvasatam ezt tel külön, mert a báni méltóság alól való felmentés ebben foglaltatik és a Háznak erről is hivatalosan tudomásul kell birnia. (Hejjesítés a jobboldalon.)

(A miniszterelnök programja.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: Midőn ő eszá-szári és apostoli királyi felsége által törtéint kinevez-tetésem után miniszterfőisimmal először van szeren-csém e t. Házban megjelenni, kötelességemnek tartom, hogy közöljem a t. Képviseelőházzal azon elveket és irányzatokat, amelyek a kormányt vezérelni fogják. (Hejjesítés jobbról. Halljuk! Halljuk!) Mindenekelőtt azonban méltóztassanak megengedni, hogy a munká-rend beosztására névze elődjaim azon sürgős teendőik sorozatát, amelyeknek leforgyálása immár imminens országos érdekeket érint.

Miatán a ház huzamosabb időn keresztül a le-folyt és hosszúra nyult tárgyalások következtében működésében pozitív eredményre jutni nem tudott... **Visszat** Soma: Nem mi voltunk az okai. (Zaj.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: ... s ennek kö-vetkeztében az ország költségvetésének mékül törvényen kívüli állapotba jutott, föntözöttség érdekévé vált az országunk, hogy a rendes parlamentarizmus tanácskozás és az alkotmányos rend melőbb helyreálltassék. (Elénk helyeslés a jobboldalon.) Erre vállalkoztam 'e'ső sorban, binni akarom, hogy azon akadály elhárí-tása után, amely a rendes tárgyalásoknak tulajdonkép-pen utábján állott, a kitűzött cél el is fog érőhetni.

Fap Zoltán: Igen de csak nemzeti politikával!

Gróf Khuen-Héderváry Károly: Mint tudni méltóztatnak, az u. onetulatokról szóló törvényjavaslat volt a felmerült nehézségek tulajdonképpeni kiüandó-lási pontja és bár részemről parlamentarizmus tekintetek-ből nem ismerhetem el helyesnek és jogosnak azon el-árást, hogy a többség akaratára érvényesítésében... (Hosszantartó nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Nem a többség, az ország aka-rata a döntő! A többség semmi, az ország minden.

Kabik Béla: Az első a nemzet, aztán jön a többség. (Folytonos zaj.)

Elnök: Csendet kérek, hisz a beszéd után meg-tehetik észrevételeiket az elmondottakra. (Nagy zaj.) Most azonban méltóztassanak csendben lenni. (Folyto-nos zaj a szélsőbaloldalon.)

(A vihar kitör.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: ... meggálo-ltassék és feltétlenül károsnak, sőt veszélyesnek kell jeleznem a helyzetet, melyben az ország ennek kö-vetkeztében jutott. (Ugy van a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Médiát kellett ezért ottjni annak, hogy ebből a helyzetből az országot melőbb kimentük. E végett az előállott helyzetben az idő előrehaladottsága következtében és sürgős állami teend-ők ellátása érdekében az mutatkozott legelőszérőbb-nek, hogy ezen törvényjavaslat tárgyalása egyelőre felüggesztessék... (Hosszantartó nagy zaj, mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Egyelőre?)

Fap Zoltán: Nagyon szépen vagyunk! (Zaj.)

Holló Lajos: Mi szabadítsuk ki a kelepeő-ből. (Zaj.)

Fap Zoltán: Egyelőre pedig obstrukciónk. (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek! Ismétlem, hogy a képviselő urak később mehetnek észrevételeiket, de mostan méltóztatassanak a miniszterelnököt meghallgatni. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Csendet kérek. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Barabás Béla: Be vagyunk csapva t. miniszterelnök ur! Majd segítünk rajta! (Szünni nem akaró nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek (A szélsőbaloldala mutat) a ház azon oldalán. Méltóztatassanak a szónokot először meghallgatni, aztán a megjegyzéseket megtenni. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Menet vissza a miniszterelnök ur, ahonnan jött! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek!

Polonyi Géza: Ez szőszegés! Ez szőszegés! (Hosszantartó nagy zaj.)

Barabás Béla: Becsapott bennünket, becsapott! Be vagyunk csapva. (Folytonos zaj.)

Elnök: Csendet kérek (a szélsőbaloldala mutat) a ház ezen oldalán. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Lengyel Zoltán közbeszóll.) Lengyel Zoltán képviselő urat rendreutasítom. (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek! (Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Kérem, méltóztatassék az elnököt meghallgatni. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Mezős Béla: Megszegte a szavát! (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon. Lengyel Zoltán több ízben közbeszóll.)

Elnök: Lengyel Zoltán urat újból rendreutasítom. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Kérem a képviselő urakat, miután észrevételeiket aztán is előadhatják, hogy most csendben legyenek. (Folytonos nagy zaj. Elnök több ízben cseget.) Csendet kérek. (Folytonos zaj. Tomasió Miklós horvát miniszter Kossuth Ferenczhez lép. Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Újjon le!)

Mezős Béla: Újjon le! (Folytonos zaj.)

Leszaky Gyula: Szőszegővel nem beszélünk! (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon és mozgás jobboldal.)

Kubik Béla: Tessék felfüggeszteni az ülést. (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: (Cseget.) Csendet kérek t. képviselő urak. (Nagy zaj.)

Leszaky Gyula: Nem lehet így tárgyalni! (Nagy zaj.)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, méltóztatassanak csendben lenni.

Leszaky Gyula: Szabad hazudni? (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Így nem lehet tárgyalni. Elnök több ízben cseget.)

Lengyel Zoltán: Kérem az ülést felfüggeszteni.

Elnök: (Cseget.) Csendet kérek, tisztelt képviselő urak!

Fáy István: Mondjon le, jobb hamarabb, mint később! (Folytonos nagy zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk! Halljuk!)

Elnök: Méltóztatassék meghallgatni a miniszterelnök urat.

Fáy István: Nem lehet vele tárgyalni, aki hazugsággal kezd! Becsapott bennünket! (Mozgás jobboldal.)

Pap Zoltán: Ugy van! Becsapott bennünket! (Folytonos nagy zaj.)

Andrássy Tivadar: Pap Zoltán ne beszéljen becsapásról! (Helyeslés jobboldal.)

Perczel Dezso: Mire jó ez?

Bolgár Ferenc: Az elnök akar szólni! (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Így nem lehet tárgyalni! (Zaj.)

Elnök: Kubik képviselő urat rendreutasítom! (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Gróf Andrássy Gyula: Halljuk az elnököt! (Élénk felkiáltások jobbról és a közepen: Halljuk az elnököt!)

Elnök: Arra kérem a t. képviselő urakat, (Halljuk! Halljuk!) hogy miután az itt elmondottakra a maga megjegyzéseit és észrevételeit később mindenki megteheti, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Meg is tesszük!) már valóban a méltanyosság legelemből következményeinek sem telet meg... (Igaz! Ugy van! jobboldal és a közepen. Zaj és ellentmondások a szélsőbaloldalon.) Ha már az elnököt sem hallgatják meg, akkor legyenek önök felelősek a parlamenti rend fenntartásáért. (Élénk tetszés és taps jobbról és a közepen.) Én akinek kötelessége itt a házban a szenvedélyek áramlataitól menten a tárgyalás rendjét fenntartani, ezen kötelességemből kiadványlag figyelemzettem a képviselő urakat arra, — és ezzel éppen azt az előbb kezdett mondatomat — ezem be — hogy a méltanyosság legelemből következményeivel sem egyezik meg egy be nem tért mondat értelmezése és annak alapján a szónoknak rögöntött megatámadása. (Igaz! Ugy van! jobboldal és a közepen. Ellentmondások a szélsőbaloldalon.) Arra kérem tehát a t. képviselő urakat, hogy a parlament méltósága és azoknak az eszméknek méltósága szempontjából, amelyekről annyi következtetésekkel képviselőink, (Zaj a szélsőbaloldalon.) no zavargják meg a rendet, hanem hallgassák meg a miniszterelnök előterjesztését és aztán tegyék meg észrevételeiket. (Élénk tetszés, taps és helyeslés jobbról és a közepen. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: A szőszegéshez nem vagyunk hozzászokva! (Zaj.)

Gróf Andrássy Tivadar: Azt sem tudja, miről van szó. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (Cseget.) Kérem a képviselő urakat a szónokot csendben meghallgatni, mer: különböző alkalmazni fogom azokat az eszközöket, amelyekkel a házszabályok értelmében éhetek. (Élénk tetszés és felkiáltások a jobboldalon: Halljuk! Halljuk!)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... és mindaddig ne folytatassék, míg az új (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Elnök cseget.) véderő szervezetről szóló törvény a ház asztalára letéti. ... (Élénk tetszés és felkiáltások a jobboldalon: No hát! Ezért lármáztak?)

Gróf Andrássy Tivadar: Szégyeljétek magukat! Kubik kérjen bocsánatot!

Kubik Béla: Ez sem igaz!

Rónay János: Méltatlanság, illetlenség. (Folytonos zaj a ház minden oldalán. Elnök cseget.)

Holló Lajos: Béke lesz engedelmenyekkel, más-képp nem. (Zaj a jobboldalon. Elnök cseget.)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... amely időpontban az a mostani javaslat ... (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! a jobboldalon.)

Szets Pál: Halljuk! Már eleget beszélt Lengyel Zoltán!

Rónay János: Egy ember kompromitálja az egész parlamentet!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... mint akkor már felesleges, visszavonatték. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.) mert a végleges szervezeti törvény amely magában foglalja azon létszámemelést melynek megajánlása a jelenlegi törvényaslásban kériük. (Zaj a szélsőbaloldalon. Elnök cseget.)

A jelenlegi kormány a véderő harcoképessége érdekében nem zárkóztatik el az üjoncelszám fel-emeletl szükségesnek elvtől ... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Pap Zoltán: Hát a nemzeti követelmények?

Rákost Viktor: Halljuk a mondat másik felét!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... és csakis egyelőre ez évre mondanak le annak igénybevételéről (Halljuk! Halljuk!) amiért is a folyó évre csakis az eddigi üjoncelszám megajánlását fogja kérni. (Helyeslés jobboldal.) Ennek következtében megszűnik és elenyéskül tulajdonképpen a ház rendezési tárgyalásai folytatásának akadályát (Élénk ellentmondás a szélsőbaloldalon.) és most már első sorban.

Ugron Gábor: Majd ha a magyar katonai szolgálati nyelvi is meglesz! (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Elnök cseget.)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... hozzá lehetne látni a pénzügyi felhatalmazásról szóló törvényjavaslat letárgyalásához. (Ellentmondás a szélsőbaloldalon.) Ez volna a legsürgősebb, mert ennek elfogadásával vetnének vége a törvényen kívüli állapotnak. Ezzel kapcsolatosan, illetőleg ennek keretén belül gondoskodni kellene arról is, hogy a költségvetési törvényen kívüli állapot törvényitessék, illetőleg, hogy az annak tartama alatt eszközölt bevételék és kiadások tekintetében a felmentés megadassék. (Helyeslés jobboldal. Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ezek letárgyalása után — tekintettel a sorozás megejtésére — (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mikor! Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon.) tárgyalandó volna a rendes üjoncelszám benyújtandó törvényjavaslat. Következnek aztán az ez évre szóló költségvetés tárgyalása. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ha lesz rá idő. Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon.) Miután azonban ekkor már jól a nyár derekán leszünk ... (Derültég és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Bizony, sőt utána! Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon.)

Elnök: Csendet kérek.

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... és másrészt a legközelebbi teendő az ország érdekében a kiegyezési törvények tárgyalása sok időt venne igénybe azoknak tüzetes megvitatása, úgy hogy azokat a szünet előtt már letárgyalni nem lehetne.

Bakonyi Samu: Hát a tisztviselői fizetésrendezése? (Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon.)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Pedig ez is különben a legsürgősebb teendők közé tartoznék, mert különben az ország vitális gazdasági érdekein könnyven sérelem éjthetnének, amennyiben esetleg védtelenül maradna a monarkia, ha törvényes alap hiánya következtében ...

Uray Imre: Ki csinálta? (Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon.)

Héderváry Károly: ... a monarkia a külfalakkal még szerződési tárgyalásokba sem bocsátkozhatnék. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: Ausztriában sinec elfogadva a kiegyezést! (Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon. Elnök cseget.)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Ezenkívül addig, amíg ezek javaslatokat le nem tárgyaljuk, a gazdasági életünket lenyűgöző bizonytalanság meg nem fog szünni, amiért is erőteljesebb gazdasági fellendülés előbb alig is várható. (Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: Önálló vámterület!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: A legnagyobb bajok kikerülése végett — és különös tekintettel a felmondott és Olaszországgal kötendő szerződésre, akéönt kívánnék gondoskodni, hogy külkereskedelmi érdekeinket mindamellett is megvéddessük, hogy olyan javaslatot fognak a t. Háznak tenni. (Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon.) amelyben törvényes felhatalmazást nyernek arra, hogy a kereskedelmi szerződésekről tárgyalásokat megindíthassunk. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Hát a tartia? Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Krasznay Ferenc: Jogilag nincs közösség!

Rosenberg Gyula: Azért kell törvényes felhatalmazás. (Zaj.)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Mindezeknek sürgős tárgyalása előnyhözvaló érdeke az országnak, hogy másra jóformán gondolni sem lehet, az első sorban felfoisrtak azon okból, mert a törvényes rend iránti hitet az országban nem szabad meggingásnak kitenni; az utóbbi pedig, mert hosszú időre szóló, pótolhatatlan gazdasági kár érhető az országot, amelyet el kell lártatnunk, mert különböző gazda-

sági védelem nélkül maradnánk és ez nemzetközi állásunkat is aláértalná. A sürgősnek jelzett javaslatok tárgyalása után (Zaj a szélsőbaloldalon: Halljuk! Halljuk!) társadalmi és gazdasági okokból a fizetésrendezésről, az állami beruházásokról szóló, esetleg a telepítési törvények tárgyalását stétetnénk, éppen úgy, mint ahogy azon leszünk, hogy a valuta végleges rendezése érdekében a kézfizetések felvételére szükséges törvény mielőbb megalkottassék. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ez alkalommal közpöveletleg meg szeretnék emlékezni a közigazgatási tisztviselőkről, akiknek helyzete, összehasonlítva államiakéval, minden esetre rosszabb, amint az ősi hang és a méltanyosság szempontjából mielőbb (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbalon.)

Barabás Béla: Választás lesz!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... segít kellene. É a kiegyenlített természetűreileg csakis ország pénzügyi helyzetének számbavételét követő időszakban történhetnék meg és mindenesetre u hogy idővel tökéletesen kiegyenlítessék helyzetük állami tisztviselői helyzetével. (Helyeslés a jobboldalon.) Az előbb előadottak elősorolásával azt hiszem, hogy egyrészt rámutattam a mostani helyzetből kifolyólagosra vezető utra, másrészt megjelöltem a t. Háznak legközelebbi munkaprogramját. Most már politikánk alapját és sarkpontját az 1867. évi XII. törvényeink képezik.

Várady Károly: Azt kell végrehajtani!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Ebből indulunk ki erre fektetjük minden működésünket. (Helyeslés a jobboldalon.) Mert tudjuk az azóta elmúlt idők tapasztalatai nyomán, hogy a nemzet kulturális és gazdasági haladása eredményével ezen az uton keressend.

Lengyel Zoltán: Lesz-e magyar vezényszó vagy nem! (Zaj a jobboldalon.)

Holló Lajos: De türelmetlenek vagyunk! Elővezető. Nyolc hónap után merjük ezt kérdezni!

Ugron Gábor: Mindennap fogják hallani!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Bár a jövő év is mutathatna fel oly hatást, amint az előző 25 év eredményezett, dacára annak, hogy a legutóbbi évek gazdasági pangása még ma is érezhető. Ezért ragaszkodunk az alaphoz, melynek hosszú küzdelem árárt szerzett és jól megfontolt rendelkezéseit megalkotta úgy szelleme kidomlata és amelyeknek eredménye oly hasznosnak és üdvösnek bizonyult. E törvény magában foglalja egyuttal a monarkia két állam szervezését, amely fokozott biztosságot nyújt az ország érdekeinek megvédésére. És nyugodtan konstatahatom, hogy a monarkia külügyeinek vezetése ... (Hosszantartó nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Monarkia? Mi közünk a monarkiahoz? Magyarországról van szó!)

Elnök: Csendet kérek!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... megfelelő érdekeinket, amennyiben öntudatosan biztosítja a békét, amelynek egyik záloga a fennálló hármasszóveltség. (Halljuk! Halljuk!) Azt is minden tartózkodás nélkül és férfúhoz illo nyíltsággal jelentem ki, hogy politikai meggyőződésünk egész sulyával, rendületlenül ragaszkodunk ezen alaphoz szoros fenntartásához, mint ahogy más részről minden, bármely oldalról jövő és ennek megindítására célzó törekvást meggátolni kötelességünknek fogjuk tartani. (Zaj a szélsőbaloldalon. Helyeslés jobboldal.)

Ugron Gábor: De aztán futnak majd a muszka és a porosz elő! (Nagy zaj.)

Holló Lajos: Szoros fenntartásról beszél? Először szorosran végre kell hajtani. (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: A hadsereg közösségét ezen ügynek, az osztrák-magyar monarkia harcoképességének mint védelmének szempontjából és így hazánk érdekeinek is a legjobban megjelölő intézményt a maga ésgébenben isen akarják tartani; ezen a téren az intézmény természetének és céljának megfelelő intézkedéseket fogjuk elősegíteni.

Ugron Gábor: Mik azok?

Gróf Kluen-Héderváry Károly: ... amelyek különben soha sem fognak ellenkezni a nemzet érdekeivel.

Ugron Gábor: Rébuszokban ne beszéljen! mondia meg, hogy mit akar! (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Mozgás és zaj jobboldal.)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Ezzel kapcsolatosan a kormány nevében kijelentem, (Halljuk! Halljuk!) hogy a kormány azon nyilatkozatokat, amelyek az előző kormány az üjoncelszámjavaslat tárgyalása alkalmával tett. (Halljuk! Halljuk!) a maguk egész terjedelmében és formájában a maga részéről is fenntartja. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Akkor kár volt Széll Kálmánnak elmenni! (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Gróf Kluen-Héderváry Károly: A kormány, amelynek élen állani van szerencsém, egész működéséet nemzeti politikánk hosszú történelmi tradícióinkkal megfelelőleg (Halljuk! Halljuk!) a szabadelvűség elvére alapítja.

Ugron Gábor: Az volt a tradíció, hogy akasztották a magyart!

Krasznay Ferenc: Osztrák tradíció, nem magyar! (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Nem pusztá megcsózik, (Halljuk! Halljuk!) nem előszerelet az, amiért azt vélem, hogy ennek így kell lennie.

Kubik Béla: Kérem a 319. § alkalmazását! (Nagy zaj és ellentmondások jobboldal. Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Voltunk szemben mindig alkalmaz-zák! (Nagy zaj.) Tessék alkalmazni velem szemben is! Jogunk van követelni!

Elnök: Csendet kérek!

Gróf Kluen-Héderváry Károly: Tehát, amint mondtam, (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Elnök: (Ismételtlen cseveg.) Csendet kérek.
Gróf Khuen-Héderváry Károly: Nem a megsokas. Nem az előszeretett kézzel emek kimondására, hanem annak megfigyelése, ami tagadatlan tényen alapul, hogy alkotmányos életünknek történetében a szabadelvűség volt az államokot erő. (Igaz! Ugy van!) a jobboldalon. Zaj a néppártok.) és pedig azon szabadelvűség, amely osztály- és felekezeti különbözéget nem ismer (Helyesítés a jobboldalon.) és azért lesz következetes ezután is az államfenntartó és államgyarapító tényező és erő. (Élénk helyesítés és taps a jobboldalon.)

Rákosi Viktor: Tessék nemzeti tartalmat adni a szabadelvűségnek!

Gróf Khuen-Héderváry Károly: A szabadelvűségnek oly módon való érvényesülése, amely kerülve az egyoldalúságot, a gyakorlati élet szükségének megfelelőleg a társadalmi működésében csak ott ismeri el a törvényes korlátokról való gondoskodást, ahol a különböző érdekek összefűzősének kikerülését szempontból mulhatatlanul szükséges. (Zaj balfelől. Élénk csevegés.) de különben az erők szabad fejlődésének szabad teret enged. (Élénk helyesítés a jobboldalon.) Ezen a nyomon kíván haladni a mostani kormány, amely mint már összalakítása is mutatja, a leléptetnek csak folytatásra akar lenni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát Tomasics!)

Horváth Gyula: Majd elbeszéljük még Tomasics urról. lesz rá módunk! (Zaj. Élénk csevegés.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: Kötélességmúlástást követnek el, azt hiszem, ha e pillanatban előddom (Halljuk! Halljuk!) lényes kormányzati tevékenységet, becsületet és tisztá szándékait, nagy tudást, páratlan ékességét meg nem említésem, (Élénk helyesítés és éljenzés a jobboldalon.) és pedig nemcsak az udvariaság ridég hangján, hanem szívem egész melegével. (Eljenzés a jobboldalon.) Ezzel, azt hiszem, hogy nemcsak a t. Ház hanem az egész ország tartozik neki. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Miután pedig csak folytatni akarjuk azt, amit az előző kormány tett, azt hiszem, hogy nem is szükséges, hogy az ország kormányzatának minden ágazataira vonatkozólag részletes programmot mondjak el, és csak arra szorítkozhatom, hogy ez a kormány fenntartja az elődjének a trónbeszédében és a költségvetési tárgyalások alkalmával elmondott részletes programját is; de azért mégis helyesenvalónak tartom hogy bizonyos főfontosságú kérdésekre vonatkozólag elmondjam és meghatározom elfoglalandó álláspontomat. (Halljuk! Halljuk!) A kormányzati tisztaság, annak mindig becsület, ha kell erélyes végrehajtás, (Élénk helyesítés a jobboldalon) a politikai ellentét is mindig jóhiszlós eljárás lesz politikáknak vezérsíllaga. (Helyesítés jobbfelől.) A kormányzati politikában természetesen a politikai hívtállásunknak megfelelő párta támaszkodunk. Midőn azonban az ország ügyeit e Házban vitatjuk és intézzük, az egész Ház összeműködésére akarunk számítani és erre nagy súlyt fektetünk. (Élénk helyesítés a jobboldalon.) Tudjuk, hogy mindnyájan a haza javát akarjuk és azért nem szeretém én a kijelentésemet fráziszámba vétetni. (Helyesítés jobbfelől.) A magyar állam céljait (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon) úgy vélem a legjobban szolgálhatni, hogy a magyarság, mely az államnak történelmileg is mindig megadta bélyegét, megerősítéssék. (Helyesítés jobbfelől.) Magyarországon csak magyar állampolgárt ismerünk és a törvények alapján a magyar nyelv érvényesülésének mindenképpen érvényt szerzünk. (Helyesítés jobbfelől. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A hadseregben is!) De ebből nem folyik az, hogy a gyűlölet szikráját vessük oda, ahol szeretettel is ólit érthetünk. (Helyesítés jobbfelől.) Tudjuk és fel is tesszük, hogy midőn a törvény alapján állunk, számíthatunk az országban minden elem ragzkodására az államhoz, szeretetére a közös haza iránt. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) Viszont azonban minden merényletet, amelylyel az ország egysége, magyar politikai jellege rendszeresen vagy pedig sporadice szubverszív elemek által veszélynek téte nek ki, megbüntetünk s annak rendje szerint megrojluk. (Helyesítés jobbfelől.) Ne higye az országban senki, hogy a magyarok honpolgárok érdekei elválaszthatók a magyarságtól. (Élénk helyesítés a jobboldalon.) A közös történeti kapcsolat oly erő, hogy akkor van és lesz jó dolga mindenkinek ez országban, amikor a magyarnak jó dolga van. (Helyesítés jobbfelől.) és a magyarság hanyatlása szükségszerűleg minden más elem hanyatlását vonná maga után. A Horvát-Szlavonországgal való viszonyainkat az 1868-iki t. c. cikk szabályozza és midőn egyfelől ezen az alapon az országok politikai nemzetisége, kulturális érdekeinek kifejeződésén örvendünk, tesszük azt mind abban a törvényes alapon elől feltéve, hogy ezek az országok állami közösség iránt való ragzkodásuk által mind a magyar államot, mind a saját speciális érdekeiket a legjobban szolgálják. (Tetszés a jobb- és baloldalon.) Ebből kiindulva a kormány azon lesz, hogy a függőben levő pénzügyi kiegyezés mielőbb véglegesítettéssék. (Helyesítés a jobb- és baloldalon.) A pénzügyek terén (Halljuk! Halljuk!) oszterói takarékoskosságot kívánunk szem előtt tartani. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Katonaszág.) Ez elkerülhetetlenül szükséges az államháztartás egyensúlyának biztosítása és fenntartása végett mert minden körülmények között biztosítani kell, hogy az állam hitelének sértelessége fenntartassék, ebből a célból is, de azért is, mert az egész állami életünk zavartalan fejlődése is ettől függ. Minthogy azonban az állami élet fejlődése folyton nagyobb mérvű igényeket támaszt, ezért mind pénzügyi mind közgazdasági politikánk oda fog irányulni, hogy a földművelés, ipar és kereskedelem harmónikus állami támogatásban részesüljön, (Élénk helyesítés a jobb- és baloldalon.) amely alapon az állami bevételei forrásokat fejlesztessük és képesekké tehessük arra, hogy a növekedő igényeket is ledehessék. (Helyesítés a jobb- és baloldalon.) Az adóreformot, amely már régen előstatik (Halljuk! Halljuk!) új viv-

mánynak kívánjuk fogantatítani, hogy a legszegényebb néposztályok lehetőleg adómentesíttessenek. (Általános élénk helyesítés. Felkiáltások a jobboldalon: Nagyon helyes.)

Rákosi Viktor: Progresszív adó!

Gróf Khuen-Héderváry Károly: Végül az összes közgazdasági tennivalók ápolására szeretém felhívni a nemzet figyelmét (Halljuk! Halljuk!) A kormány és a természetkezdéssel, batoritással, utmutatással, segítő kezvel sokat tehet ugyan, de nagyobb eredményt csak akkor fogunk elérhetni, ha a társadalmat áthatja az e téren való működés szükségének a használatos átérezése. Szaktudás, maakaosság, komoly elhatározás kell hogy áthassa a nemzet apraját, nagyjait. Legyen ez a földműves, ipar, vagy kereskedelem terén, az mindegy, de ha erős társadalmat akarunk, csak ezen az uton teremthetjük meg azt a polgári közeposztályt, (Általános élénk helyesítés.) amelyre az országának égető szüksége van (Igaz! Ugy van!) Azzal jelezhetném be szavamat, hogy ha ezt elősegítenők, akkor igazában megvalósulna nagy Széche-nyink mondása, hogy: Magyarországon nem volt, hanem lesz. (Nagy mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Mintha már hallottuk volna!) E rövid mondat meg-yelel ugyan a magyar tipikus gondolkodásnak, amely egyfelől a mult hagyományain szeret elmerengeni és másrészt a jövő köképeit látja. Pedig ennek úgy kellene lennie, szerintem, (Halljuk! Halljuk!) hogy a mult hagyományain szerzett tapasztalatok arra tanítsanak, hogy ugy akossuk meg a jelent, hogy eszméi megvalósítására a szükséges erőtt össze- gyűjtjük és arra törekedjünk, hogy mielőbb köztudattá váljék, hogy Magyarországon erős és van. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps a jobboldalon és a középen.)

(Kossuth Ferenc.)

Kossuth Ferenc: Megvallom, hogy a t. miniszterelnök urnak programbeszédé az én szerény véleményem szerint nem volt szerencsés. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás jobbfelől.) Ambar a beszéde végén elhangzott kijelentések közt olyanok is voltak, amelyekéit mi is helyeslünk, de egész eladása arra a letevéssre jogosít, hogy ó tan nem egészen ismeri az itteni viszonyokat. A jelen körülmények között talát minket, úgy; mint minden 67-es alapon álló kormány szemben talát és szemben fog talátni mindjé. (Egy hang a balközépfelől: Frázis.) A mi egyetlen ólunk az volt és az ma is, hogy az országot kivesszük a törvényenkívüli állapotból. Midőn mi a mostani miniszterelnök urral megbízatása előtt tárgyaltunk, talé azt a határozót ígérték tettük, hogy ó a katonai javaslatot, amely az ex-léx állapot előidézője volt, (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) le fogja venni a napirendről és hogy az a napirendre vissza sem fog kerülni többé. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: A miniszterelnök most azt mondta, hogy egyelőre! Az nem mindegy! Mi nem vagyunk megszokva a Házban, hogy hazudjanak. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Kossuth Ferenc: A t. miniszterelnök ur tényleg azt mondta programbeszédében, hogy egyelőre veszi le a javaslatot a napirendről. Ha nem esakarta mondani, készséggel veszek tudomást arról, hogy nem szerencsésen vezette be mondatát és hogy ennek végén, kezdetét magyarázni akarta. Készséres kötelese- séggem váit kijelentem, hogy bármikor áltana elő a kormány azzal, hogy az országotól nagyobb véradót követeljen, ha azért nem lesz hajlandó megadni az 1867. évi XII. törvényeknek nemzeties végrehaj- tását, illetőleg azt amit röviden nemzeti vívmányok- nak nevezünk: minket szemben fog magával talátni, teljes erőnkkel. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A miniszterelnök ur működése, természetesen csakis politikai működéséről szólók, eddig a mi pártunk előtt nem volt rokonszerve. Visszatetszés szüil az, hogy a horvát páni székéről lép ide és az is hogy milyen módon jött. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nem vonjuk kétségbe a koronának azt a jogát, hogy azt bizza meg a kormány alkotásával, akit jónak lát, de a parlamenti fogalmak szerint nem szerencsés gondolat az, ha nem olyan férfunt biz meg a kormány alakításával, akinek a parlamentben gyökere van. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Tény az, hogy a Széll-kormány a parlament nagy többségének bizalmát bírta. Tény az is, hogy ha a Széll-kormánynak megada- tott volna az a lehetőség, hogy visszavonhassa a katonai javaslatokat, vagy pedig lehessen végleg a napirendről, ebben az esetben a Széll-kormány nem lett volna kénytel- len lemondani. (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.) Elő- tünk áll tehát ellenszervezés a valóságban az a tény, hogy annak a kormánynak, amely határozottan nagy többséggel bírt ebben a parlamentben, nem adatott meg ez a felhatalmazás a legfőbb helyéről, amely visszaállíthatná vóna a törvényes rendet, annak a kormánynak pedig, amely ebben a parlamentben gyökérrel nem bír, ez a felhatalmazás megadatott. Meggyőződésem szerint ez nem volt helyes eljárás. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és nem volt korrekt alkalmazása annak az elvnek, hogy parlamenti krizi- kelt helyesen csak a parlamentáris helyzet figye- lembe vételével lehet megoldani. Ime már látszik is, hogy milyen eredményre vezet az, ha magyar krizi- kelt Bécsben intéznék el, nem pedig az ország fővárosában. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Poszgay Miklós: De Bécsben van neki gyökere. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Kossuth Ferenc: Én bátor vagyok ismét azt az állítást közekeztetni, hogy a miniszterelnök ur nem ismeri az itteni viszonyokat, mert hogyha ismerne és nem akarok természetesen személyről szólni és személyeskedni csak elvi alaphól indokol ki, mondom tehát, ha ismerne az itteni viszonyokat, mert ha ismerne ezeket, és tudna, hogy rövid idővel ezéltt mi történne ebben a Házban, akkor nem bíza volna a horvát miniszteri társát, a különben személyileg ki-

fogástalan Tomasics Miklósrá. (Élénk helyesítés a szélsőbaloldalon.)

Poszgay Miklós: Itt pofozta a magyarokat és most a miniszteri székbe ültetik. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Kossuth Ferenc: Tomasics Miklós rövid idővel ezéltt ebben a Házban olyan beszédet tartott...

Poszgay Miklós: A tejeán kellene összezu-zi azt a beszédet. (Zaj.)

Kossuth Ferenc: ... amilyen beszéd a Ház nagy többségét felháborította, mert a magyar nemzet jogait kicsinyíteni látszott. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Akkor a magyarok ellen beszélte és a bánt meg beheza horvát miniszternek.)

Kubik Béla: Széll Kálmán is megtagadta vele szemben a szolidaritást. (Egy hang a szélsőbaloldalon: A bánt meg beheza miniszterelnöknek. Együtt működtek Horvátországban. Folytonos zaj. Élénk csevegés.)

Kossuth Ferenc: A sok téves híresztelések szemben kijelentem, hogy mi szilárdan megállunk a mi elvi álláspontunkon, amely mindig az volt, hogy követeljük az önálló magyar hadsereget s ebben a magyar nyelvet, a magyar zászlót, a magyar jelvényeket, a magyar katonai oktatást és a magyar katonai igazságszolgáltatást. (Élénk tetszés és helyesítés a szélsőbaloldalon.) Továbbá: Követeljük a közgazdasági téren az önálló vámtérület felállítását (Tetszés a szélsőbaloldalon) és azt, hogy az ország önállóan köthessen vámserződéseket. Követeljük, mint mindig, az önálló nemzeti bankot is. A miniszterelnök ur programja- nak részleteit nem értem; és nagyon messze vezetne. De egy megjegyzést kell tennem. (Halljuk! Halljuk!) A t. miniszterelnök ur azt mondotta, hogy a kiegye- zési tárgyalások ügyét ez őszre halasztja, s én helyeslőleg tudomásul veszem. De tudatom, hogy pártom szorosán ragazkodik a fennálló törvények- hez mindaddig, amig e törvényeket az országgyűlés meg nem változtatja. Az 1867. XXX. t. c.-ben az ország biztosítókat lát arra vonatkozólag, hogy a kiállamokk elkezdendő tárgyalások előtt az új általános vámtárika megalkottassék. (Igaz! Ugy van a bal- és szélsőbaloldalon.) Midőn az a javaslat előter- jesztetik, amelyre a miniszterelnök ur ólított, akkor fogunk állást foglalni ezzel szemben is. (Helyesítés a szélsőbaloldalon.) Én azt hiszem, hogy ebben a fel- fogásban pártom velem teljesen egyetért. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mozsás a jobboldalon.) És amit pártom engem mindig az első sorban talát, valahányszor küzdeni kellett, ugy az első sorban fo- gnak talátni engem ezental is; mindjé azok, akik a ha- záért küzdenek, de nyíltan kimondom, hogy engem a biggadság fog vezetni. (Élénk tetszés a szélsőbaloldalon és a jobboldalon.) nemcsak azért, mert a vérmérsékletem, hanem azért is, mert ez pártvezéri kö- tötésesség. (Élénk tetszés és helyesítés a szélsőbaloldalon. Helyesítés a jobboldalon.)

(A főrendek elé?)

Elnök: Tekintettel arra, hogy még többen kíván- nak a miniszterelnök előterjesztéséhez hozzászólni, a törvényhozas másik háza iránti figyelemből, amely szintén üléssre van összebíva, kérem a t. Házat, hogy ülést egy fél órára felfüggeszse. (Helyesítés a jobboldalon. Elentmondások a baloldalon.)

Ugron Gábor: Vendégvászereplésre nem járunk innen!

Holló Lajos: A házszabályokhoz kérek szót! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Kérem a t. képviselő urat, szivesked- jenek Holló képviselő urat meghallgatni. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Az országgyűlés mindkét házának teljesen egyenlő joga és jogköre van. Ha a miniszter- elnök a főrendház előtt is meg akarja tartani az ó poli- tikai nyilatkozatát, ez ellen semmi kifogás nem lehet. De hogy mi attól tegyük függővé az ülés fojtatását, hogy vajjon előrá mulva vegzies-e a főrend- ház tárgyalásait az ellenkezőnek a képviselőház tekinté- lyével. Tudomásul vesszük azt, hogy a miniszter- elnök átmege a főrendházba, hogy ott politikai nyi- latkozatát megtegye, de ne függesszük fel, hanem napjok el üléssüket holnapra. (Tetszés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Mindenekelőtt ezt a kérdést kell tisztá- tába hozni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk! Előtvst!)

Eőtvös Károly: Egy új kormány mutatkozik be a törvényhozas előtt. Az alkotmányos rendnél a dolgok természeténél, a nemzet méltóságánál fogva a bemutatkozásnak a nemzet képviselietek előtt kell elő- szőr megtörténnie. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az a bemutatkozás itt be fejezteték, itt még tudomásul véve noszen az új kabinetnek sem felépése, sem programja, addig pedig, amíg a kép- viselőház az el nem fogadja, az ország főrendházá- ban be nem mutatkoztatik. (Tetszés a szélsőbaloldalon. Élénk ellentmondás a jobboldalon. Élénk cse- vegés.) Ez az alkotmányos gyakorlat, amióta a népkép- viselotti rendszer áll fenn nálunk. Indítványozom, hogy üzenet után, a rendes, alkotmányos érit- kezés módja szerint a főrendek tisztelt Házát értesítsük arról, ami az elnökés és a miniszterelnök ur feladata, hogy a képviselőház még az új kabinet bemutatásának alkotmányos tényét be nem fejezte és azért a Ház haizsza a maga ülését holnapra, vagy későbbre, de itt ennek be kell fejeződnie. (Élénk tet- szés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Én csak arra nézve vagyok bátor nyi- latkozni, neohgy annak a látszata is fenntorogom, mintia az én előbbi indítványommal ennek a Háznak akár méltóságát, akár az alkotmányos életben, az alkotmány szelleme szerint elfoglalt döntő szerepét érinteni akartam volna. (Helyesítés a jobboldalon.) Ha e tárgy, amely felett most vitatkozunk, olyan volna, amelyben a képviselőháznak határozni kell...

Ugron Gábor: Az csak töltön függ!

Holló Lajos: Bizalmatlanságot szavazhatunk!

Elnök: Ha olyan tárgyról volna szó, amelyben a képviselőháznak akár kelene, akár lehetne határozatot hozni, akkor feltétlenül állana az, amit Eötvös Károly t. képviselő ur mond. De az az előterjesztés, amit a miniszterelnök teit, nem képezi a Ház határozatának tárgya.

Varon Gábor: Hogyan képezni!

Elnök: Tételt indítvány, hogy az napirendre tűzessék, de a dolog természete szerint nem képezi a Ház határozatának tárgyát, hanem a Ház napirendjében van a további teendők iránti intézkedés. Ebből folyólag azt hittem, hogy a törvényhozás másik Háza iránti ügyemből ez a tárgyalás felfüggesztessék. Egyébiránt a t. Háznak kell e tekintetben határozni.

Olay Lajos: A Háznak igenis barátoznia kell, kötelessége barátozni, mert arról van szó, hogy tudomásul veszi-e a Ház a miniszterelnök bejelentését. (Zaj a jobboldalon.)

Eötvös Károly: Hát miért beszéltek akkor, ha nem kell, hogy a Ház azt tudomásul vegye? (Zaj, Elnök csenget.)

Olay Lajos: Ha a miniszterelnök a főrendiházba létezik, ott emondja bemutatkozó beszédét, amely legalább is olyan terjedelmes lesz, mint az itt emondott, akkor ez egy órát vesz igénybe. De e tekintetű elől, nem tartom alkotmányosnak azt, hogy a minisztérium átmenjen bemutatkozni a főrendiháznak, akkor, mikor megtörténhetik, hogy ebben a Házban megbukik és így azt nem lehet oda. (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.)

Ugron Gábor: A kérdés egyedül csak Eötvös Károly képviselő indítványa értelmeiben oldható meg helyesen, honna tudhatja a Ház elnöke, hogy valamely határozati javaslat nem foglal-e magában bizalmatlansági szavazatot, amely bizalmatlansági szavazatnak elfogadása esetén annak a kormánynak nincsen módja a főrendiházba elmenni? (Zaj. Elnök csenget.) Akármiként lenne is, a parlamentai támaszkodásnak az a rendje, hogy a képviselőház az ügyeket elvégzi. Ez a jog az alkotmány és a parlamentarizmus jog szempontjából rendkívül fontos. (Mozgás és zaj. Elnök csenget.) Mert ez a jog azt jelenti, hogy a képviselőháznak erős kezdeményezési és bírálati joga van, amelyből fogva semmi olyan ügy, amelyben a képviselőház még nem határozott, a főrendi ház elébe nem kerülhet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ezt a jogot, amely a képviselőknek alkotmányi demokratikus és — tanujuk meg önök a tudoladón — szabadelvűségi szempontból fontos joga (Elnök helyeslést a szélsőbaloldalon.) azt így lopva, véletlenül, egy incidens alkalmából megmástitani és megváltoztatni nem engedjük. (Elnök helyeslést és taps a szélsőbaloldalon.) Kérem a t. Házat, méltóztassék Eötvös Károly t. képviselőházi indítványát elfogadni. (Elnök helyeslést a szélsőbaloldalon. Helyeslések jobboldalon.)

Polónyi Géza: Eötvös Károly képviselő urnak indítványa a dolog érdemére nézve nemcsak helyes, hanem olyan mértékben közjogi jelentőségű, hogy nekünk mindnyáunknak, akik az alkotmányos kormányzásnak parlamenti módszerét helyesnek tartjuk, egyértelműen kell a mellett helytállnunk. Napirendre nem tűzött tárgy felett a Ház határozatot nem hozhat. Ezen kormány bemutatkozása alkalmával fog először annak szüksége fömerülni, hogy a kormány nyilatkozatát egyenesen napirendre tűzni indítványozzuk és akkor jut a képviselőház azon helyzetbe, hogy a napirendre tűzés során mindenki a maga konkrét indítványát megteheti tehát azt az indítványt is, hogy bizalmatlansági nyilvánítások a kormány iránt s ha a t. képviselőház többsége azt így módon, mint hogy egyben az esetben remélem, hogy el fogja fogadni. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) akkor merőben lehetetlenség, hogy a főrendi ház előtt való bemutatkozás előbb történhessék meg, mielőtt még tájékozódnának a tekintetben, hogy a képviselőház milyen helyzetben van.

Nagy Ferenc: Sem Holló Lajos, sem Eötvös Károly indítványa a mi közéjük nem gyökerezik. Az semmi gyakorlati nem alapul, hogy okvetlenül a képviselőház határozatának kelljen megelőznie a főrendiház határozatát. Mint hogy tehát a képviselőháznak tárgyalása a miniszterelnök ur programjára nézve semmi rövidséget nem szenved és nem lesz prejudikálva ennek azzal, hogy a miniszterelnök ur az a királyi rezolúció, amelyvel a maga kinevezését, új kormányalkotását és programját, amelyet itt előterjesztett, a főrendiházban is előterjeszse, mondom mután ezáltal semmi sincs prejudikálva a képviselőház további tárgyalásának és határozathozatalának, én a képviselőház elnökének indítványát természetesen magamévá, hogy a Ház ülésezése anyvi időre fűggesztessék fel, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Anyvi időre!) amíg a főrendiházban a bemutatkozás megtörténik. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Eötvös Károly: 1948 óra midta népképviselői és főrendiházi alakulása van a mi törvényhozásunknak, azóta nem történt az az eset, hogy mielőtt a bemutatás itt befejeztetett volna, az már előbb a főrendiházba ment volna végbe. (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) Megvárom háznak t. elnökötől is, de magától is a háztól is, hogy alkotmányos életünkben azt, ami eddig soha meg nem zavart gyakorlat volt, tiszteletben fogja tartani. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.) Ez az egyik okom. Jóniszeműleg 12 órára volt kitűzve a főrendiház ülése, mert azt bíte a t. miniszterelnök ur, hogy akkorára itt végezhet. De mint hogy nem végezhetett, nincs más mód, mint ott az ülést elhalasztani, (Helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.) és felkérnem a miniszterelnök urat, tessék ebben a kérdésben nyilatkozni. (Derülttség a bal és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Elnök: Mindenesetre most az ülést öt percre felfüggesztem. (Derülttség a bal és szélsőbaloldalon.)

(Szünet után.)

Elnök: Mint hogy a királyi leirata vonatkozó indítványom ügyében, mely szerint az ülés időelőre fűggesztessék fel abból a célból, hogy az új kormány a főrendiházban bemutatkozzék nem volt egyértelmű meggyűző, hanem a Ház minden oldalán merültek fel kételyek arra nézve, hogy vajon ez a képviselőház alkotmányos helyzetével összefér-e és mint hogy ezt szavazás által elődönteni celszerűnem tartanám; indítványomat ezennel visszavonom. (Elnök helyeslést, taps és élenzés a szélsőbaloldalon.) hozzáátvén azonban, hogy ezt természetesen a Ház tekintélye iránt való tekintetből, amelyet az én felfogásom szerint nem lehet a többség vinni és anélkül, hogy én abban a tudatban vonjak, hogy oly indítványt tettem, amely a Ház méltóságának nem felel meg. (Elnök helyeslést.) Eszerint folytatni a tárgyalást a miniszterelnök ur előterjesztése fölött.

Ivánka Oszkár: Meggyőződésem az, hogy azon program megválasztásában, melyet a t. kormányelnök ur itt a Házban imént előadott, a kormány az egész szabadlevű párt legmélegesebb támogatására számít. (Derülttség és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Micsoda komédiázás ez? Nagy zaj jobboldalon.)

Szöta Pál: Semmiúgy komédiázás. (Mozgás.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek.

Ivánka Oszkár: Mielőtt e tekintetben nézetemet részletesen előadnám, a t. kormányelnök ur kijelentéseiben egy bizonyos ഭಾಗot látok, amelynek pótlására a t. kormányelnök urat ellenkérnem. (Halljuk! Halljuk!) Szükségesnek tartom ezt a szabadlevűpárti iránti tekintetből is mint amely párt ez idő szerint az alkotmányos többséget képezi és így az ország ügyeinek irányítására első sorban hivatott minélgyöve ezért a felelősséget is első sorban köteles viselni; de szükségesnek tartom ezt és természetesen az egész képviselőházra való tekintetből is, és ezek azok a katonai követelmények, amelyeket mind a szabadlevű párt, mind pedig az előző kormány magává tett, amelyekről azonban a t. miniszterelnök ur nem nyilatkozott eléggé. (Halljuk! Halljuk! a baloldalon. Mozgás és ellentmondás a jobboldalon: Hangosan mondja! Elnök csenget.) Rosszul fejeztem ki magamat. Azt akarom mondani, hogy ezek azok a nemzeti követelmények, amelyeket a katonai javaslatokkal kapcsolatosan magává tett az egész szabadlevűpárt, természetesen az az egész képviselőházra való tekintetből is és azok a katonai követelmények, melyeket a szabadlevűpárt, mind pedig az előző kormány magává tett, amelyekről azonban a t. miniszterelnök ur (Halljuk! Halljuk! a baloldalon. Mozgás a jobboldalon. Elnök csenget.) ... rosszul fejeztem ki magamat. Ezek azok a nemzeti követelmények, melyeket a katonai javaslatokkal kapcsolatosan magává tett az egész szabadlevűpárt, magának vallott az előző kormány és melyeket a miniszterelnök ur csak néhány rövid szóval említett meg.

Perczel Dezso: Fenn tartja! Nem mondta! (Halljuk! Halljuk!)

Ivánka Oszkár: Az első kérdés, amelyet hozzá intéztek, (Halljuk! Halljuk! a baloldalon.) sziveskedjék egészen határozottan megmondani, bír-e felelősséggel arra, hogy azok a követelmények, amelyekről előadta, egész terjedelmükben és formájukban magává teszi, bír-e — mondóm — meghatalmazással aziránt, hogy ezeket meg is valósíthassa. (Helyeslés a baloldalon.) A másik kérdés, amelyet hozzá intéztek, illetve kérdés az, méltóztassék nyilatkozni aziránt, hogy amennyiben a követelmények egy része adminisztratív természetű, — ilyen pl. az 1888-iki legelsőbb rendelet a magyar tiszlekek magyar ezredekhöz való áthelyezése tekintetében, amely tisztán adminisztratív természetű dolog, — kajandó-e ezeknek az adminisztratív természetű követelményeknek megvalósítását haladéktalanul megkezdeni. (Helyeslés a baloldalon.) Másrészt pedig amennyiben a követelmény törvényhozási intézkedés kívánna, ilyen például a katonai büntető perrendtartás ... mikor kívánja az illető törvényjavaslatokat a Ház elé terjeszteni, akár-e ezt oly időben megtenni, hogy az illető törvényjavaslatok még az a képviselőház lefolygathassa. Igen kérem a t. miniszterelnök urat, hogy erre nézve nyilatkozzék. (Helyeslés a baloldalon. Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Hát a zászló!)

Holló Lajos: Magyar zászló és magyar vezényező! É nekül nincs nyugalom!

Gróf Zichy János: A miniszterelnök programbeszédét tudomásul veszi. A mostani válságból két szomorú tanulság merül fel. Az egyik a kormánypárt egysége. A katonai javaslatokra azt mondta a többség, hogy ezek az ország érdekében szükségesek. Ezek a javaslatok visszavonatakt s mintha semmi sem történt volna a többség tovább is él. Egy óriási szappanbuborék voltak a katonai javaslatok. A másik tanulság, hogy Magyarországon mindent fel lehet oldani, még a többség alkotmányos elvét is. (Tetszés a szélsőbaloldalon.) Vesztés ezen küzdelemben csak a nemzet mert győzött a kormány, nem kellett nemzeti engedményeket adni; győzött a 48-as párt is, amennyiben a katonai javaslatokat visszavonták. (Helyeslés a baloldalon.)

Kiigósolja, hogy a mostani kormány is a szabadlevű politikát vallja, amely anyvi bajt hozott az országra, különösen az egyházközpontok. (Ugy van! a néppárton.) Az az irány, hogy a magyar faj komponenciája érvenyesüljön, az ő irányuk. (Taps a néppárton.) Csak őri mi tud a szabadlevűpárt mostani kudarcának. Széll Kálmán lemondásakor kijelentették, hogyha az új kormány megalkalulásával a régi rendszer ébred fel, teljes erővel fognak küzdeni az ellen. Ugy látja, hogy a mostani kormány a Széll-kormány politikáját folytatja, amennyiben ez igaz, elvi álláspontuk fenn tartásával fognak küzdeni ellene. (Helyeslés a néppárton.)

Szederkényi Nándor: Nem vagyok abban a helyzetben, hogy, mint előttem szóló t. képviselőtársam megnyitással vehetném tudomásul a t. miniszterelnök ur imént elhangzott programját. (Ugy van! a baloldalon.) Az országnak vesztése és küzdelemből nem lehet az országnak haszna kell, hogy legyen (Ugy van! a baloldalon.) s e pillanatban nem vagyunk képesek meghatározni, hogy valóban az ország közvéleménye miként fog illetkezni felettünk, de ha a jelek nem csálnak, maris láthatni, hogy végre is ezek a dolgok az ország közvéleményében annyira meg vannak érve, hogy azokat sem napirendről levenni, sem azokat előadni nem lehet s így azok megoldását sürgetően és állandóan követelni fogja. Ezeket ohajtottam a t. miniszterelnök ur programjára megjegyezni és ezt az álláspontot ugy a képviselőház, mint az ország és őt nyilvánítani. (Helyeslés a baloldalon.)

Nagy Ferenc: Nem szándékoztam felszólalni a t. miniszterelnök ur programjának előadásával kapcsolatban, mert az a rokonszenves fogadtatás, melylyel azt a párt fogadta ezt feleslegessé tette. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Gyönyörű fogadtatás.)

Polónyi Géza: Minek gunyolódik?

Nagy Ferenc: Aminek különbben is kifejezést akarom volna adni, azt már elmondta Ivánka Oszkár t. barátom. Ha most még felszólalok, ez csak azért történik, mert gróf Zichy János t. képviselőtársam olyan észrevételeket tett éppen a szabadlevűpárt és a nemzeti aspirációkra nézve, amelyeket e párt részéről nézetem szerint egy pillanatra sem szabad megjegyezni néki hagyni. A képviselő ur utat arra, hogy ebben az utóbbi küzdelemben tulajdonképpen megbomlott a szabadlevűpárt és maga a szabadlevűség, és hogy az többé az országban uralkodó tényezőnek el nem ismerendő. Hát én kénytelen vagyok ennek határozottan ellentmondani. A szabadlevűpárt igenis merőben és merőben, mert lennie kell.

Barabás Béla: Minden az, csak nem szabadlevű.

Nagy Ferenc: Azk az utóbbi idők tüneteitől következtetek arra, hogy talán a liberális párt és maga a liberálisizmus ebből a küzdelemből mint vesztés kerül volna ki, hogy az többé az ország többségének nem kifejezője, azok igen csalódnak, és — merem mondani — a törvényeszerű, szükségszerű fejlődéssel és az ország érdekeivel ellentétben álló állást foglalnak el.

Báró Kaas Ivor: Olvastuk Bánffyóti!

Nagy Ferenc: A miniszterelnök ur programjához teljesen hozzájárulok (Nagy zaj és derülttség a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) abban a reményben és egyuttal: azon kívánsággal is, hogy azt az új kormány mielőbb meg is valósíthassa. (Helyeslés jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Zsivíj!)

Barabás Béla: Pártom vezére, midőn álláspontját elmondotta sem azt nem jelentette ki, hogy helyesli, vagy ellölgadja a kormányelnök álláspontját, sem azt nem helytelenítette, vagyis azt nem jelentette ki, hogy nem fogadja el, hanem kijelentette azt, — mint hogy előrelátva a következményeket hogy itt a pártnak első sorban párthatározatot kell hozni, és mint hogy én sem akaro e párthatározathozatalát prejudikálni, épp ezért tisztelettel kérem és bejelentem ezt, hogy beszédeimet holnap akarom elmondani. (Helyeslés.)

Elnök: A Ház ehhez hozzájárul.

(A kvótaszavazás.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: Van szerencsem a magyar minisztérium előterjesztését a kvóta arányának megállapításáról szóló törvényjavaslat tárgyában átnyújtani.

Elnök: Elrendelem az előterjesztés kinyomtatását és előzetes tárgyalás végett a pénzügyi bizottsághoz való utasítást.

Buzáth Ferenc: A jelen körülmények közt én abban a nézetben vagyok, hogy a miniszterelnök ur a kvóta-bizottság jelentését betervezhetné ugyan, és az elnök ur proponálhat a, hogy a képviselőháznak tagjai közt széleskörűen, de azért, ha ez megörtönik, hogy tárgyalásra is kitűzhető legyen, ezt egyáltalán végrehozhatónak nem tartom. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Egyelőre nincs egyelőről szó, mint a kinyomtatásról és a pénzügyi bizottsághoz való utasításnak kimondásáról. Ez ellen senki sem szólalt föl, ezt tehát a Ház kimondja. A honvédelmi miniszter ur kíván előterjesztést tenni. (Halljuk! Halljuk! Helyre! Helyre!)

(Két javaslat.)

Kolossváry Dezso: Honvédelmi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!)

Holló Lajos: Egyetlen vívmányunk!

Kolossváry Dezso: Honvédelmi miniszter: Van szerencsem két törvényjavaslatot, az azokra vonatkozó indoklásokkal a t. Ház asztalára letenni. És pedig: az 1889. évi VI törvénykönyv 14-ik, valamint az 1900. évi V. törvénykönyv 3-ik szakasza rendelkezésének, illetőleg a közös hadsereg és haditengerészeti, valamint a honvédség számára megállapított utjoncunalek mennyiségének az 1908. év végéig való fenn tartása tárgyában. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) További törvényjavaslatot nyujtok be az 1903. évben kiadott utjoncok megajlásáról. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Kérem méltóztassék ezek kinyomtatását elrendelni és méltóztassék a törvényjavaslatokat előzetes tárgyalás végett a véderőbizottsághoz utasítani. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Elnök: A Ház az imént beadott törvényjavaslatok kinyomtatását, széleskörűen és előzetes tárgyalás végett a véderőbizottsághoz való utasítást elrendeli. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) A holnap délelőtt tíz órákor tartandó ülés napirendje ugyanaz lesz, mint a maié. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) t. i. a

további teendők iránt való intézkedésekre vonatkozó tanácskozás. Ezzel az ülést berekesztém.
Az ülés végződik délután két órakor.

II. A főrendiház ülése június 30-án.

Elnök: gróf Csáky Albin.

Gróf Csáky Albin elnök 1/3 órákor megnyitja az ülést s jelenti, hogy a képviselőháztól egy üzenet jött egy királyi leirattal. Felolvassák a képviselőház üzenetét, majd a királyi leirattal az új kormány kinevezéséről és a Széll-kormány felmentéséről. A királyi leirat megőrzése végett az országos levéltárhoz tetetik. Felolvassák a miniszterelnök átiratát az új miniszterek kinevezéséről.

Az iratot tudomásul vesszük, mire az új kormány megjelene az ülésteremben. (Eljenzés.)

Gróf Khuen-Héderváry: Nem akar elbevágnai az eseményeknek s kéri a Házat, hogy a jövő ülésen terjesztesse elő a programbeszédét.

Elnök: Ezt tudomásul vesszük, de ez nem zárja ki, hogy tisztelgetően ne üdvözölje az új miniszterelnököket, aki nehéz viszonyok között hazafias feladatra vállalkozik, hogy a parlamenti rendes viszonyok helyreálltával az ország javára vezesse és intézze az ügyeket. Folyó ügyek elintézése után az ülés a jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után félhárom órákor véget ért.

BELFÖLD

Az első pénztári negyed. A pénzügyminisztérium ma tette közzé a folyó év első negyedére vonatkozó állami pénztári kezelés bruttó adatait. Ezek szerint az 1903. év I. negyedében a bevételek összege 257,066.833 korona, a kiadások összege 282,842.507 korona. A bevételek összege 18,639.567 koronával nagyobb, a kiadások összege 34,223.968 koronával kevesebb, mint az 1902. év I. negyedének mérlege. A bevételek jelentékenyen kedvezőbbnek alakultak a fogyasztási és italadónál (11,646.036 koronával), egyes adónál (3 millióval), az államvasutaknál (4 millióval).

Az unoncjavaslatok. A képviselőház mai ülésének végén terjesztette elő *Kolossváry* Dezső honvédelmi miniszter a rendes katonai ünnepekről szóló javaslatokat. Az egyikben további egy évre kéri az unoncjelzőnek az addigi számban való megállapítását, a másik ugyanannak megajánlását. Mindkét javaslatot a véderő-bizottsághoz utasították előzetes tárgyalás végett. A régi javaslatokat a kormány a betérjesztéskor, mint ki is jelentette, nem vonta vissza, csak egyelőre felfüggesztette azok tárgyalását.

A verbázi mandátum. A verbázi választókerület szabadvipártja tegnap tartotta kerületi alakuló és kijelölő ülést, amelyen az igen nagy számban megjelent választók pártelnöke dr. *Récsey* Edé kulai ügyvédet, örökös tiszteletbeli elnöké tövisi *Rács* György kulai főbíróköt választották meg. A népgyűlés ezután a kerület országgyűlési képviselőjévé osztatlan lelkesedéssel báró *Vojnits* István jelölte és elbátározta, hogy a kerületben való megjelenését és programjának előterjesztését sem kívánja s hogy 200 tugu küldöttség kéri fel báró *Vojnits* ot a jelöltség elfogadására. Ez a küldöttség ma ajánlotta fel dr. báró *Vojnits* Istvánnak a képviselőjelöltséget. Báró *Vojnits* a jelöltséget szabadvip programmal elfogadta.

Beszámoló. *Aradról* táviratozzák: *Szombathy* György jászashelyi képviselő vasárnap beszámoló beszédét mondott *Butyin* községben. A vasutnál bándériummal fogadták. A pályaúdváron *Sztrava* Miklós, a szabadvipárt elnöke üdvözölte a képviselőt. *Szombathy* román nyelvű beszámolójában a szabadvipárt hívének vallotta magát és beszédében kijelentette, hogy nem csatlakozik irakcióhoz, hogy függetlenségét megőrizze.

Szatmári Mór, a margittai kerület képviselője, vasárnap is hétfőn folytatta beszámoló-körútját. Vasárnap Szatmáron, Szoldobágyon Bojokon, Almáson és Széplakon tartotta beszámoló-beszédét. Minden községben nagy szeretettel fogadták s nagy lelkesedéssel hallgatták a helyzetről, a mostani politikai küzdelmekről és a válságról mondott beszédét. A polgárság lelkes tüntetések közben fejezte ki iránta és az egész párt iránti bizalmát. Este Széplakon a képviselő tisztelgetően lakoma volt, melyen a város színjára vett részt. Hétfőn Monospetri, Apát-Keresztúr, Vedres Ábrány, Szentlázár, Vámosok és Királyi községeket látogatta meg *Szatmári*. Mindennél a község előjárósága fogadta s a nép nagy szeretettel és bizalommal vette körül.

Igazolt mandátum. A képviselőház VII. bírósági bizottsága ma délután báró *Bánhidý* Antal elnöke alatt összeült, hogy *Óváry* Ferencnek a bizottsághoz utasított megbízólevélét tárgyalja. A bizottság a megbízólevélet rendben találta és *Óváry* t a 30 nap fenn tartásával igazolta.

A helyzet.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától.

Budapest, június 30.

A képviselőház mai viharos ülésének hatása lett urrá az összes politikai körökön. Az egyik oldalon zavar és lehangoltság, a másik részen újra felpézdült harcok jár a nyomában az új kormány viszontagságos debutjának. Az az egy érzés azonban általános és egyetemes, hogy a válság voltaképpen most kezdődik csak igazán. Ezt a felfogást erősítik a Bécsből érkező hírek is, amelyek szerint a magyarországi válság Ausztriára is átragadt, egyelőre csak részleges kormánykriszist idézve föl, melyről azonban az a vélemény, hogy nyilván az egész kabinet állására kihatással lesz.

A súlyos komplikációk jegyében indult mai nap képét a következők egészítik ki:

A szabadvipárt.

Ma este általános, nagy depresszió volt a szabadvipárt klubjában. A nagyt terem megtelt halkán beszélgető és hangosan vitatkozó csoportokkal, amelyek a mai szerencsétlen kormánybematutást és annak egyes kirívóbb részleteit hányták-vetették meg. Az emberek itt-ott szotugva adták a szót egymásnak, de akadtak, akik félhangosan, sőt egész hangosan is kimondták, hogy gróf *Khuen-Héderváry* Károly nem az az ember, akinek a parlament vezetésére megvan a hivatottsága. A mai kudarc után erről más véleménye senkinek sem volt.

Sokat beszéltek a miniszterelnök beszédjének arról a részéről is, amely az 1899. XXX. törvényeik módosítását pedzette. Számosan voltak, akik erről egész nyíltan megmondták elítélő véleményüket, mások csak bizalmasan rossztádk, de helyeslés sehohsem volt hallható. Mindössze a kormány egy tagja próbálta azzal mentsgetni, hogy a nemzetközi kereskedelmi szerződések megújításáról végre is gondoskodni kell, a tárgyalások megkezdését tovább halasztani nem lehet, s ezért a kormány kényszerhelyzetben van. Ez a magyarázat azonban nem okozott teljes megnyugvást és nem enyhítette az általános lehangoltságot.

Ez a lehangoltság egész este észlelhető volt és a nyomott kedvből egyre világosabban bontakozott ki az a meggyőződés, hogy ez a helyzet, amelybe az ország most belejutott, nem lehet tartós. Annnyira, hogy már beszélgettek a *Khuen-Héderváry* utódjáról is... Csak fölemlítjük, hogy ennél a témánál ma a gróf *Csáky* és *Wekerle* nevek vannak előtérben.

1899: XXX.

Legközelebb a képviselőház elé kerül egy törvényjavaslat — írja a *Pester Lloyd* — a kereskedelmi szerződéseknek a külső államokkal való tárgyalására vonatkozólag. Az 1899: XXX. törvényeikkben tudvalegleg egy olyan pont van, amely szerint e tárgyalások mindaddig nem kezdődhetnek, amíg az új önálló vámtarifa meg nincs állapítva. Mivel azonban ez a tarifa a kiegyezési műveletek egy része és semmi kilátás sincs arra, hogy e műveletek a nyári szünet előtt lebonyolítottanak, másrészt a külső államokkal való tárgyalások megkezdése ropant sürgössé vált, a kormány egy külön törvényjavaslatban — az idézett törvény említett határozmányától eltérve — a törvényhozástól felhatalmazást fog kérni arra, hogy az autonóm vámtarifára való tekintet nélkül a tárgyalásokat a külső államokkal a — bár még törvényerőre nem emelkedett, de mind a két kormány között megállapított — önálló vámtarifa alapján mennél előbb folvehesse.

A póttartalékosok behívása.

Nessi Pál országgyűlési képviselő a képviselőház honpali ülésén napirend előtt erős támadást fog intézni *Kolossváry* Dezső honvédelmi miniszter ellen a miatt, hogy a mezőgazdasággal foglalkozók közül sok póttartalékos hivatott be éppen az aratás idejére. *Nessi* Pál követelni fogja a póttartalékosok hazabocsátását.

A katonai bűnvádi perrendtartás.

Amit értesülünk, a katonai bűnvádi perrendtartási reform munkálatai már befejeztettek, és valószínű, hogy az erre vonatkozó törvényjavaslatok még

a folyó év őszén parlamenti tárgyalás alá kerülnek. Ez a reform a hadbírák létszámának tekintélyes szaporítását fogja maga után vonni és a hadseregigazgatás, amint az a hadseregi rendeleti közlöny folyó évi április 25-iki mellékletében közölt pályázati felhívásban olvasható, a hadbírói tisztakar megfelelő pótlására nagyobb számu évi 1600 K. járulékkal javadalmazott állást vett a jövő évre kilátásba. A hadbírói gyakorlatra oly tartalékos tisztet, katonai hivatalnokot, kadapródot és hadapródejeleket lesznek bocsátva, akik jogi tanulmányaikat belejezték és a jogi államvizsga letételét bizonyítványval igazolni tudják. A vonatkozó kérévny alakjára és felszerelésére nézve a részletes adatok a hadbíróóság szervei határozmányában találhatóak. Pályázók, akik a magyar, *horvát* vagy *román* nyelvet bírják, a behívásnál különös figyelemben részesülnek.

Vészi József kilépése.

Vészi József országgyűlési képviselő, a *Budapesti Napló* írszerkesztője a következő levelet intézte báró *Podmaniczky* Frigyeshez, a szabadvipárt elnökéhez:

Nagyméltóságú elnök ur!

A kormányelnök ur programbeszédéből arról értesültünk, hogy az új kabinet elejteni készül az 1899: XXX. törvényeknek ameggarancialis rendelkezését, mely szerint az új autonóm vámtarifa elkészültéig a külföldi államokkal a kereskedelmi szerződések ügyében tárgyalások nem indíthatók. Az idézett törvénynek eme rendelkezése volt a viszonzossági szankció alá helyezett azon kompenzációk egyike, amelyek fejében *Széll* Kálmán javaslatára a magyar törvényhozás beleenyogott a vámközösségi állapotnak 1903 helyett 1907-ig való fenntartásába. E törvényes garanciának elejtését az országra nézve károhozatosnak tartván s benne feldúlással látván azon meggyezéseink, mely számára *Széll* Kálmán 1899-ban az egész parlament hozzájárulását kivívta, e felfogásomból le kell vonnom a következtetéseket s ez okból a szabadvipárt kötelekéből ezennel tisztelettel kilépek.

Fogadjon excellenciád kiváló nagyrabecsülésemet, melylyel vagyok

készszegés hive

Vészi József.

Két nyilatkozat.

Hodossy Imre képviselő a következő nyilatkozat közzétételére kért fel bennünket:

Azon felszólalásomat, amelylyel én tegnap a szabadvipárt érkezeket az új kormányt üdvözöltem, néhány lap akként közli, mintha én ott a pártnak valamely töredék nevében szólaltam volna fel és ezen lapok ehhez megjegyzéseket fűznek. Ezzel szemben ki kell emelmem, hogy én nem valamely párttöredék nevében, hanem a párt nagyérdemű elnökének, báró *Podmaniczky* Frigyesnek egyenes felhívása és megbízása folytán az egész szabadvipárt nevében szólottam és üdvözöltem az új kormányt.

Budapest, 1903. június 30.

Hodossy Imre orsz. képviselő.

Olay Lajos képviselő részéről felkértünk a következő nyilatkozat közzételére:

A *Magyar Szó* című politikai napilap tegnap esti számában, hol a pártkörből való kilépésemet közli, egy állítólagos összebeszélés meséjét beszéli el, mely szerint én *Barabás*, *Mezőssy* és *Rátkay* bárattaimmal kéz- és szóadással valamely páribeli magállapodásra léptem volna. Kijelentem, hogy e közlés mebotránkozottat, erre senkifél nem jöpositottam s ezt súlyos indiskréciának jelentem ki.

Olay Lajos.

Elnökválság Kossuthéknál!

Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök mai beköszöntő beszédében nem tett említést arról, hogy a hadseregbe vonatkozó ugynevezett nemzeti követelések kérdésében milyen álláspontot foglal el. Ennek a kérdésnek teljes elhanyagolása egyrészt, másrészt az, hogy a miniszterelnök a kiegyezés kérdésében fennálló eddigi garanciáknak az 1899: XXX. törvényekben lefektetett biztosítóknak föladására gondol, nagy visszautestést keltett a függetlenségi és 48-as párt tagjai közt, akik ma este népes értekezleten gyűltek össze e kérdések megbeszélését végett.

Az értekezlet lefolyásáról, melyen *Kossuth* Ferenc elnököt, a követkeközben számolunk be:

Kossuth Ferenc megnyitja az ülést s jelenti, hogy az ő-verbázi kerületben *Kemény* Miklós a párt jelöltje, ellenjelöltje pedig báró *Vojnits* István szabadvipárti. Ezután a miniszterelnök mai programbeszédére vonatkozó véleményük elmondására kéri az értekezlet tagjait.

Elsőnek *Barabás* szólalt föl s kijelenti, hogy meggyőződése szerint a miniszterelnök már ma megszegte a megállapodásokat, mert a megállapodás az volt, hogy a katonai javaslatokat *véglemre* levezsi a napirendről, holott ő azokat csak ideiglenesen akarja felfüggeszteni

és öszre ismét ujonoltszámemeléssel akar jönni. Tudja, hogy az országra mily súlyos megterhelés a törvényenkívüli állapot, hisz ők csak azért álltak szóba a bannal, hogy az országot e válságos helyzetből kivethessék, de másrészt látja azt, hogy a miniszterelnök a nemzeti vívmányokról mitemsem akar tudni s hogy őszrel, a véderő-revizió alkalmával ismét csak obstrukcióval lehetne engedelményeket kisorsítani s így az országot ismét törvényenkívüli állapotba kellene hozni, ezért ő inkább a kisebbik rosszat választja s most folytatja az obstrukciót. Kijelenti, hogy ha a párt másként határozna is, nem lép ki a pártból, de megmarad elhatározása mellett.

Justh Gyula: Barabással ellenkező véleményen van és véleménye szerint a pártnak nincs oka, mult-kori elhatározásának megmásítására, tehát át kell bocsátania az indemnitást, az ujonotörvényt és a budgetet. A többiben a párt keze nincs lekötvé s így majd ha e javaslatok tárgyalásra kerülnek, határozza meg a párt, hogy miképp akar eljárni.

Bakonyi Samu: A miniszterelnököt perfindnek nevezi és pedig főleg azért, mert míg a tárgyalások alatt említést sem tett a kiegyezésről, most azon merénylettel állt elő, hogy a Ház adjon felhatalmazást a külföldi államokkal még az autonóm vámtarifa megállapítása előtt tárgyalások kezdhetésére. Ezt vagy tudja már a tárgyalások idején és elhalgatta — tehát perfind, vagy nem tudta, akkor most ez bécsi parasztra történt, hogy Koerber szorult helyzetéből kisegítse. Csatlakozik Barabás álláspontjához.

Krasznay Ferenc két szempontból, a katonai és gazdasági kérdés szempontjából bírálja a helyzetet s határozati javaslatot nyújt be, mely szerint mondja ki a párt, hogy további magatartását attól teszi függővé, hogy a miniszterelnök az 1867: XII. törvény-cikk végrehajtásának módjára és idejére nézve miként fog nyilatkozni és egyuttal hangsúlyozni kívánja azt, hogy minden erejével meg fogja akadályozni az 1899: XXX. törvény-cikk garanciáinak föladására tett minden kísérletet.

Komjáthy Béla: Újból előadja a bannal folytatott tárgyalások eredményét s azt a konkluziót vonja, hogy a párt tartsa fönn előző határozatát. Bakonyival szemben figyelmeztet hogy a gazdasági kiegyezés kérdésében nem lehet, hogy a miniszterelnök Koerbernek akarna segíteni, mert Ausztriának éppen az az érdeke, hogy a külfölddel a kereskedelmi szerződések ne jőjjenek létre, mert ez esetben Magyarország egész Ausztriának volna kiszolgáltatva, holott nekünk az az érdekünk, hogy a szerződések főleg Németországgal létrejőjjen, mert egész külföldi forgalmunk 75 százaléka Németországra esik. Justh Gyula álláspontját teszi magáévá.

Szatmári Mór: A vidék hangulatáról számol be, mely szerint a vidék megdöbbenéssel fogadta és leszerelelnek vélték a meggyezést.

Papp Elek: Az obstrukció hive, mert a népgyűlések és a deputációk előtt mindig a nemzeti vívmányokat hangoztatott. A nemzetben fölledt a közszellem, mint még soha s ezt az akció 4 hónap múlva újból nem lehet fölleszteni. Most kell megküzdni a vívmányokért, míg a fegyver a kezünkben van.

Pöcher Győző: Figyelmeztet, hogy a párt mult-kori határozatát már angazálta magát. Ezt tehát nem lehet figyelmen kívül hagyni. Másrészt azonban számolni kell az ország hangulatával is s ezt a kettőt úgy kell összhangba hozni, hogy sem az adott szó meg ne sértesse, sem a nemzet kövelelése el ne odátessanak.

Sebess Dénes: A legelősebben elítéli a miniszterelnök mai beszédét. Szükségesnek tartja, hogy a bannak holnap világosan tegyék fel a kérdést, hogy szemben avval, hogy a miniszterelnök a revizió alkalmával a létszámot emelni akarja, mitféle nemzeti rekompenciációt akar nyújtani. Ha a bann megnyugtató választ nem ad, kormányzását lehetlenné kell tenni.

Ezután még *Kacsóvics* és *Putnok* szólaltak föl. Előbbi a harci párt programját, utóbbi a békopártét vallván magának. Majd általános érdeklődés közepette *Mezőssy Béla* szólalt föl, aki az adott szó szentségét föltétlenül respektálja de ezt csak az ujoncmegajánlási javaslatra vonatkoztatja, míg az indemnitást addig nem akarja megadni, míg a miniszterelnök úgy egy katonai, mint a gazdasági kérdésben teljesen kielégítő választ ad a hozzá intézendő kérdésre nem ad.

Mezőssy álláspontját magáévá teszi *Hörvath Gyula*, *Luby Géza*, *Lengyel Zoltán*, *Rátkay László*, *Papp Zoltán*, *Kesckemély Ferenc*, *Erőss Mihály*, *dr. Ráth Endre*, *Bakó József* és *Egyri Béla*, míg *Molnár Ákos* és *Kelemen Béla* Justh és Komjáthy fölfogását osztják, sőt Kelemen Béla határozati javaslatát is adott be, hogy a párt az indemnitást, ujoncjavaslatot és budgetet rendkívüli eszközökkel nem gátolja meg.

Endrey Gyula: Beszámol, hogy az ő azonban sem fogadják jószíval a meggyezést, ő azonban meghajlik a párt határozata előtt s csak azt óhajtja,

hogy amennyiben a párt eddigi álláspontjától eltér, azt úgy indokolja meg, hogy ezen elhatározás szükségességéhez sző ne térjen.

Kukics Béla: Arra kéri a pártot, hogy most ne hozzon határozatot s egyik irányban se foglaljon állást, helyezkedjék várakozó álláspontba, mert reméli, hogy így lehető lesz legközelebb oly határozatot hozni, melyben a párt minden tagja megnyugodhatik.

Erre Kossuth Ferenc szólt föl, kijelentve, hogy ő mindenkor a legnagyobb szeretettel csüngett a párt minden egyes tagján, de most úgy látja, hogy az a bizalom, mely az együttes működésre szükséges, nincsen meg és mert ily körülmények között nem érzi magában az erőt, amely a pártvezetéséhez szükséges és mert úgy látja, hogy a pártban olyan hangulat van, amelynek valóra válása esetén ő oly színben tűnne föl, mint aki *adott szavát megtartani nem képes*, ő ebből a konzekvenciát levonja, anélkül is inkább, mert az ország hangulatában is eszaladt, minthogy ő azt hitte, hogy az ország örömmel fogja fogadni a parlamenti béke helyreállítását és a törvényenkívüli állapot megszüntését s minthogy így képtelen Fehérváryval elmondani, hogy a csatát elvesztette, az elnökségről lemond.

Ezzel **Jeltávozt**, avval a kijelentéssel, hogy Kossuth Lajos fia senki kevéért e hazához hűtelen nem lesz.

Kossuth Ferenc elítélvén, Komjáthy Béla kijelenti, hogy ő mindenben azonosítja magát az elnökkel, lemond a jeleni állásáról s azt a párt rendelkezésére bocsátja.

A párt ezután Barabás Béla elnöklésével folytatta az értekezletet s elhatározta, hogy Kossuth lemondását nem fogadják el, háromtagú küldöttséget küldenek hozzá annak föltárasa miatt, hogy itt fölorétekere forognak fönn. Egyuttal azt is elhatározta, hogy holnap este folytatják az értekezletet.

A függetlenségi párt mai konferenciájáról kiadott hivatalos kommuniké a következőket mondja:

Igen élesen bírálta el a miniszterelnök mai programbeszédét és pedig különösen beszédének azt a részét, amely szerint az 1899. évi XXX. t. c. olyan módosítást óhajtana keresztülvinni hogy az országgyűlés hatalmazza föl a kormányt arra, hogy az autonóm vámtarifa megállapítása előtt már a külföldi államokkal a kereskedelmi szerződések iránt tárgyalásokba bocsátkozhassék. A párt teljesen egyértelmű volt a tekintetben, hogy ezen merénylet minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell húsítani, mert éppen ezen módosítandó rendelkezése a törvénynek az az egyedüli szál, amely reményt ad az önálló vámtarifát létesítésére. A miniszterelnök beszédéből ezenkívül leginkább azt kifogásolták, hogy nem tartalmazott semmiféle ígérteket a párt által követelt nemzeti vívmányok tekintetében. Valamennyi szónok beszédéből kilátszott az az elkérésed, melyet a miniszterelnök mai programbeszédé fölkellet s mely a pártot a legbarcoisabb hangulatra tüzelte.

A kvótá

Gróf Khen-Héderváry miniszterelnök a képviselőház mai ülésének végén terjesztette elő a kvótabizottság jelentését s ezt a pénzügyi bizottsághoz uslatítotték előzetes tárgyalás végett. A kvóta azonban királyi döntéssel július 1-ig, vagyis holnapig volt megállapítva, így tehát a holnapi napon a kvótában is ex-lex fog bekövetkezni.

A holnapi ülés.

A képviselőház holnap folytatja a kormányprogram vitáját. Szólásra Barabás Béla, *Eötvös Károly*, *Polónyi Géza*, *Csávoiszy Lajos*, *Holló Lajos*, *Babó Mihály*, *Rákosi Viktor*, *Visontai Soma*, *Mezőssy Béla*, *Nessi Pál*, *Lengyel Zoltán*, *Papp Elek*, *Olay Lajos*, *Sebess Dénes* és *Ráth Endre* iratkoztak fel eddig.

Az új kormány üdvözlése.

Esztéről táviralozzák a *Magyar Távirati Irodának*: Verőcevármegye főispánja, *Chavrak*, a vármegye nevében, *Graf* polgármester *Eszték* városa nevében táviratilag üdvözölte *Khen-Héderváry* miniszterelnököt és *Eszték* városa tiszteletbeli polgárát, új állásának elfoglalása alkalmából. Üdvözölő táviratot küldötték továbbá *Kolossváry* Dezső honvédelmi miniszternek és *Tomasics* horvát miniszternek.

Veszprém város közönsége nevében a polgármester üdvözölő táviratot intézett *Kolossváry* miniszterhez, *Veszprém* város szülitőjéhez, amelyre most érkezett meg *Kolossváry* következő válasza:

Szelethy György polgármester urnak, *Veszprém* Öszinte örömmel vettem szüüvárosom tisztelet közönsége nevében honvédelmi miniszterrel történt legkedelmesebb kinevezésem alkalmából hoztam intézett szívélyes és meleghangú üdvözölő táviratát. Ezen szívélyes megemlékezésükért legőszintébb. hálás köszönetemet fejezem ki s kérem, hogy e köszönetemet szüüvárosom közönsége minden egyes tagjának is tolmácsolni kegyeskedjék. Nehéz feladatomban teljes tudatomban lépek új működésem körébe azon megmászhatatlan szándékkal, hogy a legfelsőbb trón, valamint szeretett

házánk jólétét és biztonságát előmozdítani, mindenkor legszentebb kötelességemnek tartom. *Kolossváry*.

Fehérváry a temesváriakhoz.

Temesvár város mai közgyűlésén felolvasták báró *Fehérváry* Gézának bucsulevélét, amelyvel a város országgyűlési képviselétől való lemondását bejelenti. A levél így hangzik:

Temesvár szabad királyi város közönségének. Van szerencsem tisztelettel bejelenteni, hogy Temesvár szab. kir. város évek óta viselt országgyűlési mandátumáról lemondok és a lemondásomat a képviselőház elnökénél benyújtottam.

Oly fordulatot vettek a viszonyok, hogy végtelen sajnálatomra, bármily nehezemre esik is, de kénytelen vagyok lemondani arról, hogy Temesvár szab. kir. városát az országgyűlésen továbbra is képviselhessem. Azon őszinte és változatlan bizalom, azon hű ragaszkodás és benső rokonszenv, melyvel Temesvár szab. kir. város hazafiás közönsége és tisztelt választópolgártársaim mindenkor és minden alkalommal megajándékoztak, örökre becses marad előttem, mindig büszkőn gondolkodom arra vissza s azt oly kiváló megfizetlenségnek tekintem, melynek emlékét mindenkor örömmel őrzöm meg. Képviselőségem idejére visszapillantva, minden díesekvés nélkül, de őnézettel elmondhatom, hogy tőlem telhetőleg mindent elkövettem, hogy Temesvár sz. kir. városának és minden egyes polgárának minden jogos érdekét tehetésemhez képest előmozdítsam. Es midőn most, a válság pillanatában, még egyszer, hálás szívvel, a legőszintébben köszönöm irántam tanúsított megfizelő bizalmukat és rokonszenves ragaszkodásukat legyen szabad biztosítanom hogy Temesvár szab. kir. város közönségét, mint összes tisztelt polgártársaimat, hogy azon meleg érzelmeim, melyeket mindig tapasztalni szerencsés voltam s melyeket mindig teljes szívvel viszonyolni törekedtem, engem utolsó lehelitemig változtatlanul fűznek Temesvár szab. kir. városához, melyre mindig a legszívesebben fogok visszaemlékezni és amelyvel mint annak diszpolgára továbbra is benső kapcsolatban maradtok. Isten áldja Temesvár szabad királyi város hazafiás közönségét, érdemeiben dus, eredményekben gazdag munkásságu, lelkes polgármesterét és egész hatóságát; segítse az ő hatalmas segédelmével e virágzó, szép várost minél előbbre az eddigi haladás utján s adjon dus sikert a hazafiás munkában, boldog megelégedést a családi otthonban minden egyes polgárának! Ez őszinte kívánságom és ehhez még csak azt a kérelmet fűzőm: tartsanak meg továbbra is változatlan jó emlékeztükben. Budapesten, 1903. évi június hó 29-én.

Báró Fehérváry Géza.

A közgyűlés elhatározta, hogy a város haláját és rokonszenvét hasonló bucsurattal viszonozza, báró Fehérváry Gézának, a város diszpolgárának, Temesvár felvirágása érdekében kifejtett működése elismerésül s a polgárság szeretetének és tiszteletének jeléül aroképét a tanácssterem számára megfesteti.

A király Fehérváryhoz.

Bécs, június 30.

A hadsereg rendeleti közlönyének ma megjelent száma a következő legfelsőbb kérésrat közli:

Kedves báró Fehérváry tábornagny! Midőn magyar honvédelmi miniszterem állásától való felmentése alkalmából továbbra is számíthatok az ön kitűnő, nekem rendkívül értékes katonai szolgálataira, csendemmel az ön által helyezett át a szolgálatonkívüli viszonyból a várakozási illetékekkel szabaddá tett tábornok viszonyába.

Bécs, 1903. június 27.

Ferenc József s. k.

KÜLFÖLD

Az új rend Szerbiában. Az új szerb kabinetben lapangó ellentétek mindinkább kitörnek. Ezek az ellentétek a különböző pártokban gyökereznek. *Avakumovics* miniszterelnöknek sikerült ugyan a miniszterek között fennforgó elvi ellentéteket kiigyonlíteni, azonban a radikális, a haladópartí és a liberális szkupisztágot ennek ellenére nem igen tudnak egymással megbarátkozni és erre vezethető vissza, hogy tegnapi a szkupisztánban heves vitakozások voltak, melyekből kitűnt, hogy a kormány megbízható többséggel nem rendelkezik, ezért az *Avakumovics* kormány nehezen bírja magát fentartani. Bezöldnek máris *Vuics* kabinetéről, sőt a radikális többség *Pasicot* óhajja miniszterelnökül megnyerni. A szkupistna radikális elemei nagy on zokon veszik, hogy a király által ki-

nevezett Avakumovics-kormány a szkupstinának magát bemutatni nem akarja. Pavicscevic Iván képviselő a mai gyűlésen kifejtette, hogy ha a fuzionált radikálisok miután megakarják bukítani a kormányt, úgy sokkal célszerűbb lenne, ha a kormány új választást rendelne el, melynek többségéből volna az új kormány megalakítandó. A radikálisok arról vannak meggyőződve, hogy új választás esetében ők túlnyomó többségre tesznek szert és így nincs szükségük arra, hogy a semmi támogatást sem bíró liberálisokkal és haladó-pártiakkal egy kormányban foglaljanak helyet.

Sándor király vagyonát a kormány szeretete volna elkobozni, a király azonban ki akarja adni a meggyilkolt király örökösének, s ez ügyben, ha kell, az orosz kormány közvetítését szándékozik igénybe venni.

Belgrád, június 30.

A szkupstina ülését 1/4 10 órakor nyitották meg. Az ülészek beírására vonatkozó királyi ukáz felolvasása után Avakumovics miniszterelnök beszédet tartott, melyben mindenképp a szkupstinának a kormány közzétételét fejezi ki a királyválasztásért. Majd kifejtette, hogy a kormány azon a nézetben volt, hogy a szkupstina intézze el a sürgős pénzügyi kérdéseket, azonban mégis azt határozta, hogy ezen kérdések megoldását az újonnan megválasztott szkupstinára fogja bízni. A kormány mindent el fog követni, hogy az új választást teljesen szabadon ejtsék meg és a választások eredménye az igazi népakaratot juttassa kifejezésre. Azután az ülést bezárták.

Belgrád, június 30.

A szkupstinában Avakumovics miniszterelnök királyi ukázát olvasott fel, amely szerint az üléseket, melyeknek sorát az ideiglenes kormány proklamációja alapján június 11-én kezdtek meg, bezárják. A Péter király trónralépését notifikáló jegyzékre megérkezett az olasz király válasza.

Az osztrák kormányválság.

Budapest, június 30.

A magyarországi válságnak a Lajta tulsó felén is meglették a súlyos következményei. A Koerber-kormány válságba jutott és noha most forma szerint csak gróf Welsersheimb honvédelmi miniszter lemondásáról van szó, az összes osztrák lapok konstatálják, hogy az egész kormány helyzete kritikus. A válsághoz hozzák összefüggésbe a királlyal az a hirtelen elhatározását, hogy *elhatalosította Ischille való utazását* és Braunauból Bécsbe utazik vissza.

A válságról a következőket jelentik Bécsből: *Az összes osztrák miniszterek Bécsben vannak és a király is elhatalosította Ischille utazását.* Tudvalevő, hogy a Koerber-minisztérium a legnagyobb nyomásokkal igyekezett a véderőjavaslatot az osztrák képviselőházban keresztülvinni és most a javaslatnak a magyar parlamentben való visszavonása Ausztriában nagyon súlyos következményeket von maga után és válságossá tette az osztrák kormány helyzetét. Már napok óta érzik, hogy a gróf Khuen-Héderváryval kötött paktumnak visszahatása lesz az osztrák pártokra és hogy ez a paktum meg fogja rendíteni az osztrák kormány állapotát, amelynek most már alig lesz annyi ereje, hogy a Magyarországgal való kiegyezést az ősszel a parlamentben keresztülhajtassa. A kormánynak ez a válságos helyzete beavatkozásra kényszeríti a királyt, aki azonban, mint a politikai körök hiszik, egyelőre csak arra fog szoritkozni, hogy minden egyes minisztert meghallgasson és jelentést tétessen magának a helyzeiről.

A *Neus Freie Presse* mai estilapjában konstataja, hogy Welsersheimb landweir-miniszter lemondási szándékán kívül a Koerber-kormány helyzetét még az a körülmény is súlyosítja, hogy Rezek cseh miniszter mindenáron távozni akar a kabinettből és elhatározta, hogy ezt a szándékát már most keresztülvisszi. Rezek lemondása a cseh obstrukcióval is szoros összefüggésben áll, mert a cseh nemzeti kivánságok teljesítését a németek ellenzése nélkül nem lehet újra felvetni. E két miniszter magartatása ama nagy nehézségeket, amelyekkel amúgy is kell már küzdenie Koerbernek, még jobban fokozza és komplikálja. Nem lehet kétség aziránt, hogy az, ami Magyarországon történt, erős visszahatással volt a csehokra és őket az obstrukcióban való kitartásra batorítja. A király ma este visszatér Bécsbe és ekkor fontos döntések várhatók. Azt azonban, hogy mint fog a helyzet tovább alakulni, most még nem lehet biztosan megítélni. A bizonytalanság annál nagyobb, mert — mint a képviselőház mai ülésének leolvasásáról látszik — az új, Khuen-Héderváry-kormány sorsa is vesélyeztetve van. Csak néhány nap múlva fog kitűnni, hogy vajon megkísérel-e és milyen sikerrel a Koerber-kormány újalakítását, vagy mily más módon lehet egyáltalán a válságot megoldani.

A *Neus Wiener Tagblatt* a válságnak az egész kormányra való kiterjedését annak tulajdonítja, hogy a véderőjavaslatra vonatkozólag Khuen-Héderváryval létrejött meg egyezés az osztrák kormányra visszahatás nélkül nem maradhat. Több vidéki lap, különösen cseh újságok, az osztrák kormány válságát már szombaton jelezték. *Böhm-Bawerk* pénzügyminiszter állását a oukorkontingentálási törvény válsága. Welsersheimb landweir-miniszterét pedig a véderő-törvény érintette. Egy hivatalnok-kormány szótömlése azonban szokatlan dolog. Ha éppen a jelen pillanatban törekszenek a helyzet tisztázására, úgy ez abban leri magyarázatát, hogy abban az esetben, ha a válságot csak ősszel oldották volna meg, az új kormány igen nehéz feladatok vártak volna, úgy mint: a Magyarországgal való kiegyezés, a véderőjavaslat és a költségvetés elintézése. Így azonban az új emberek a parlament nyári szünetét felhasználhatják a helyzet tanulmányozására. Az osztrák belpolitikában tehát olyan tünetek mutatkoznak, amelyek esetleg a korona beavatkozását idézhetik elő. Azt hiszik azonban, hogy a korona, mint ezt a folytonos, nyilvánvalóan informatív jellegű miniszterkihallgatásokból következtetni lehet, egyelőre várakozó álláspontra helyezkedett és elhatározását későbbi időpontra tartotta fenn. Most még Budapesten van a helyzet súlypontja.

Bécs, június 30.

Az osztrák belpolitikai helyzet válságos. Ő felsége teljesen informálva van a kormány nézetei felől. Az osztrák kabinet úgy érzi, hogy ama paktum által, amelyet gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök a függetlenségi párttal kötött a katonai javaslatokat illetőleg, a Koerber-kormány tekintélye, miután egész súlyát latba vetette a Reichsrathban a javaslat törvényereje való emelése céljából, annyira megrendült, hogy többé nem érez magában erőt az új, végleges véderőjavaslatoknak a birodalmi tanácsban leendő képviselésére. A kormány erejének megegyezésére súlyos hatással van a gazdasági javaslatokra is s minthogy a csehek követeléseit nem elégítették ki, a kabinet állása tarthatatlan lett.

Ilyen körülmények közt a részleges kormányválság mítsem segít.

Ő felsége ma kihallgatáson fogadta gróf Goluchowskit, miután Koerber miniszterelnök leplezetlenül feltárta a helyzetet az uralkodó előtt. Beavatott politikai körökben azt tartják, hogy ő felsége a válság megoldásának kérdésében csak augusztus második felében fog dönteni. Az akut kormányválság vesztélességgel álltal, hogy a döntés későbbre marad és hogy a magyar miniszterelnök a kiegyezés tárgyalását az őszre helyezte kiállításba.

Lehetetlen tovább titkolni, hogy az osztrák kabinet minden porokájába belevette magát a neuraszténia; csak az a kérdés, hogy milyen formában fog kiűnni a betegség. A kibontakozásra három mód kínálkozik: újabb hivatalnok-minisztérium kinevezése vagy koalíciós kormány alakítása, élén Koerberrel, avagy határozott parlamenti kabinet létesítése.

Bécs, június 30.

A *Neus Wiener Tagblatt* az ausztriai politikai fejletlésegről a következőket közli:

A legutóbb lefolyt politikai események Magyarországon alaposan éreztetik természetzerű visszahatásukat a mi belpolitikai viszonyainkra. Az a paktum, amelyet az új magyar miniszterelnök az ellenzékkel kötött válságba sodorta az osztrák kormányt. Amikor báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter lemondott, igen természetesen az osztrák landweir-miniszter is levonta az ebből a következtetéseket magára nézve; nyíltan megmondotta illetékes helyen, hogy nem ő az az ember, aki képviselhetné az ősszel az új véderő-javaslatokat a parlamentben. *Welsersheimb* és vele az egész osztrák kormány a legnagyobb energiával szállottak szembe a pártokkal az unio-juttalék felmentéséről s ezzel a parlamentet olyan állásfoglalásra kényszerítették, amelyet most a magyarországi politikai események és nevezetesen az eddigi horvát bánák a magyar kormány megalakításával történt megbízása dezuálta.

Ha még tekintetbe vesszük, hogy a tárgyalások az ifjú csehekkel meghiusultak és a cukorkontingentálásra szóló törvények balul ütöttek ki, akkor nem kell szót vesztegetni a legjobb osztrák belpolitikai válság okainak magyarázására, amely ezáltal nem a parlamentet, hanem a kormányt ére.

A kormány informálva a dolgok állásáról a koronát. Ő felsége most is, mint minden ilyen alkalommal, kihallgatásra hívta meg gróf Goluchowskit kétsős külügyminiszter. A Koerber-kormány eddigelő még nem kérte felmentését.

E néhány mondat foglalja a válság mai állásának.

A mai audienciának és a legközelebbi napok-

ban végbemenendő kihallgatásoknak informáló jellemzők van. Minden jel arra vall, hogy a legjobb politikai szenzáció és az utolsó hetek izgalmas politikai eseményei a nyáron még nem kerülnek végleges megoldásra. A belpolitikai helyzet csak ősszel fog kimozdulni a tájékoztató mástadiumából.

Roosevelt, Anglia s a kisinevi vérengzés.

Budapest, június 30.

Említettük, hogy a *B'nai Brith* szövetség június 15-én Roosevelt elnöknek egy, a cárhoz intézett emlékiratot nyújtott át azzal a kérelemmel, hogy juttassa a cárhoz. Ezzel az emlékirattal föl akarják hívni a cár figyelmét az oroszországi zsidók borzalmas helyzetére, melyről az uralkodónak valószínűleg nincs tudomása. Roosevelt megígérte, hogy ezt a kérvényt a cárhoz juttatja. Rooseveltnek ez az intervenciója a kisinevi ügyben Washingtonban oly nagy fölönést keltett, hogy ehhez csak Cleveland üzenete hasonlítható, melyet elnöksége alatt a kongresszushoz intézett Angliáról és Venezueláról. A *Morning Post* szerint nem lehetetlen, hogy e miatt az Unio és Oroszország közt megszakad a diplomáciai összeköttetés. Gróf Cassini washingtoni orosz nagykövet, kormány megbízásából tudatta Hay külügyi államtitkárral, hogy Rooseveltnek óhaját az oroszországi zsidó-kérdés ügyében roppant udvariattannak tartják Pétervárot. Azt mondják beavatott körökben, hogy gróf Cassini egyidőre távozni fog Washingtonból, hogy ezáltal is kifejezést adjon kormány bosszankodásának. Cassini mindent elkövetett s Hay is többször megígérte, hogy a cárhoz intézendő kérvényt visszahátarja. Azzal fenyegetődött, hogy Oroszország viszont a déli államokban divatos lineselés ellen fog tiltakozni, hogy valamiképp megtorolja az a sértést, melyet ellene elkövetni akarnak. Roosevelt azonban precedensekre hivatkozik, azt mondván, hogy már Harrison és Arthur elnökök alatt is tiltakozott az Unio az oroszországi zsidóavargások ellen.

A *Times* new-yorki levelezője szerint az esetnek az lesz a legközelebbi gyakorlati eredménye, hogy azok az aláírások, melyekkel a kérvényt aláírják, mozdolttal meg fognak szaporodni. Az Unio polgári vallás- és fajkülönbösg nélkül sietni fognak utólag aláírásokat. A *Times* ezt írja az ügyről: Az Egyesült-Államok akciójának szokatlan a karaktere, de szokatlanok a körülmények is, melyek ezt előidézték. Az oroszországi zsidók helyzete már régen gyalázata annak a nagyhatalomnak, mely magát kereszténynek és európainak nevezi. Bármily nagyok is azok a nehézségek, melyeket az oroszországi zsidókérdés földé, mégsem igazolhatják az osztracizmusnak és elnyomásának azt a kegyetlen politikáját, mely, úgy látszik, hogy altája és omegája az orosz államkormányzati művészetnek. Még kevésbé menthetők azok a gyalázatos jelenségek, melyek nemrég történtek Kisinevben. Plehve belügyminiszter urnak kormófont dementíjele és magyarázatai mit sem enyhíthetik azt a tényt, hogy a kihágások közvetlen eredményei a régtől datálódó antisemita agitációknak, melyeket az orosz hatóságok védelme alatt a belügyminiszter által szubvenzionált lapok ütek. Azt a tényt meg nem említhatja senki, hogy a kisinevi zsidó hitközség két napon keresztül ki volt szolgálatva a csécselőknek, — egy nagy létszámú rendőrség és 10.000 emberből álló helyőrség szemelátára.

A *Times* hangulnyozza, hogy a kisinevi események az egész civilizált világban mély benyomást keltettek, s hogy az Unio az egyetlen állam, mely legalkalmasabb arra, hogy Oroszországnak leckét adjon. A petíciót tehát a cárhoz juttatják, mert Amerika elég erős ezt kivinni. A cárhoz juttatják, bármily lenézőleg nyilatkozott is Cassini gróf az amerikai diplomácia diletantizmusáról.

Mint a *Neus Freie Presse*nek Londonból sürgönyzik, gróf Cassini egész sajtóiródat rendeztetett be s elásztja a lapokat a Roosevelttel és Hayval való polemikáról szóló félhivatalos tudósítással. A nagykövet egyik ily „jegyzékében” azt mondja, hogy Rooseveltnek a manduriai kérdésben követett magartatása nem volt őszinte. A *Times* erre megjegyzi, hogy az orosz nagykövet az egyetlen ember, aki képes gyantítani, hogy az elnök őszinteségében a világ kételkedik. Az Uniónak megvan Oroszországról a maga véleménye, s ennek kialakulására nagy befolyással volt Oroszországnak Mandurianban követett perfid eljárása és a kisinevi kegyetlen zsidóüldözés.

A kisinevi zsidó kereskedőknek Wüte orosz pénzügyminiszterhez intézett emlékirata felsorolja, hogy a csécselők kiraboltt és tökéletesen szétrombolt 100 borkereskedést, 41 gyümölcskereskedést, 300 fűszerkereskedést, 9 kalapraktárt, 4 gyárat, 8 hálkoszedést, 4 fűzelék- és hűskereskedést, 1 széнарaktárt, 51 pékboltot, 15 edénykereskedést,

18 ruharaktárt, 21 kézműárkereskedést, 45 divat-árkereskedést, 20 mézsárházat, 28 cipőraktárt, 2 faraktárt, 3 drogueritát és 2 gyógyszeritárt.
Az emlékirat arra is utal, hogy az igazgatóság még nem szűnt meg teljesen, minden újabb orosz ünneptől rettegnek, mert újabb zavarásoktól félnek; a zsidó lakosság elvesztette abban való hitét, hogy a rend helyreáll, s az élet- és vagyonbiztonság meg lesz védeve s ennek következtében az ipar és a kereskedelem teljesen pang. A gyárosok, iparosok, nagykereskedők, bankok és magánosok a minimumra korlátozzák tevékenységüket.

Pétervár, június 30.

Az orosz távirati ügynökség jelenté: A Reuter-ügynökség azon hírt terjesztette el, hogy Oroszország és az Egyesült-Államok között tárgyalások folytak, amelyeknek tárgyat Roosevelt elnök azon szándéka képezte, hogy az elnök az orosz kormányt, az amerikai zsidóknak, a kislevelei eseményekre vonatkozó petícióját fogja átadni. Az Egyesült-Államok kormánya e tárgyban semmi nemű kijelentést sem tett, ha azonban ez irányban határozott volna, Oroszország tudta volna, hogy belső ügyeibe való ilyen beavatkozásra minő választi kell hozadjon.

New-York, június 30.

A New-York Herald Washingtonból érkezett távirati híre szerint Hay államtitkár e hó 23-ikán meglátogatta Cassini orosz nagykövetet, mely alkalomból azon kívánóságának adott kifejezést, hogy Cassini az őszszel ismét térjen vissza. Hir szerint az Egyesült-Államok európai hajóraját meg fogják hívni egy Kronstadtban, 1904-ben teendő látogatásra.

HIREK

Gyermekek a szinpadon.

A gyermek a szinpadon mindig kedves! Ez a közönség véleménye és ha gyermek lép a kulisszák festett erdejéből, tenere hamarabb verődik össze tapsra s valami különös lelki örömmel nézi az apróság ügyes, betanított játékát. Különösen operettzinpadokon foglalkoztatnak előszeretettel gyermekeket s balletokban olykor nyolc-tízestendős lányok is szerepelnek. Akár mint táncosnők, akár mint statiszták. A gyermekeknek ezt a szerepeltetését a szülőik félig tréfászamba veszik, félig pedig keresetforrásnak tekintik, mert csak szegény emberek adják apró gyerekeiket színházhoz. Nálunk ezzel senki sem törődik. A politikai napi kérdések középette, a feladatok küzdelmeinek izgalmaiban ki törődnek ilyen jelentéktelenné látszó dolgokkal? Nem akarunk kiterjeszkedni arra a nagyfontosságú szociális kérdésre, vajjon hasznos-e az a társadalom és emberiség szempontjából, hogy kis gyereket már kenyérröpre szorítanak, de lehetetlen elzárkózni az elől a tény elől, hogy azok a gyermekek elvesznek a munkás társadalomra nézve, akik már kis korukban a közönség elő kerülnek, akiknek örök emléke marad a színház.
Egy angol képviselő javaslata tette aktuálissá ezt a kérdést. A nagy Anglia államférfiai ilyen kis dolgokkal is foglalkoznak s bizonyos, hogy törvényt állít nemcsakra Angliában, hogy tiz esztendőn aluli gyermek szinpadra nem léphet.

Bölcs és okos határozat! És nem ártana, ha nálunk is gondolkoznának fölőtte, mert nagyon, de nagyon szükséges volna, hogy ebben a tekintetben tanuljunk Angliától és utánozzuk.
A színházakhoz tehetséges, művészekemberekön kívül szükséges egy egész sereg statisztá, aki megadja a művész koretet, akiket a rendező tanít be, minden lépésüket szabályozza, úgy hogy önállóságuk semmiképpen sincsen a színház gépezetében s egyenesen szolgál munkát kell végezniük. De a próbákon éppen olyan kötelességük megjelenni, mint a dédelgetett kedvenceknek, sőt még inkább, mert őket helyettesíteni igen könnyű feladat s a könnyelműség szinte ingyen ajánlkozik a szinpadra, hogy mutogathassa magát. És jaj annak a gyerekeknek, aki egyszer szinpadra lépett! Szülei büszkők

a sikerre, melyet aratott, a szomszédok dícsérik tehetségét, szépségét, ügyes viselkedését és az egész kis külvárosi ház arról beszél:
— Ez a második Blaha!

Az a gyermek pedig a szinpadtól többé nem szabadul meg. Valami delejos hatalom vonja abba a világba, ahonnan feléje szállanak a tapsok, a mosolygó arcok emlékei, és ott hagyja minden világi ambíciót, pályát, munkát és tervet, a szinpadra lép. És mi lesz belőle? Ezer eset közül egyszer színészember, a többi esetben szegény, szinylődő, meg nem fizetett statisztá, aki soha más mesterséget nem tanult és így élete végéig harmincnyegen forint fizetésért kell raboskodnia.

Az a gyerek tehát, aki a szinpadra lép, féligmeggig már elveszett egzisztencia.

Ime, ezért böcs és okos az angol parlament határozata s ezért volna ezt érdemes nálunk is megfontolni.

P.

Budapest, június 30.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Június 30-ikán új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. József főherceg szemleutjáról ma délután az aradi gyorsvonalra megérkezett Globucsár altábornagy. Braun alezredes, báró Vécsey és Fálffy kapitányok kíséretében. — Gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagy néhány napos tartózkodásra Budapestre érkezett. — Berzevics Albert ma négyheti tartózkodásra Riminibe utazott. — Gróf Szapáry László, Flume kormányzója, Gál Tibor helyettes kormányzó kíséretében Budapestre érkezett, hogy gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökkel tisztelegjenek. — Haraszt Jelmek Henrik, a közúti vaspályatársaság elnökgazdája hosszabb időre Gasteinba utazott és az elnökgazdáti teendőikkel ezidőre Irsai főfelügyelőt bízta meg. — Dr. Erdői Béla tankerületi kir. főigazgató Karlsbadba utazott. Távollétében dr. Wagner Alajos főgimnáziumi igazgató végzi a főigazgatói teendőket.

— A király Braunauban. Braunauból táviratozzák, hogy a király ma délután e város 700 éves fennállásának ünnepére a lakosság nagy örömrúdala közt odaérkezett. A pályaudvaron Lajos Viktor főherceg, a tartományi főnök, a kerületi kapitányság vezetője és a községi képviselő, élén a polgármesterrel, fogadta. A díszszázad megszemlélése után ő felsége a lakosság viharos ovációját közt a főherceggel a városi plébiatiemplomba hajlatott. Az uton az aggaros-egyesületek és a tüzoltók állottak sorfalat. A templom előtt Doppelbauer püspök és a papság fogadta a királyt, aki a templom megtekintése után a főherceggel a községségylyoton viharos üdvözlése közt a Stadtplatzra ment, ahol a császári sátor állott. A küldöttek feltevése után Fink polgármester beszédet intézett a királyhoz, amelyben megköszönte a látogatást és kifejezte a lakosság jóillatását, odaadását és benső hódolatát. Ó felsége így válaszolt:

Örvendez, hogy megjelenhettem amaz ünnepségek alkalmával, amelyeket Braunau városa a 700 évvel ezelőtti megszerzett városjog emlékére rendezés szives köszöntéssel fogadom az önk hódolatát. A monárkia határán fekvő Braunaunak tiszteltreméllő és mozgalmas múltja van. Egykor a szomszédos és velünk szoros barátságban álló Bajorországhoz tartozván a város a bajor uralkodó élénk gondoskodásának tárgya volt és ezt hála emlékeztetésében tartja, midőn szívén viseli a legbarátságosabb viszony ápolását az Inn folyón túl élő közvetlen szomszédaival. E területnek Ausztriába való bekebelezése óta Braunau városa mindig példászerien és híven viselkedett és én itt kifejeztem meg akarok emlékezni osztrák hazafias magatartásáról. Remélem, hogy Braunau városa tovább is fejlődni fog, és biztosítom élénk érdeklődésemről és gondoskodásomról a jövőre nézve is.

A Stadtplatzról a király az új városházára ment, ahol a delegylet karéneket adott elő. Ezután a király a városház termének erkélyére lépett, ahonnan figyelemmel kísérte a polgárőrség, a bajor és osztrák veterán-egyesületek, a lövészek, a tornaegyesületek, és a tüzoltóság elvonulását. A városházáról a király a főherceggel egyalok az Inn hídjának megtekintésére indult. Egy 90 éves veteránnak a király meghagyásából 200 koronát adtak. Ó felsége megszállással tüntette ki a kivonult bajor egyesületek néhány tagját is. Ezután a király a pályaudvarra hajlatott és az udvari vonatra szállt, amely a lakosság viharos ovációját közt indult Böcs felé. A király 1/9 órák érkezt a penzingi állomásra és Schönbrunnba hajlatott.

— Nyári szünet. A budapesti kereskedelmi és iparkamara nyilvános könyvtára július 1-től augusztus 15-éig zárva marad.

— Széll Kálmán — a Fehérkereszt elnöke. A Fehérkereszt-Egyület július 7-én délután 4 órák a Központi Takarékpénztár épületében rendkívüli közgyűlést tart. E közgyűlésen fogja az igazgatóság bemutatni gróf Teleki Géza levelét, aki, mely vidékre költözött, az elnök tisztről korszajnalközsásra lemondott. Az egyesület vezériffiai az elnökségre Széll Kálmán megválasztását fogják a közgyűlésnek javasolni, ki az országban az általi gyermekvédelemnek megeremtője és ki ezen a téren kifejezett kiűző munkássága általi a társadalom-politikai törvényhozás terére lépett. Az egyesület tagjai sorában Széll Kálmán megválasztásának eszméje általános lelkesedést keltett.

— A Campanile nem épül. A Campanile csak nem akar épülni. Amikor összedűlt, valószínűleg jalkiáltatása tört ki nemesek Velence, hanem az egész Itália s megindult a gyűjtés arra, hogy új tornyot építsenek a régi helyébe. Az adakozásban résztvett a király, az állam, Velence és a sokezer lírával együtt folyt be a summába sokezer egyenkint, párosával összeadott centesimi is. . . . Az olasz ugyan megtudja becsülni a kincsét. Tanulhatnánk tőle. A Campanile azonban mégse épül. Közbejön valami állandóan, ami utját vágja a munkának és annak az ügyeketnek, hogy ha a vén házaspárok ellátogatnak Velencébe, ott lássák a kedves emléket a régi helyén. Most már pénz is van az építésre, megbízás is az építész számára. . . . Hanem megint csak közébejött valami. Az építők, Bertrami és Moretti urak és az állam között valami konfliktus támadt, mire ma visszaléptek a vállalkozástól. Most már vagy békülni kell velük, vagy hamarosan más építő-cseggel megegyezni, mert különben megint csak nem épül a Campanile.

— Országos református tanárgyűlés Nagyenyeden. Közöl 200 vendég érkezett június 28-ikán Nagyenyedre, közöttük gróf Emon Géza, Antal és Baróc püspökök, továbbá papok és tanárok, akik a város vendégiszterelő családjainak kap'ak szállást. 29-ikén reggel a várbeli református templomban alkalmi istentisztelet volt, 10 órák kezdődött a gyűlés, amelyet Dóczi Imre elnök, debreczeni tanár nyitott meg Enyed kulturális fontosságát és a tanáregyesület feladatait hangsúlyozó beszéddel. A Bethlen-kollégium részéről Zeyk főgondnok üdvözölte a vendégeket. A gyűlés megalakulása után Nagy Zsigmond debreczeni tanár tartott előadást. Kis szünet után, mely alatt a kollégium villásreggelivel látta el a vendégeket, László István enyedi tanár ismertette Alsó-Fehérmege magyar köznépet. Dél 2 órák a kollégium előljárársága 250 terítékű ebédet adott, amelyen a királyra, a kormányra, vendégre, a kollégium előljárárságára, a város a közönségre, az egyleti elnökségre mondiak áldomást. A gyűlést ma folytatják.

— Az egyetemről. A budapesti tudományegyetem tanácsa ma tartotta meg ebben a tanévben utolsó ülést, melyen dr. Kékly Károly udvari tanácsos, rektor elnököl. Az ülésen a Mrádk Dező halálával megüresedett kvesztori állásra a tanács felszenbrunni Fontaine Andor ellenőr, helyettes kvesztor nevezte ki. Az ellenőr állásra Nickmann Ottó irrodatisztet nevezte ki a tanács. — A tudományegyetemen ma volt ebben az iskolai évben az utolsó doktoravatás. Összesen ötvönnegy végzett egyetem hallgatót avattak föl a tanács doktorrá. Az új doktorok között van harmincnyolc jogi és államtudományi doktor, tizenegy orvosdoktor, egy gyógyszerészdoktor, három bölcsészdoktor és egy hitudományi doktor. — Az orvosokari tanártestület szombatban tartotta az iskolai évben utolsó ülést. Betöltötték a még üresedésben levő műtőönvédői állásokat, amelyekre megválasztották dr. Genesich Antant, dr. Medesky Ödönt, dr. Hartmann Lajost, dr. Lőbstein Leót és dr. Fischer Imrét.

— Az óbudai állami gimnázium, amelyet az 1902. év szeptember hóban a minisztérium megnyitott, immár II. osztályt nyitotta meg. A beíratások 25-ike óta folynak és július 3-ig bezárólag tartanak. A gimnázium tanulói kívül ezidőn csak négy bukkott, de egy sem végelesen. Rövid főnállása alatt megnyerte a környék kedvelését, úgy hogy tartulatok és egyesületek vetekednek abban, hogy adományokkal és pártfogással pénztárát gyarapítsák. A kerület közönsége arra is törekszik, hogy az intézet ifjúságát anyagilag is segítse és a szegények számára a felvételi és beíratási, továbbá a tandíjra nézve társadalmi uton segélyt biztosítson. Sagnmüller József plébános jár elől ez irányban, utána dr. Adler Illés és az izraelita hitközség is megindította a mozgalmat a hathatós segélyezés érdekében. A gimnáziumba a máshonnan kirekelt tanulók is fölvetetnek, hogyha július 1-én és 2-án jelentkeznek.

— Országos tüzoltó szaktanfolyam. A magyar országos tüzoltó-szövetség július 28-ától augusztus 19-ikéig Budapeston országos tüzoltó szaktanfolyamot rendez, amelyen a tüzoltó üzti állás betöltésére alkalmas egyének kiképzetésüket nyerhetik. Irásbeli lehet jelentkezni július 15-éig a szövetség elnökségénél (IV., Kossuth Lajos-utca 8.) A szegényebb résztvevők ösztöndíjban is részesülnek, s mindannyian vasúti kedvezményt élveznek.

— **A munkások palotája.** A kereskedelemügyi minisztérium palotát óhajtt építeni a fővárosban — a munkások számára. Hatalmas épületet, amiben otthont találna a munkaközvetítő-intézet s azonkívül minden munkásjelölti intézmény. A palota számára telket kért a fővárostól s megbízottját, *Létay Gusztáv* miniszteri tanácsost megbízta azzal, hogy nehány olyan telket jelöljön ki, amelyek közül válogatni lehetne. A minisztérium megbízottja ki is szemelte a telkeket. Legjobb szeretne ötszáz ölet a Tisza Kálmán-ter mellett levő városi területekből. Másodiknak a Kerepesi-ut és Köztemető-ut sarkán levő négy telket, harmadsorban a hajléktalanok menedékháza mellett levő telket, a Ferdinánd-terrel és a Dohány-utca és Wesselényi-utca sarkán levő területet. A mérnöki hivatal ma azt jelenti a tanácsnak, hogy csak a Ferdinánd-ter vagy a hajléktalanok menedékháza mellett levő telekről lehet szó, mert a többi nagyon drága ahhoz, hogy efféle munkásintézmények számára átengedjék. Egész más az, ha a lovaregyesületnek vagy valami effélének lenne szükségére.

— **A renitens versozók.** *Versekről* írják: Versező város törvényhatósági közgyűlése szombaton választotta meg a közszégi iskolák tagjait. Az elnök, Koszirovics J., helyettes polgármester figyelmeztette a törvényhatósági bizottsági tagokat a *kultuszminiszter* ama rendelkezésére, hogy azok, akik magyarul nem tudnak, nem lehetnek iskolaszéki tagok. A közgyűlés nem respektálván a miniszter rendelkezését, 5–6 oly tagot választotta, akik nem tudnak magyarul. A hazaifas intelligencia le van hangolva, mert jelenleg már 8000 magyar tud ember lakik Verseczen. A választás ellen felebbezést nyújtottak be.

— **Házasság.** *Borsosvári* és *eötvösesi Lovász* Aladár, július elsején vezeti ólárháoz az erzsébetvárosi r. kath. templomban *Semsey* Mariska kisaszonnyt, a M. Kir. Operaház volt kiváló művésznőjét. *Konrad* Frigyes Budapestről eljegyezte *Pap* Ilonka kisaszonnyt Uvidéken. *Lampel* Béla a fiemei nyilvános raktár részvényfarságát cégvezetője, eljegyezte *Wei Olga* kisaszonny Budapestről.

Zala Károly, a Schönberger és *Zala* nagykereskedő cég belfeljár eljegyezte *Hirn* Matild kisaszonnyt, özvegy *Hirn* Adolfin leányt. *Heister* József, a Neuschlosz Ödön és *Marcel* cég hivatalnokja eljegyezte *Stern* Helén kisaszonnyt Budapestben.

— **Agyonverte az apását.** *Szilák* Lajos napszámossal együtt lakott az apósával, *Kis János* napszámossal az Aréna-ut 24. számú lakásán. Állandó volt a viszálykodás az após és a vő között, mert *Kis János* semmivel sem járult a háztartás költségeibe és keresményét rendszerint elitta. A család így nélkülözőseknek volt kitéve. E miatt *Kis* felesége elutazott *Czeplédre* rokonaihoz. *Szilák* ezért szemrehányást tett apósának, amiért anyósát elülözte hazulról. A vita oly heves lett, hogy *Szilák* egy lécdarabbal többször fejbeverte az apását. Az öreg embert súlyos sebével a Rókusba szállították, ahol ma meghalt. *Szilák*ot a rendőrség letartóztatta.

— **Halálhíradás.** Idős b. dr. *Matlaskovszky* István ügyvéd június 28-ikán 55 éves korában Budapestben meghalt. *Lóczy* Zsigmond kereskedő hosszas szenvedés után ötvenhatéves korában Budapestben meghalt.

— **A bűn tanyája.** A múlt hónapban — mint megírtuk — bélavári *Burchar*dt Rezső kocsijáráról a Gizella-teren elloptak egy bűröndöt, amelyben 8000 korona volt. Akkor letartóztatta a rendőrség *Eünger* Mór, akinél megtalálták a bűröndöt. *Bürger* Mór megvallotta, hogy nem ő követte el a lopást, hanem az öccse, *Bürger* Rezső és *Tahoczky* Márton rovtimultu csavargók. A rendőrség egy hónap óta nyomozta a két tolvajt, míg végre az éjszaka megtalálták a Béke-ter 4. számú házban. Itt volt *Olgay* Róza napszámossal lakása. Egy bolthelyiség, amelyben szalmászákokon a utadk egymás mellett a *küldtélásokok*. Ez a hely a csavargóknak valóságos éjjeli menedékhelyük volt. Maga a házigazda, *Gere* Pista, aki *Olgay* Rózával vadházasságban él, rovtimultu alak. A detektívek a lakásban tizenkét rovtimultu csavargót találtak, akik párosan feküdtek szertöjükkel a gyalázatos oduban. Közöttük volt a két tolvaj: *Bürger* Rezső és *Tahoczky* Márton is. Ezeket a főképítványokra vitték, a többi csavargót pedig a tolónházba szállították.

— **Vasuti értékjegyek.** A Magyar Királyi Államvasutak igazgatósága a kereskedelemügyi minisztériummal egyetértőleg már régebbi idő óta tárgyalozik azzal a kérdéssel, hogy a postai értékjegyek mintájára a vasutnál is meghonosítsák a bélyeg-rendszert. Ezt a rendszert az osztrák államvasutak már régebben meghonosították és legújában a bécs-aspangyi vasut is alkalmazza. A vasuti bélyeg-rendszer behozatalát nálunk tágabb keretekben tervezik, amennyiben a posta mintájára az utánvételekre is kiterjesztenék, sőt, ami a nagyközönség szempontjából legfontosabb, az utánvételeket nem a vasuti pénztárnál fizetik ki, hanem, amint az ország rendelkezésre áll, azonnal postautalványon küldenek meg jogos tulajdonosának.

A vasuti bélyeg-rendszer a külföldön különben már csaknem mindenütt meghonosították, mert kiváló haszna az ellenőrzés tökéletessége is.

— **Lövöldözés az országháza előtt.** Nagy riadalmat okozott ma délelőn az országháza előtt több, gyors egymásutánban következő revolverlövés. Kezdetben merényletről beszéltek, későbbben azonban kiderült, hogy a lövöldöző *Kramaus* Jenő 13 éves polgári iskolai tanuló, aki forgópisztolyt szerzett valahol és ezzel lövöldözött össze-vissza. Egy golyó *Szabó* József polgári iskolai tanuló a jobb combjában érte. A megsebesült fiút szüleinek Nádor-utca 32. számú lakására szállították.

— **Halálos foghuzás.** *Glück* Jenő 20 éves állatorvostanulagató szombaton fogat buzaotit *Fritsch* Rezső fogtechnikus Andrásy-ut 28. számú műtermében. A foghuzás után oly erős vérzés fogta el *Glück*öt, hogy a sebészeti klinikára kellett szállítani, ahol ma vérmegezés tünetei között meghalt. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— **Gázrobbanás a papnövelésben.** Veszedelmes gázrobbanás történt ma délelőn a központi papnövelésben. A második emelet egyik tantermében *Szalay* György gondnok már napok óta erős gázszagot érzett. Értesítette a gázársulatot, ahonnan ma reggel *Stiek* Károly és *Skutai* Antal szerelők mentek ki, hogy a hibát kijavítsák. *Varga* János inas felvezette a két szerelőt a tánterembe, ahol a két munkás a gázömlés okát kutatta. *Skutai* gyújtót grujtott, amitől a kiömlő gáz nagy robbajjal felrobant. *Stiek* és *Skutai* súlyosan összeestek a mentők a Rókusba szállították. *Varga* János inas könnyebb égési sebeket szenvedett.

— **Vidéki hírek.** *Barna* Lajos 20 éves szabósegédét *Baja* város külterületén *Rajatos* Sándor és társai megmátadták és agyonverték. A tetteseket, akik boszúból hajtották végre a gyilkosságot, eddig nem sikerült elfogni. — *Szalmányról* táviratozzák: *Szöke* Ödön udvari földbírtokos, aki napok előtt elűnt, ma kifogytak a Szamosból. Az arca félméternyi mélységben a homokba volt bésáva. Azt hiszik, hogy *Szöke* Ödön öngyilkossá lett, bár öngyilkosságának okát még csak nem is sejtik.

— **Iskolai beiratkozás.** *Róser* János nyilvános felsőkereskedelmi és polgári iskolájában (VI. Aradi-utca 10.) a jövő tanévre való beírást június 30-tól július 7-ig lesznek.

(x) *Használt-e már Stomatint?*

(x) *Kriegner*-féle akácia arc orvása 2 Kz. Főrak-tár Budapest, Calvin-terüi gyógyszerház.

(x) 4/4 kó. *Kuba* kávéét 15 kor. küld bérmentve *Belák* István kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-ut. 4.

Darling.

Darling No. 22. Kedden nem jöhettek, mert akkor mutatkozik be B-en az új kabinet. Július 6-án nálam lesznek. Ejjel jövök. *Kepviselő.*
(Egy bécsi lap június 28-iki, vasárnapi számából.)

Szép kisaszonny, virágzáalom! Sajnos, nem volt, csak egy álom! Hogy ott lesznek nálad kedden, Én gyönyöröm, vágyam, kedvem!

Mit tessz isten! Mit tessz isten!
— Álom volt csak, hark and listen!
Neked angol nyelven zengem;
Hív a kötelesség engem.

Nincsen vakáció — nyári,
Hív a Khuen-Hédervári,
Hív a Hédervári Khuen;
Mennem kell, — ist viel zu thuen,

Mert a magyar parlamentben
Sok a dogy, liebes Entochen,
Ott kell lennem bajra-búra
Nem mehetek randevúra.

A sors választ minket széjjel
És egy holdvilágos éjjel
Nem lehetünk együtt ketten;
Azért is, mert éleletem.

Tudniillik éleledelem,
Melyik pártvacsorán vettem
Részét a multkor, mikor százan
Voltak pártok a t. Házban.

Volt ott Kossuth, Szederkényi,
Tisza, Apponyi és Rémi,
Balközépi, jobbközépi,
Mondjad, darling, hát ez szép-i?

Fáj a fejem, szegény fejem,
Nem tudom, hogy hol a helyem,
Jajböközépen, balközépen,
Jaj, hogy szünetlen élvétem.

Ezért, darling, megyek Pestre
S nem lesznek ott kedden este,

Hogy megtudjam, melyik párton
Vagyok, futok bokron-árkon.

S ha elereszt a nagy Khuen,
Nálad word' ich mich ausruben,
Mert egy magyar honatyának
Bécs kell, hogyha kedve támad.

xl.

FŐVÁROS

(*) A főváros közgyűlése. A nyári szünet előtt ma tartotta a főváros törvényhatósági bizottsága utolsó közgyűlést. A b5 napirenden az „állóhelyek” kérdése is szerepelt, de a városatyák érdeklődése döntő szavazás előtt annyira megcsappant, hogy a négy-száz bizottsági tag közül még százan sem voltak jelen a szavazásnál. A kérdés hisztórikuma eléggé ismeretes. A kereskedelmi miniszter rendeletet adott ki, amely a jövő év január elsejével a villamos közlekedést megszünteti az állóhelyeket. A különböző bizottságok e rendelet ellen állást foglaltak, maga a tanács is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az állóhelyek megszüntetése sem időszertelem sem cél-szerű és egyáltalán a közlekedési viszonyok megrázkódtatása nélkül végre nem b,tható. A tanács tehát a mai közgyűlés előtt azzal az ajánlattal állott, hogy kérjék föl a minisztert, hogy a vonatkozó rendeletét egyelőre helyezze hatályon kívül. Ha pedig ezt nem tenné, halassza el a rendelet életbeléptetését arra az időre, amikor a végrehajtás a közlekedési viszonyok megrázkódtatása nélkül végre nem b,tható. A tanács tehát a mai közgyűlés előtt azzal az ajánlattal állott, hogy kérjék föl a minisztert, hogy a vonatkozó rendeletét egyelőre helyezze hatályon kívül. Ha pedig ezt nem tenné, halassza el a rendelet életbeléptetését arra az időre, amikor a végrehajtás a közlekedési viszonyok megrázkódtatása nélkül végre nem b,tható. A tanács tehát a mai közgyűlés előtt azzal az ajánlattal állott, hogy kérjék föl a minisztert, hogy a vonatkozó rendeletét egyelőre helyezze hatályon kívül.

Kassics Péter megint figyelmeztette az elnököt, hogy a közúti társaságokkal érdekeltségi viszonyban álló bizottsági tagok nem szavazhatnak, mire az elnök kijelentette, hogy neki az ügyrend az ilyen felszólítás jogát nem adja meg, de hiszi, hogy az érdekeltek becsületbeli kötelességéből nem fognak szavazni. Csak ezután indult meg a vita. *Kollár* Lajos indítványt tett, amely tiltakozni óhajt az ellen, hogy a miniszter egyáltalán rendezhesse az állóhelyek kérdését és egyáltalán megzódta a városi vasutnak a Váci-körútig és a Baross-utcai vonalnak a Dunáig való meghosszabbítását, valamint a várkert—karsi vonal megépítését kéri. De *Kollár* indítványa fel akarja hívni a közgyűlést a miniszter rendelkezését végrehajtására. *Csillag* Benő, *Krausz* Lajos, *Boross* Soma, *Vászyoni* Vilmos és *Kassics* Péter felszólalása után a közgyűlés a tanács javaslatát 63 szavazattal 24 ellen fogadta.

Nagyobb érdeklődést keltett az igazságügy-miniszternek az a leirala, amelyben a törvényszéki épület közelében telket kér a fővárosi járásbíróóság közös háza számára. A pénzügyi bizottság tudvaleg, elég érthetetlenül, állást foglalt a kért lipót-városi telek ellen, hanem felajánlotta a központi városkára királykörtúri részét, a tanács ellenben, méltányolva az építőpár válságos helyzetét és azt hogy itt oty épülete tervez a kormány, amely ismét sok száz munkásnak kenyeret ad, a kért telek átengedését javasolja a közgyűlésnek. A mai közgyűlésen aztán ez a fontos kérdés teljesen a kerületi érdek szákmánya lett. *Polányi* Géza indítványára a pénzügyi bizottság javaslata mellett határozott a közgyűlés. *Feléri* Béla külvívőeleményi jelentett be és a határozatot meg is felebbezi. A napirend egyéb ügyei közt utasították a tanácsot a Teleki-terü pinc berendezésére, megállapították a Deák Ferenc-ünnep programját és megszavazták 8000 koronát a drezdai kiállításra való részvételre. Az ülés elején bejelentette az elnök, hogy az utak burkolására vonatkozó ajánlatokat az érdekeltek társulatok visszavonták. Ennélfogva ezzel az ügygyel már nem is foglalkozott a közgyűlés.

SZÍNHÁZ, ZENE

** A Nemzeti Színház Mészáros-pályázata. Az 1903. évi Mészáros-pályázatra 73 társadalmi színmű érkezett be. A pályabíróóság, mely *Somló* Sándor igazgató elnöklelte alatt dr. *Alexander* Bernát, *Abrányi* Emil, *Nothhauser* Miksa drámapírókból és *Mihályfi* Károly nemzeti színházi tagból áll. április havában megkezdte működését, de tekintettel a pályaművek nagy számára, az eredményt csak október hóban fogja kihirdetni.

** *Kapuzás* a színházokban. Míg a két állami színház, a M. kir. Opera és a Nemzeti Színház, már jó egy hete csöndes nyári álmát szendrői, addig a

másik három kő-színház, dacolva a közönség nyári obstrukciójával, a tradíciókhoz híven június legvégéig hősiesen kitartott és ma este hagyta a függönyök szentimentális — utolsó legördülését. A Vigaszínházban ma este hangzott el az utolsó kacagás *Gandillot Teknőbékájának* teknős brekegéseire; a *Magyar Színház* utóljára drótozott *A drótozott Lehár* gyönyörű muzsikája mellett, míg a *Népszínházban* az örökszép *Lili* játszott *Hegyi Aranka* színdarabban még a „kullisszák titkos világába is alkalma volt bepillantani a közönségnek.“

A nyilvadás záporpróba persze oszka nedves vízzel pócskondiázta tele a „kullisszák titkos világát.“ S aztán itt is, ott is, meg amott is legördültek a függönyök utóljára, szimbolizálva a felvét világban is a mulandóság leküzdhetetlen, örök életét. (M—s.)

„Az Éjjeli menedékhely bemutatója. A Budai Nyári Színpadban 4-en szombaton kerül először színre *Gorkij* Maximak, az európai hírnévre jutott orosz írónak *Éjjeli menedékhely* című szeszácós drámája. *Gorkij* ebben a darabban a társadalom legmélyebbre szelődött páriáit, elzülőtt kizsácoltjait, a tönkrement bárót, a deliriosos szinészt, a betörő és tolvajnépet mutatja be, azt a mélyre szelődött társadalmi osztályt, amelyből állítotag ő maga is tölküzdötté magát. A rendkívül érdekes tárgyú mű szokatlannul nehéz és a mély tanulmányt igénylő szerepek mind elsőrangú kezekben vannak. Az *Éjjeli menedékhely* előadásában közreműködnek *Szirmai Imre* és *Kiss Mihály* a *Népszínház* tagjai is, az előbbi a szinész, az utóbbi pedig a rendőrszerepét játssza.

„Magyar színpadi szerzők egyesülete. Az őszszel megalakítandó magyar színpadi szerzők egyesülete előkészítő bizottságának utasítására *Berczik Árpád* és *Herzeg Ferenc* székülődtek az elvi esatlakozásra való felhívást. Az előkészítő bizottság arra kéri azokat, akik tévedésből vagy lakásuk címe hiányában, eddig felszólított nem kaptak s mint színpadi szerzők igényt tartanak rá, sziveskedjenek *Berczik Árpádnak* (Vár, miniszterelnöki palota) intézett levelben kijelenteni, vajjon hajlandók volnának-e az egyesületbe esetleg belépni, illetőleg kívánják-e, hogy az őszszel tartandó alakító közgyűlésre meghívást kapjanak.

„A puszta rózsája. A Kislafudy Színház legközelebbi ujdonsága *Boór Árpád* *A puszta rózsája* című népies színműve. Az érdekes ujdonság bemutatása szombaton lesz.

„Szozer Iionka Budán. A Budai Nyári Színpadban holnap, szerdán, *Szozer Iionka* az Operaház művészneje első vendégjátékául Offenbach fantasztikus operája a *Hoffmann meséi* kerül színre. A vendégművész *Olympia Antónia* és *Stella* hármas szerepét fogja játszani.

„Műkedvelői előadás. A rákos-keresztúri iparos ifjak sikerült srimie/Gadással egybekötött mulatság rendeztek a szegény gyermekek felruházása céljából. Színre került a *Falu roszsa*, melyben *Harschner Matild*, *Hoffmann Erzsike*, *Szefelin Irénke*, *Kotász János* és *Kézsi Simon* tünnek ki.

jesztő munkástanfolyamokat, melyek a télen tudavolvőző rendőri beavatozás tárgya voltak, ezental hasonló feltételek kikerülésére saját maga fogja rendezni. E célból a két alelnök vezetéssé alatt buszatago bizottságot küldött ki a munkástanfolyamok rendezésére.

TÖRVÉNYSZÉK

Leszámolás a bírő előtt.

— Gyilkos merénylet a tárgyalóteremben. —

Budapest, június 30.

A budapesti büntető járásbíróaság egyik tárgyaló termében ma délelőt gyilkos merényletet követelt el egy asszony a férje és ennek ügyvédje ellen. Revolverből kétszer egymásután a férjére s azután az ügyvédre lött, de szerencsére egyik golyó sem talált. A férjnek szánt golyók a falba furódtak, az ügyvédnek szánt golyó pedig csodálatos módon megakadt az inggélér acélgombjában s onnan visszapatant, anélkül, hogy sérülést okozott volna. Az eset *Baló Lajos* albíró szobájában történt, ahol *Nagyösi Ferencné*, született *Kaszás Beatrix*nek a férje és dr. *Ernyei Mór* ügyvéd ellen indított rágalmazási perét tárgyalták s a tárgyalás után, mely a vádlottak fölmentésével végződött, rögtönözta *Nagyösi Ferencné* — egy elkeseredett, hisztérikus uriaszony — az izgalmas jelenetet. Az eset előzményei a következők:

Nagyösi Ferenc budai kereskedelmi iskolai tanár körülbelül tíz esztendővel ezelőt elvált a feleségétől, *Kaszás Beatrix*tól s a bíróság ugyanekkor a házasságukból született két gyermek közül a fiút az apának, a leányt pedig az anyjának ítélte oda. Az ádaldan családii háboruság tíz esztendei fegyverszünet után tavaly ujra kitört az elvált házastelek közt. A férj panaszsall fordult az árvaszékhez, hogy *Kaszás Beatrix* botrányos életet él, s kérte, hogy vegye el tőle a leányt, mert ártatlan lelket könnyen megfertőzheti az erkölctelen példaadás. Az árvaszék, ugvilatszük, alaposnak találta *Nagyösi* aggodalmát mert karbatalommal vette el az immár tizenhatesztendőes leányt az anyjától, s a *Jó Pásztor*-kolostorban helyezte el. Az árvaszék előtt dr. *Ernyei Mór* budai ügyvéd képviselte *Nagyösi Ferenc*et s ő terjesztette elő nemesak írásban, de később a tárgyaláson szóval is azokat a női tisztességet érintő okokat, amelyek alapján a leányt az anyjától való elvasztászt sürgette. Ezért a leleplezésért *Kaszás Beatrix* megtorlást keresett a büntető járásbíróaságnál, ahol rágalmazással és becsületsértéssel vádolta volt férjét s ennek ügyvédjét, dr. *Ernyei Mór*t.

Baló Lajos bírő ma már másodsor tárgyalta ezt a pert. Az első tárgyalást azért kassztotta el, mert az asszony új tanukra, a többek közt tizenötesztendősi fiára is hivatkozott, akikkel bizonyítani akarta, hogy *Nagyösi Ferenc* őt a kolostorban is becsületsértéssel és rágalmazással illette. A tanuk a mai tárgyaláson valamennyien megjelentek, de egyikük sem tudott a boldogtalan asszony mellett számbavehető bizonytságot tenni. Amikor a boldogtalan asszonynak tanuképp megidézett fia lépett a tárgyalóterembe, *Kaszás Beatrix* izgatottan pattant föl a helyéről, s karját a fü elé kitérva sirva mondotta:

— Te vagy az én fiam? Gyere, hadd nézzelek meg, hiszen már tizenegy esztendeje, hogy nem láttalak!

A bírő figyelmeztette a fiút, hogy nem köteles vallani, amire maga *Kaszás Beatrix* sietett kijelenteni, hogy ő nem kívánja a fia tanuskodását. A fiu erre eltávozott s pár percel később a bírő kihirdette az ítéletet, mely szerint a vádlottakat fölmenti.

Kaszás Beatrix, aki közvetlenül a bírósági sorompó előtt ült, izgatottan jelentette ki, hogy fölbezz, azután gyorsan összeszedte az iratát s beagyúúsözötte a ridiküljébe. *Nagyösi Ferenc* és az ügyvédje, dr. *Ernyei Mór* is távozni készültek. Az ügyvéd már ajánlotta is magát s az ajtó felé tartott, *Nagyösi Ferenc* pedig a kalapját kereste a szekrényen. Ebben a pillanatban az asszony hirtelen elövette a ridiküljéből a revolvert, s készer egymásután a volt férjére lött, aki a veszedelem elől a szekrény mögé rejtözött el. A lövésre dr. *Ernyei* visszafordult s ebben a pillanatban az asszony öt vete cölba. A golyó a gallér gombján akadt meg s összelapulva pattant vissza, anélkül, hogy kárt tett volna a megriadt emberben.

A nagy izgalomban, melyet ez a jelenet fölöldett, csak éppen a jegyző, dr. *Nessel Béla* nem vesztette el a hidegvérét. *Bátor elhaárózsással* ugrott át a sorompón s megragadta az asszony kezét, mielőtt folytatta volna a lövöldözést. Majd segítségére ment a bírő is s ketten kicsavarták a pisztolyt az asszony kezéből.

A merénylő nőt *Baló bírő* rögtön áttárolt az 1533-as számú rendőrnök, aki aztán *Drill* tábla bíró szobájába vezette. *Baló bírő* jegyzőkönyvben adta elő

az izgalmas végű tárgyalást. Dr. *Keserő* soros ügyész nyomban megjelent *Saly* soros vizsgálóbíróval s *Nagyösi* szándékos emberölés kísérletének bűntette miatt előzetes letartóztatásba helyezték. *Saly* vizsgálóbíró még délelőt megkezdte kihallgatását. Közöl harmadfelőlrán keresztül hallgatta ki *Nagyösi* zsiné, aki megvallotta, hogy jérjét akarta agyonlöni. Mint vagyonos leányt vette el őt *Nagyösi Ferenc* polgári iskolai tanár. Házasságunk — ugymond — a legboldogtalanabb volt, mert férjem engem úgy anyagilag, mint erkölcsileg tönkreített. Ezért akartam rajta boszut állani. Dr. *Ernyei* leöltni eszemáiban sem volt. A vizsgálóbíró e vallomás után az ügyészsig indítványhoz képest a büntetőtörvénykönyv 279. és 280. szakaszai alapján rendelte el *Nagyösi Ferencné* ellen a vizsgálátot, egyben pedig, tekintettel arra, hogy főbenjáró büntettről van szó, elrendelte ellene a vizsgálati fogságot is. *Nagyösi* nádomásul vette ezt s nem jelentett be ellene felolyamodást. *Saly* vizsgálóbíró a napokban az izgalmas eset tanuit *Baló Lajos* albíró, *Nessel Béla* jegyzőkönyvvezetőt, *Nagyösi Ferenc*et, dr. *Ernyei Mór*t és özvegy *Kormányos János* nélt hallgatja ki.

Nagyösi Ferencné jelenleg 36 éves, sápadt, beteges színű asszony, aki az első látásra előarlja azt, hogy súlyos idegajban szenved. Mikor a vizsgálóbíró előtti kihallgatása véget ért, megtörtén, sirva a börtönőr karjára támaszkodva ment le a fogházba.

Nagyösi Ferencnének a múlt hónapban is volt póre. *Asztalos* *András* bankszolga feleségét, aki lakásadóneje volt könnyű testi ártás és becsületsértés vadségével vádolta azért, mert állétklag megverte. A tárgyaláson akkor mint tanu szerepelt tizenhatéves leánya, akit a *Jópásztor*-kolostorból detektív őrizete mellett kísérték el tanuskodni a bírő elő. Az anya akkor meg akarta akadályozni, hogy leányát visszavigyék a kolostorba s csakis erőszakkal lehetett őket szétválasztani.

Nyiltér.

Mohai ÁGNES-Forrás

házánk legszépsávdusabb természetes savanyuvize. Tiszta, kellemes asztali víz s a Budapest főváros részére való külön háztartási töltés olcsóbb a szódavíznel s jobb minden mesterasségen készített szénsavval töltött víznél.

10/10 literes palack 36 fillér, üres palack visszavételé ára 8 fillér.

Sz. 29/1902.

M. k. áll. bacteriologiai intézet Budapeston.

Nem kevésbbé jellemző a forrás kitűnő tulajdonságai egyikérek a tisztaságára néve az 1902. február 18-án megajtott bacteriologiai vizsgálattól alkotott vélemény, mely szó szerint a következő:

Az előrebocsájtott vizsgálati eredmény tanúsága szerint a mohai ÁGNES-forrás víze bacteriologiai szempontból nagyon tiszta és kifogástalan.

Budapesten, 1902. február 18-án.

Dr. Preisz Hugó s. k.

a m. kir. áll. bacteriologiai intézet vezetője

ny. r. ú. ár.

Kapható minden fővárosi fűszerkereskedésben és a vendéglőkben.

Még a legutóbbi időki egyetlen viz sem volt egészen biztosan adagolható

a vérkőpésben, szivbajban és asthmában szenvedő embereknek, az újabb kísérletekből kiderült, hogy ilyeneknek egyedül a

MARGIT

GYÓGYFORRÁS

„Margit-telep, — Bereg-megyé“

vize ajánlatos fogyasztásra, a mely ezek mellett nemesak a **hugyszervek** betegségeiben legjobb víz, hanem a **legkitűnőbb forríz**, és enyhén sós íze miatt mindenki, még a **legkisebb gyermekek is szívesen veszik magukhoz** a gyomor és legcső hurutos megbetegedésnél.

Kapható minden gyógytár és fűszerkereskedésben.

Országos forrártár:

ÉDESKUTI L. os. és kir. udvari szállítónál,

Ásványvíz-nagykereskedő Budapeston.

(Az e rovat alatt közölttelkek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **A Társadalomtudományi Társaság** ma este *Hegedűs Loránt* országyűlési képviselő elnöklete alatt tartotta rendes évi közgyűlését. A dr. *Gratz* Gusztáv tiltkár által felolvasott évi jelentésből kitűnik, hogy a társaságnak már 231 tagja van, a tagok száma tehát egy év óta megkétszereződött. A jelentés ezután megemlékszik az ismeretlen Sömlő-ügyről s felsorolja azoktól a külföldi tudósoktól beérkezett leveleket és táviratokat, melyek a Sömlő-ügygyel kapcsolatban a társasághoz érkeztek. A dr. *Teller Miksa* pénztáros által előterjesztett zárszámadások tudomásulvétele után a választások ejttek meg. *Elnök* maradt gróf *Andrássy Gyula*, alelnökök dr. *Pikler Gyula* és *Hegedűs Loránt*, tiltkárok dr. *Jászi* *Oszkár* és dr. *Gratz* *Gusztáv*. A választmányból ez évben kilépő husz tag helyébe és a vidéki választmányba a következők választattak meg:

Fővárosiak: Acsódy Ferenc Babarozsi-Schwartzter Ottó, gróf Balogh Jenő. Bathányi Ervin, Benedek János, ifjabb Chorin Ferenc. Emmer Kornél, Fayer László, Gerster Miklós, Hájós Lajos, Hertkai Tivadár, Illés József, Kristóffy József, Láncoz Gyula, Lyka Károly, Moravcsik Ernő, Emil Petrovics Elek, Reichard Zsigmond, Schulek Géza, Szabó Ervin. Török Aurél, Vargha Ferenc, Wolfner Pál. — **Vidékiek:** Bors Emil (Pés), Czibusz Géza (Temesvár). Finkey Ferenc (Sáros Patak). Jászi Viktor (Debrecen), Kégl János (Monor), Kiss Albert (Keoskemét), Kolozsvári Bálint (Kassa), Kossutyan Ignác (Kolozsvár), Leopold Gusztáv (Pusztia-Szt.-Ágota), Leopold Lajos (Pusztia-Oszkár), Lukács Adolf (Kolozsvár), Lukács György (B-Gyula), Navráti Akos (Kassa), Nádosny Mihály (Temesvár), Pap Tibor (Máramaros-Sziget), Pekár Károly (Lőse), Tege Gyula (Keoskemét), Schneller István (Kolozsvár), Sömlő Bódög (Nagyvárad), Várdy Zsigmond (Nagyvárad). Végül a közgyűlés elhatározta, hogy azokat az ismeret-

SPORT

Alagi lóversenyesek. Véget ér imhát az alagi nagy meeting is. Holnap befejeződik a belföldi lovasszifuk dícsősége és a jövő meetingen már ulrlovak veszik föl a harcot. Jelöltjeink holnapra.
I. Hesp-istálló — Tövis.
II. Beagrey-istálló — Dávid-istálló.
III. Viltmer — Husom.
IV. Jövire — Gaudibunda.
V. Dorce — Szászország.
VI. Kényur — Anecote.

TÁVIRATOK

A klerikálisok bosszúja.

Berlin, június 30. A klerikálisok bukása Strassburgban nagy zavaráásokat támasztott. A tömeg megröghanta a protestánsok és zsidók ülteit. A katonaság készenlétben van. A csöcselék kövekkel dobálta a zsidók boltjait. A protestáns és zsidó kereskedők ellen kimondták a bojkottot.

Félmillió csalás.

Stockholm, június 30. A *Stockholms Tidningen* szerint *Vyborgban* letartóztatták *Lindgren* svéd vadász-hadnagyot, aki félmillióra menő csalásokat követte el. Kardersvögt otani részvénytársasági igazgatót, mint tettestársat, ugyancsak letartóztatták.

A francia kamarából.

Páris, június 30. *Delaosé* külügyminiszter a kamarában javaslatot terjeszt elő, amelyben *Loubet* elnöknek *Angolországba* való utazása és az olasz királyok *jogadlatára* költségeire 600.000 frankos hitel nyújtása foglaltatik. A jelentés, amelyet Pressensé szerkesztett, hangsúlyozza az Anglia és Franciaország, valamint Olaszország és Franciaország között fennálló viszonyt és a két látogatásban a béke új zálogát látja. *Destournelles* üdvözi a kormányt, hogy hozzájárul a világébe fenntartásához, és ezen alkalomból felszólítja a képviselőket és szenátorokat, tegyék meg a kellő lépéseket egy nemzetközi békebíráskor létesítésére. *Franciaország*nak a tekintetben követnie kell *Oroszország* és az Egyesült-Államok példáját. A hitelt a jelenlévő 483 képviselő egyhangúlag megszavazta.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, június 30. (A *Budapesti Napló* telefonje-tése.) Eladatok *buza:* úrszavideki 8.—15—8.65, bánai 7.75—8.25, wissenburgi 7.85—8.25. rozs: szlavor-uiai 6.55—6.75, pestvidéki 6.65—6.80, Déli vasúti 6.45—6.65, tengeri: 6.50—6.65, zab: 5.95—6.35 korona.

New-York, június 30. (*Terményfőssége.*) (*Zárlat.*) *Gyapot:* New-Yorkban helyben 13.—13.25, június 13.10 12.92. Szeptemberre 11.72 (11.70). *New-Orleansban* helyben 12.5% (12.5%). — *Petroleum:* *Stand white* New-Yorkban 8.55 (8.55). *Stand white* Philadelphában 8.50 (8.50). *Rafinéd* in Cases 10.50 (10.50). *Credit*

Balances at Oil City 1.50 (1.50). — *Zsir:* *Western steam* 8.50 (8.55). *Rohe és Brothers* 8.55 (8.60). — *Tengeri irányzata tartólt.* — *Juniusra* —, —, —, —, — *Juliusra* 67.5% (53.5%). — *Szept-re* 57.— (57.5%). — *Busa* irányzata állandó. *Piros ószi helyben* 84 1/2 (86.—) — *Juniusra* —, —, —, —, — *Jul-ra* 84.1/4 (85.5%) — *Szept-re* 81.— (82.1/2). — *Dec-re* 81.— (82.5%). — *Gabona szállítási díja Liverpoolba* 1 1/2 (1.1/2). — *Kávé:* *Isair Río T.* sz. 5.5% (5.5%). — *Juniusra* 0.— (3.65). *Szept-re* 3.95 (3.90). — *Lasst:* *Spring Wheat clears* 3.45—3.50 (0.—0.—). — *Cukor:* 3.— (8.1/2). — *On:* 0.—0.— (23.—28.20). — *Rés:* 14.32.—, — (14.62—14.10). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, június 30. (Terményfőssége.) (Zárlat.)

Busa irányzata állandó. *Juniusra* —, —, —, —, — *Juliusra* 77.1/2 (79.5%). — *Tengeri irányzata állandó.* — *Jun-ra* 50 1/2 (49.1/2). — *Zsir:* *Jul-ra* 8.10 (8.25). *Okt-re* 8.30 (8.45). — *Szalonna short clear* 9.93 (0.—). — *Sertésúis:* *Juliusra* 15.32 (15.80). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A postatakarékpénztári sekk-forgalom. *Láng* Lajos kereskedelemügyi miniszter a postatakarékpénztári sekk-forgalom népszerűsítése érdekében az e forgalomra nézve 200 koronában megállapított törzösszegnek 100 koronára való leszállítását rendelte el. A kereskedelemügyi miniszter ez intézkedése módot akar nyújtani arra, hogy a postatakarékpénztári sekkberendezéseit most már a kisebb gazdasági körök is nagyobb mértékben vehessék igénybe. Természetesen azonban, hogy fennmarad az az intézkedés, mely szerint oly esetekben, midőn valamely sekk-számlán az összforgalom a törzsbetéthez képest aránytalan mértékű ütemre, a törzsbetétnek megfelelő felelőse követkehet. A törzsbetétnek leszállítására vonatkozó eme rendelkezés, mint halljuk, ez évi augusztus 1-én lép életbe.

A Magyar Keleti Tengerhajózási Részvénytársaság ma tartotta 5-ik évi rendes közgyűlését *Kilényi* Hugó miniszteri tanácsos elnöke mellett *Gonda* Béla miniszteri osztálytanácsos mint miniszteri biztos jelenlétében. Az igazgatósági jegyzőkönyv hangsúlyozza, hogy a társaság jelentékeny veszteséget szenvedett a közüzemű gazdasági depresszió hatására, valamint a szerződéses forgalom rendszere és az áruszállítás gyors lebonyolítása érdekében életbe léptetett azon intézkedése következtében is, amely szerint „*Vaskaput*“ közössel *Galazs, Szuina, Constanza, Várna, Burgas* és *Konstantinápoly* között — tekintet nélkül a rakományok elege értékesége és a fuvardíjtelek alacsony voltára — kéthe-tenkénti pontos menetrend szerinti járatokat teljesített. Az 1902. évi mérlegszerű veszteség 820.644 K-t tesz ki, míg ezzel szemben az értékesítések, biztosítási és tartalékállap számlák együttesen 609.024 K.-val szerepelnek; amennyiben az értékesítések tartalékaap 35.920 K.-val való alap szabályszerű dotá-cija után 697.443 K.-ra, a biztosítási tartalékállap

pedig 21.744 K.-val, 124.199 K.-ra növekedett, a tartalékállap pedig 17.435 K.-t tüntet ki. A társaság a már meglévő keleti vonalakon kívüli forgalmát rendszerezés jelleggel a nyugateurópai kikötőkre is ki-chánja terjeszteni, nemcsak kedvezőbb pénzügyi eredmények érérése végett, de azért is, hogy a természetesen a gabonai irányú felő gravitáló kivitel cikkeknek a nyugateurópai kikötőkbe való továbbbáthására hazai hajózási vonal álljon rendelkezésre. Ezen tervei megvalósítására a közgyűlés az igazgatóságot hajók beszerzésére szólaló 1.400.000 K. összegig terjedő elsőbbségi kölcsön felvételére hatalmazta fel a felmentvénnyel az igazgatóságnak, mint a felügyelőbizottságnak megadott és az eddigi igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok újból meg-választottak.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság tegnap, június 30-án tartotta nyolcadik rendes évi közgyűlést *Kornfeld* Zsigmond elnöklete alatt. A közgyűlés helyesléssel vette tudomásul az évi jelentést, megadta az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak a felmentvénnyel, ellogadia az igazgatóság indítványát, hogy az 1902. évi osztalék 9 koronában állapíttassék meg és újból megválasztotta a felügyelő-bizottság tagjait. Az elért eredmény az előző évhez képest egy százalék javulást mutat. A társaság teljesítésének ismertetése kiemeli, az évi jelentésből, hogy a társaság hajóparkja az emult évben 17.205 ind. löcsővel bír 48 gőzshől, 117.066 tonna hord-képességű 241 uszályhajóból, továbbá 72 pontonból, illetőleg átomási hajóból és 1 meördőerőgőyből állott. A társaság hajók értéke felszerelés nélkül 14.920.621 korona 52 fillér, míg a felszerelés 1714.402 korona 82 fillér rug. A gőzshől 4474 utak tettek 82.780 menetóra alatt és a megtett utak hossza együtt 8820.01 kilométert teszen. — A személykijelölmeterek száma 8.0091.096 és áruk sulya 5.2208.09 q. A társaság gőzshől e teljesítményeken kívül 665 idegen uszály ha őt vontattak, a mivel a magánhajózási tettek szolgáltató. A társaság tartaléka — 10 millió korona aapüközével szemben — 5.413.918 korona 38 fillért tesz ki. A nyolcadik szelvényét márt fogva a társaság pénztára és a Magyar Általános Hitelbank váltja be. Az igazgatóság a közgyűlést követő alakuló ülésen elbőkk *Jekár Kornfeld* Zsigmond urat, alelnökké pedig *Újbóli Imre* urat választotta meg.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 701 darab juh. — kecske. Jégzett árak: *Elsőrendű* ürü 43 l-ig, — 50 l-ig, kivételesen — l.— kg.-ként, (vagy 40.— k-tól 45.— k-ig páronként), középminőségű ürü 42.— l-ig, kivételesen — l.— kg.-ként, vagy 29.— k-tól 34.— k-ig páronként, kosokért — l-től — l-ig, kivételesen — l-től — l-ig, vagy — k-tól — k-ig, középminőségű gypjas — l-től — l-ig, kivételesen — l. kg.-ként, vagy — k-tól — k-ig páronként, kosok legjobb minőség — fillérig, páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — fillér. páronként — — — — korona szerbai juhek páronként — korona, romániai juhek páronként — korona. anyajuhokért — fill. kgként (— k-ig páronként), kislejtett juhekért — fillér kgként (— — — — korona páronként) kecskék — — — — korona páronként. Irányzat élénk, az árak változatlank maradtak.

Sertésfogyasztás. (A székési városi sertés-vásár és közvagóhid intézősége.) Junius 30-ikén. Főelhajtás: Zsirsértés, ugymint őreg L rendű — — — — kilogramm fölül — — — — darab, II rendű 280—350 kilo-gramm — — — — darab, kanló — — — — darab, silány — — — — darab,

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irta: GIOVANNI VERGA

(61)

— Majd meglátdt, milyen szép lett a leányod! — mondta azután, amikor hazérkezett, a feleségének, aki még folyvást betegeskedett.

Végre megláthatta a leányát Bianca. *Hire* terjedt, hogy *Palermóban* kiütött a kolera, és az apja odetazott, hogy hazavigye. A szegényanyának megdöbbent a szive, amikor oly hosszú idő után megállt a kocsai a kapu előtt.

— Edes leányom! Edes leányom! — e szavakkal rohant le bizonytalan lépésekkel a lépcsőn. *Izabella* elébe szaladt, szintén tárt karokkal. — *Mama! Mama!* — *Es mégis nyakán csüngtek, az anya jobbról-balról nézegette a leányát, úgy, mint akkor, amidőn még ölben hordott gyermek volt.*

Azután meglátogatták a rokonokat. Bianca ereje visszatért, hogy leányát diadallal elvezesse mindenüvé, *Sganziékhoz, Limoliékhoz,* mindenüvé, ahol mint kis gyermek volt, mielőtt a kolostorba ment, most, hogy már nagy leány lett, a csinos kis szalmakalappal, a szép szokás fűrtökkel, — virág. Ha ment az utcán, mindenki kinézett az ablakon, hogy meglássa. *Sganzi* néne, aki azóta megsiketült és szemévilgát is elvesztette, megtapogatta az arcát, hogy ráismerjen.

— *Trao-fuji!* Kétségtelenül az! *Limoli* márkai a szeméit, két kék szemét dícsérte, amelyek úgy ragyogtak, mint a csillagok. — *Szemek,* amelyek a bűnt meglátták, —

szőlt a márkai, akinek mindig volt egy tréfás megjegyzése készenlétben. *Amikor* elvezették *Ferdinánd* bátyjához, a meglepetés, a szomorúság és családk érzése fogta el *Izabellát*, aki gyakran a naiv büszkeség kitörésével szokott beszélni társnőinek az anyai házról. *Ki* akart belépni, *ki* tudott belépni a rozant kapun! *Az* udvar szűk volt, még szűkebbé lett a sok kő és fal miatt. Keskeny út vezetett a rozoga, ingatag, mohval fedett lépcsőhöz. Fent a sppedő ajtó csak egy berendezésűt kiléces zárta el és ahogy belépett az ember, nedves, nehéz levegő csapott fejébe, büzös penész-szag, a mennyezetről lehullott a vakolat és beesett rajta az eső, az üres termek elhagyottan és kopárán, hosszú sorban húzódtak el. A háttérben volt a nagybácsi szobája, piszkos, füstös, rozoga mennyezettel és benne *Ferdinánd* árnyéka, aki úgy járt-kelt benne, mint egy fantom.

— Mi az? ... Tessék ... tessék ...

A márkai megjelent a küszöbön, ingujjban, sárnya és dult arccal, pápaszemén keresztül rábá-mulva nővére és hugára. A még vetetlen ágyon hevert *Diego* öreg esőköpönyege, azt foltoztatta. *Az* öreg gyorsan felkapta a köpönyeget egy csomó más ronggyal együtt és beledobta a szekrénybe.

— Ah! ... Te vagy Bianca? ... Mit akarsz? ...

Most észrevette, hogy a tü még kezében van, és szígyenkező beledugta a zsebébe, ugyanazzal a gépies mozdulattal.

— Ez a te hugod, — hebegte Bianca resz-kető hangon. — *Izabella*... emlékszel még rá... *Palermóban* volt a kolostorban...

Kék, bámész szemét rámeresztette a leány-kára és dörmögött:

— Ah! ... *Izabella*? ... A hugom? ...

Nyugtalanul körülnézett a szobában és ha meglátdt az asztalon vagy a szakadt karosszékén egy ottelejtött tárgyat, piszkos cernát vagy a

napon száradó zsebkendőit, mindjárt odaszaladt, hogy eldugja. Aztán leült az ágy szélére és rá-bámult az ajtóra. *Mialatt* Bianca összeszorult szívvel beszélt, *Ferdinánd* másra gondolt, bizalmtalan pillantásokkal tovább is szétnézegetett. *Hirtelen* felállt, hogy bezárja az íróasztal fiokját.

— Ah! ... Az én hugom? — mondta.

Megint ugyanazt a réveteg pillantást vetette a leányra és lesütötte a szeméit.

— Hasonlít hozzád ... amikor még itt voltál.

Míntha szavak után kapkodna, szeméit szertejártak és kerülgették nővérenek és hugának tekintetét, kezél reszkettek és arcának színtelen, bámész kifejezése volt. *Amint* Bianca valamint a fülebe sugott, rimádkodva, hogy szinte könny lo-pódzott a szemébe, az öreg hirtelen kiugyenesedett, úgy hogy alakja megnőni látszott, miközben a *Trao-vér* nyomai megfestették sárnya arcát.

— Nem, nem ... nem akarok semmit ... nem kell semmi ... Menj most, menj ... *Lá-*td ... sok a dolgom ...

Míndez egy évszázarította az ember szívét, megalázta a büszke emlékeket, a romantikus képzelgetést, amelyeket iskolatársai közt magába szitt, az illúziókat, amelyekkel a fiatal leányka bizarr felesekje tele volt, mert ő azzal az eszmével jött haza, hogy az első szerepet játssza a kis városban. *Sganzi* néne polgáriás fényűzése, a maga rideg és kietlen otthona, a roskadozó *Trao-palota*, amelyre oly gyakran gyermeki büszkeség-gel gondolt, mindez most kicsiny, sötét, szögé-nyes és szomorú lett. *Ezzel* szemben a *Marg-garó* ház terrassza, amely oly gyakran szemé előtt lebegett, nagy volt, beragyogta a nap-fény, beborította a virág, tele volt vídám leányokkal, akik őt mint gyermeket szép ruhájuk fényével elkápráztatták. *Pedig* mily szűk és kopár volt ezekkel a magas, kietlen falakkal, amelyek egészen elsőtűtettkéi! *Es* mily vón lett *Johanna* kissasszony, amikor *Izabella* viszontlatta, amint

fialat nehéz 300 kilogrammon felül — Jarab, középz 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husserítés ugymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főelhajtás Gesszege 1165 darab, 1 darab süldő, élőző napi maradvány 368 darab, — darab süldő, összesen 1473 darab, 1 darab süldő. Eladatott 1294 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 179 darab 1 darab süldő. A vásár irányzata élénk. — Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzettétek: Zsirterítés: Öreg L. r. 850 kgr-on felül 90—92 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 88—92 fillérig, selejtezett 82— — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 94—99 fillérig, fiatal középz 220—300 kilogramm 91—98 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 72—88 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Husserítés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden elvonás nélkül, kilogrammonként, élsúlyban.

Bécsi vágómarhavasár. Junius 30. (Saját tudósítók telefonjelentése.) A st.-marxi központi vásárosarnokban ma megtartott vesztézári vágómarhavasárta felhajtott 2552 darab magyar, 182 darab galiciái, — darab bukovinai, 479 darab németországi, összesen — darab szarvasmarha.

Jegyzések: 100 kilogrammonként élsúlyban. magyar hizóőkör I. rendű minőségű 54—68— fillér, II. minőségű — fillér, kivételesen — fillér, III. minőségű — K. galiciái hizóőkör I. minőségű 60—74 fillér, kivételesen 78— fillér, II. minőségű — fillér, III. minőségű — fillér; német hizóőkör I. minőségű 69.—78.— K., kiv —82 K., II. minőségű 86.— — K., III. minőségű 48—54 fillér. Legelő ökör — fillér, paraszt ökör — fillér, levágott ökör — fillér. Bika 56.— — K., tehén 74— — korona. Kivételesen — korona, bivaly 38—50 korona. Az árak métermézänkint, élsúlyban értendők. fogyasztási adó nélkül.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásárosarnokban ma megtartott sertésvásárta bejelentetk 1022 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak 453 darab fiatal sertést, 259 darab magyar hizott sertést és 3172 darab nehéz sertést. Összesen — darabot. Jegyzések: kgr.-kint élsúlyban (a fogyasztási adót nem számítva): élszéndű sertés 100—102 fillér, kivételesen 104 fillér, középz minőségű 92—98 fillér, könnyű sertés 84—90 fillér, fiatal sertés — fillér, süldő 80—96 fillér.

A budapesti gabonatózsde.

Budapest, junius 30. Jó kínálat és igen korlátolt kereslet mellett készbuza lanya iránzatu volt; elkelt 7000 mm. 5-10 fillérig olcsóbb árakon. Rozs és zab megfelelő kis forgalom mellett változatlan, más cikkekbenn nem volt üzlet. Eladattott: Buza, Tiszavideki: 120 mm 815 k. 8 K. 05 f., 500 mm 815 k. 8 K. 02 1/2 f., 150 mm. 81 k. 8 K. 07 1/2 f., 100 mm 815 k. 8 K. 07 1/2 f., 200 mm. 81 k. 8 K. 07 1/2 f., 200 mm. 81 k. 8 K. 07 1/2 f., 100 mm. 805 k. 7 K. 75 f. 100 mm. 805 k. 7 K. 97 1/2 f., 100 mm.

a poros virágvázák közt kötogetett, fekete ruhában és oly borzalmasan kövér! Az utca háttérébenn emelkedett Motta nagyapa háza. Amikor az apja odavezette, Speranza nőnjét otthon találta, aki szürke fejjel, savanyu, ráncos ábrázattal font. Egy rongyos fiu egy botot faragott és belépésükre fölemelte fejét, de nem köszönt. Nunzio mestert a csuz gyórtörté és nyögve feküdt az ágyban egy piszkos takaró alatt.

Ah, eljöttél hozzám látogatóba? Azt hitted, hogy már meghaltam! Nem, nem haltam meg. Ez a te leányod? Azért hoztad el ide, hogy megnézzem. Igazi kisasszony, meg kell adni! Szép nevet is adott neki. A te anyádat különben Rosarionának hívták! Tudod? Boesás meg, kis unokám, ha ebben a parasztviskóban fogadtak... Ne törődj vele, ebben a viskóban születtem... Rométem, hogy itt is fogok meghalni... Nem akartam elcserezni azzal a palotával, melybe az apád be skart záрни... Megszoktam már, hogy mihelyt fölkeltem, kimegyek az utcára... Nem, jobb, ha az ember korábenn meggondolja. Mindegyik ugy eszelekedjék, ahogy megszokta. Speranza más szavakat dörmögött, jobb volt meg se figyelni. A fiu az ajtóig kísérte őket a szemével, amikor apa és leánya eltávoztott.

IDőközben megerősítésre találtak a kolera-hírek. Catánában feltámadt a nép. Stangufana megérkezett a feleségével, Fifi asszonnyal együtt, akin mintha már ki is ütött volna a kolera, oly sovány és sarga volt. Fifi asszony olyan históriákat beszélt el, amelyekről a haja huszonnyégre óta alatt megöszült. Szirakuzában volt a leány, ogy szép volt, mint egy madonna, a színházban idomsított lovakon táncolt és ez ürügy alatt terjesztette a kolérát, a nép meglincselte. A rettegő emberek mindent összeszedtek, hogy az első vészhirob elhagyják a várost és bizmatlanokdva tekintettek minden uj arora, amely mellettük elhaladt.

(Folytatása következik)

805 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 805 k. 7 K. 90 f., 250 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 02 1/2 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f. Hőmezővádrárhelyi: 1000 mm. 80 k. 8 K. 05 f. Pestmegyevidéki: 100 mm. 815 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f., 150 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 180 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 795 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 788 k. 7 K. 60 f. Mind három hónapra. Rozs: 250 mm. 6 K. 20 f., 300 mm 6 K. 20 f., 400 mm. 6 K. 20 f. Zab: 150 mm. 6 K. 90 f., 250 mm. 5 K. 90 f. Köszpénzfizetés mellett.

A kőszár hivatals jegyzése a budapesti áru-és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint 50 kilogrammonként.

Table with columns: Buza, Kilo, K-100, K-1g, Kilo, K-100, K-1g. Rows include Tiszavideki, Felőrmegezt, Feszviteki, Bánági, Békai.

Table with columns: Egyéb gabonafélék, Kilo, K-100, K-1g. Rows include Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repce, Köles.

A határidőszület folyamán a következő kűlések körténket: Októberi buza 1903. : 7.37-7.27-7.30-7.25-7.23 Októberi rozs 1903. : 6.13-6.14-6.10-6.12-6.11 Októberi zab 1903 : 5.39-5.35-5.33 Juliusi tengeri 1903. : 6.20-6.22-6.19 Augusztusi tengeri 1903. 6.27-6.26 Augusztusi repce 1903. ————

Table with columns: Déli egy órákor a következő záróárak állapja: Októberi buza 1903. : 7.27-7.29 Októberi rozs 1903. : 6.10-6.11 Októberi zab 1903. : 5.32-5.33 Juliusi tengeri 1903. : 6.20-6.21 Augusztusi tengeri 1903. : 6.26-6.27

A budapesti értéktőzsde.

A mai üzlet szilárd iránzattal indult; de az értekek küllöldi hírek jolytán zárlat felé gyöngültek. Előzőzse. Osztrák Hitelesrésvény 665.25-666.50. Magyar Hitelesrésvény 737.50-739.—. Jézalóbank részvény 521.—. Államvasuti részvény 673.50-674.50. Városi Villamos Vasut részvény 700.75-701.—. Közuti Vaspálya részvény 611.—611.50 korona. A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék részvény 99.55. Magyar Hitelbank részvény 736.50-737.50. Jézalóbank részvény 520—621.—. Leszámitolóbank részvény 451.—. Osztrák Hitelesrésvény 664.75-666.—. Hazai bank részvény 216.—. Salgó-Tarjáni kőszénbánya részvény 530.—531.—. Rimamurányi Vasmű részvény 483.—488.50. Közuti Vaspálya részvény 611.—611.50. Városi Villamos Vasut részvény 300.25.—. Államvasuti részvény 673.75-674.25. Magyar okkupir 1545.— korona. 4 órákor zárult: Osztrák Hitelesrésvény 664.—. Magyar hitelesrésvény 735.25. Leszámitolóbank részvény —.—. Rimamurányi vasmű részvény —.—. Osztrák-magyar államvasuti részvény 672.50. Közuti vasut részvény —.—. Városi villamos vasut részvény —.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg: Jegyzések: Heremag; lucerna magyar 42.—52.— korona, vörös aprószemű 42.—50.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánági — korona, középszemű 50.—64.— korona, nagysemű 54.—58.— korona. Disznószőr: budapesti 69 —69.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki — korona, városi 4 darabos 59.50-60.—, korona, 3 darabos 62.50-63.—, korona, sülti — korona. Saliva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.—14.— korona, 120 da-

rabos — korona, 100 darabos 14.50-15.— korona, 85 darabos 16.25-16.50 korona. azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—13.50 korona, 100 darabos 13.75-14.—, korona, 85 darabos 15.50-16.— korona. Szilvia: elavóniai 13.—13.50 korona, szerbiai 16.—16.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Kétnapi szünet után az előzőzse nagyon barátságos hangulattal indult meg. Budapesti számlára Magyar Hitelbank részvényeket vásároltak, mire ezek ártolyama kissé emelkedett és kapcsolatban ezzel a papírok is javultak. A déli tőzsde gyöngült árfolyamokkal nyit meg és mindvégig kedvetlen maradt. Zárlat kissé szilárdabb.

Bécs, junius 30. (Magyar értékek zárilata) 4 1/2-os aranyjáradék 120.85. Tiszai és szegedi kölcsöntőrszorsjegy 155.75 Magyar vasuti kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasuti állami kötvény —. Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank 449.—. Rimamurányi vasmű részvény 465.25. Magyar koronajáradék 99.30. 4 1/2-os Magyar 1000forint. kötvény 98.40. Magyar hitelbank részvény 734.—. Magyar nyercemény kölcsön sorsjegy 198.—. Kassa-oderbergi vasuti részvény —. Magyar keresk. bank —. Magyar kukorika 1535.—

Bécs, junius 30. (Osztrák értékek zárilata) 4 2/2-os papírájáradék 100.20. 4 1/2-os osztr. aranyjáradék 120.80 1890-os sorsjegy 150.—. Osztrák hitelesrésvény —. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankjegyek: 483.50. Osztrák-magyar bank 1620. Déli vasut 83 —. Dunagöznai részvény 874.—. Dohányrésvény 353.—. Csuszári és királyi arany 11.32. Német bankváltók 117.25. 4 2/2-os ezüst járadék 100.25. Osztrák koronajáradék 100.00. 1864-iki sorsjegy 246.—. Osztrák hitelszövetkezeti részvény 664.—. Unionbank 524.50. Osztrák Landerbank 413.—. Osztrák-magyar államvasut 672.75. Elbavólyi vasut 411.—. Alpesi bányarészvény 374.—. 20 frank. arany 19.05. Londoni váltóár 230.40. Bécsi Tramway Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. —. Lapót kőb 255.—. Az iránzat gyengebb.

Bécs, junius 30. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelesrésvény 663.25. Magyar hitelesrésvény 734.50. Angol-Osztrák bank 276.—. Bécsi bank egyesület 484.—. Union bank 525.—. Landerbank 413.—. Osztrák-magyar államvasut részvény 672.50. Déli vasut 83.—. Elbavólyi vasut 413.—. Eszacknyugati vasut részvény —. Dohányrésvény 353.50. Rimamurányi vasut 466.50. Alpesi bányarészvény 374.—. Májusi járadék 103.20. Magyar korona járadék 99.30. Török sorsjegy 123.25. Német birodalmi mársza 117.30-117.32. Napoleon d'or 19.05.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, junius 30. (Tőzse tudósítás.) A nyugati tőzsdék tegnapi szilárdsága ma kedvezően befolyásolta a forgalmat. Az üzlet mindazonáltal csekély vélteghibázások követeztében kiesiny volt. Csak a bányártekekben volt előnőbb a forgalom. Bankok és helyfdi járadékok szilárdak. Vasutak többnyire változatlanok. Később a forgalom csöndes lett. Az iránzat szilárd maradt. Magánkamatláb 3/4 1/2. Berliu, junius 30. (Zárilata) 4 1/2-os papírájáradék —. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 102.90. Elbavólyi vasut —. Magyar koronajáradék 99.90. Osztrák-magyar államvasut 144.60. Kassa-oderberga vasut —. Bécsi váltóár 85.15. Magyar vasuti bernházi kölcsön —. Alpesi bányarészvény —. Disconto-Commandit 186.75. Általános villamosági Edison 180.75. Gelsenkircheni 132.60. Laura-kőb 222.40. 4 2/2-os ezüstjáradék 100.25. 4 1/2-os magyar arany járadék 101.60. Osztrák hitelesrésvény 268.90. Déli vasut 18.10. Károly-Lajos vasut —. Orosz bankjegyek 216.—. 4 1/2-os uj orosz kölcsön 98.15. Török dohányrésvény —. Olasz járadék 103.60. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 158.90. Harpeni 184.90. Az iránzat gyengült.

Berlin, junius 30. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom: 4 1/2-os magyar aranyjáradék 101.60. Magyar koronajáradék 99.75. Osztrák hitelesrésvény 208.75. Osztrák-magyar államvasut 144.40. Déli vasut 18.10. Eszacknyugati vasut —. Elbavólyi vasut —. Orosz bankjegy készpénz 216.05. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Ultimo) Lombard —

Páris, junius 30. (Zárilata) Osztrák-magyar államvasut —. Uj török kőb 32.25. Egyiptomi járadék 106.50. Osztrák Landerbank —. Párisi bankrésvény 11.15. 3 1/2-os francia járadék 96.85. 4 1/2-os spanyol járadék 90.30. 3 1/2-os utléteszhető járadék 98.25. Credit foncier de France 132.4. A pesi bányarészvény —. 4 1/2-os 1890. román kölcsön 90.70. Görög kölcsön 221.—. Váltó Olaszorszára 0/0-os pari. Váltó Amsterdamra 205.93. Váltó Brüsszelre 3/8. De Beers 521.—. Chartered 75.25. 5/16 bulgár kötelezésvény 431.—. Magyar aranyjáradék 103.80. Déli vasut —. Váltó Londonra 251.45. Osztrák aranyjáradék 102.75. Török sorsjegy 131.50. Meridional vasut 104.—. 4 1/2-os olasz járadék 104.15. Otomanbank 610 — 3/16-os francia járadék 690.—. Osztrák földtulnézet —. Déli vasuti elsőbbségi kötvény 331.—. 4 1/2-os 1896. román kölcsön 86.—. Dohányrésvény 369.—. Váltó Bécsre 103.87. Váltó német piacokra 121.90. Rio 11.96. East Rand 191.—. Randfontein 77.50 Magyar Jézalóbank 568.—. Az iránzat szilárd.

Frankfurt, junius 30. (Zárilata) 4 1/2-os papírájáradék 100.70. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 102.95. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 101.65. Osztrák hitelesrésvény 209.10. Osztrák-magyar államvasut 144.70. Eszacknyugati vasut —. Rustiehradi vasut —. Londoni váltóár 203.82. Bécsi bankjegyek 212.30. Villamos részvény 128.—. 3 1/2-os magyar aranykölcsön —. 4 2/2-os ezüstjáradék 100.40. Osztrák koronajáradék 101.—. Magyar koronajáradék 99.85. Osztrák-magyar bank 161.50. Déli vasut részvény 18.—. Elbavólyi vasut —. Bécsi váltóár 81.25. Párisi váltóár 811.33. Unio bankrésvény —. Alpesi bányarészvény 137.—. Az iránzat szilárd.

Frankfurt, junius 30. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok januára. Esti forgalom Osztrák hitelesrésvény 208.75. Német bank —. Disconto 186.90. Berliu kereskedelmi bank —. Gelsenkircheni 182.60. Harpeni 184.75. Laura-kőb 222.50. Olasz járadék —. Az iránzat csöndes.

Hamburg, junius 30. (Zárilata) 4 2/2-os ezüstjáradék 100.30. 1880. sorsjegy 154.—. Déli vasut 17.70. 4 1/2-os Osztrák aranyjáradék 102.70. Osztrák hitelesrésvény 208.70. Osztrák-magyar államvasut 144.20. Olasz járadék 103.20. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 101.50. Az iránzat tartott.

Színházak, szórakozó helyek.

FÉVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.
Szerda, 1903. július hó 1-én.
Szojyer Ilonka mint vendég.
Hoffmann meséi.
Regényes operette 4 felvonásban. Irta Jules Barbier. Ford. Dr. Váradi Antal. Zenejét szerz. J. Offenbach.
Kezdete 7 1/2 órakor.

VÁROSLIGETI NYARI SZÍNHÁZ.
Szerda, 1903. július hó 1-én.
Bob herceg és Mici hercegnő.
Énekes boház 4 felvonásban. Irta: Ferd. Mátyás. Zenejét összeállította Barna Iszós.
Kezdete 7 1/2 órakor.

CIRCUS Cesar Sidoli
a Városligetben.
Ma szerdán, július 1-én, este 8-kor
nagy diszelódás
Csak néhány napig, a napibeszéd tárgya
Looping the Loop's
az amerikai Mister Troms, szallagerékparóznán a hálálkörön este 8/10-kor. A XX. század legnagyobb csodája.
Előzőleg egy 14 szímet tartalmazó műsor.
Jegyek kaphatók Patkál (Kecskó) dohánygyárájánál, Krisztófer, Birtócska sarkán.

MEGJELENT! • MEGJELENT!
Az Athenaeum irod. és nyomdai r.-társ. kiadásában Budapesten, VII., Kerepesi-út 54, megjelent:
Mátyás Király Emlékkönyv.
A nagy király kolozsvári emlékszobrának letelekezése alkalmára szülővárosa, Kolozsvár sz. kir. város megbízásából szerkesztette.
Dr. MÁRKI SÁNDOR.
Tizenkét öndől képmelléklettel, 2 térképpel és 135 művészi kivitelű szöveggel.
A pompás díszkötésben 24 korona.
A nagy könyvtárak részére való beszerzésre a világ-és közrészletügyi magyar kir. miniszter úr 431/902. számú rendeletével melegen ajánlotta.
apható a kiadóirodánál, valamint minden könyvkereskedésben.

ri lakásokban
Építésre, valamint az egészégsz fenntartására szabadosított, legméretemben elvárható ciosetlések és pots do chambró nélközök beletelnek.
a legnagyobb üsteke ezen külső-legényekben.
papír-szekrények, bidets, egészégsz képcék stb.
Guttman L. Budapest
cs. és kir. szab. cioset-gyár
IV. Városház-utca 2.
Kossuth Lajos-n. sarkán.
Az osztrák-magyar **THERMOPHOR-válalat** vezérfőnöki székhelye.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
Valódi csak azon védjegyvel.
Övöködjünk az utazásoktól!

LUSER L. -fele TURISTA-TAPASZ
Hirtelen és gyorsan ható szor tyukszem, szemólos és talp, valamint a sáros békémosdól, továbbá mindenféle bőrkórnászdos ellen. A hatszóró jóindítás valóltatik.
Központi szék. raktár
SCHWENK L.,
gyógysz., MEIDLING-BÉCS.
Csak akkor valódi, ha minden haz-nálai utastás és minden tapasz a mellette végzővel és aláírással el van látva, azért is erre figyelni kell. 1 dohos ára 1,50 kor, vidékre 1,60 kor. előzetes beklídése mellett ilyent.
Magyarországi főraktár:
Török József gyógyszer. Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-út 29.

Ős-Budavára
Nyitva d. u. 3 órátol reggel 4 óráig.
Ma szerdán július 4-én
A nagy variété-színpadon:
Barrison Lona
meghosszabbított vendégjátéka
Uj. uj. uj! Uj. uj. uj!
Sisters Pony angol énekes és táncművésztárs. **The Georgia Piccannies,**
a valódi amerikai ötletvényes élet bemutatása 12 négyre, akik táncolják az **igazi cake-walke táncot.**
Astley-csoport, átváltozó zenei excentrikusok, Budh. Snyder, Waltz Vasogy, a Leopold Miss Ravensberg fellépetés után.
Folies Comiques
Uj német boház. Die Frau mit der Mask, magyar boház. Egy ós-budavári új kévésztársulat. A variété a nagyvásos program miatt este fél 10-kor kezdődik. Belépő díj 60 fillér. Kedvezményes jegyek a városi tősdéskben kaphatók.

Dr. RENNERT
vizgyógyintézete
belrói betegek részére.
Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555).
Az intézetben gyógykezelés alá vételek: Álmatlanság, szédülés, fejfájás, valamint minden ideg- és gerinc-tajók. Ezen geségi állapotok, ideges szivbántalmak, a gyomor és belek romlyósága stb. - Gyógykezelések: A vizgyógyító-mód osziasz állomány kívül, szennavas fürdők (szivajókés számú), kéntürdők (szőrkésznál és osziasz bántalmakkal), az elektromozás minden fajta, masszázsa stb.
Kivánatra prospektus. - Árak mérsékelték.

Simpson Henrik Bálint Westminsterben a 17086. számú
„Ejlírás fa tüdőöltsítésre és corrosiv hatásának megakadályozására egyetlen impregnáló folyadék segítségével.” című magyar szabadalom tulajdonosa, szabadalmának gyártása céljából magyar gyárosokkal összekötést keres: szabadalmát engedély el is adja vagy gyártási engedélyt ad. Érdeklődőknek szívesen szolgál bővebb felvilágosítással.

Kelemen és Társa
szabadalmi ügyvivő iroda Budapesten,
(Royal szálloda B.)
Szállítunk utánvéttel a monarchia minden Állomására költésmentesen csomagolásal
legjobbabb régi horvát uradalmi szilvioriumot.
3 üveg 8 K., - 6 üveg 15 K., - 12 üveg 28 K.
Továbbá 25 egész 800 litesz heroldban különböző újratu valódi uradalmi szilviorum. Kimerült élvezésk bérmentve.
Horvát szilvioriumkivitel társaság
Hinkó Kaufmann & Co. Zágráb, Horvátország.
A 15735. számú magy. szabad. 1899. április 15-rol „Nagy kőkapocátással bíró szilmas ellenállókosság”
a 19170. számú 1900. március 6-rol „Kikáposolókészülek nagyfeszültségű elektromos áram számára”
a 19171. számú 1900. március 7-rol „Elektromos berendezés ledeltámaszok tájvezelésére és a 19170. sz. szabadalomhoz tartozó 27613. számú „Kikáposolókészülek nagyfeszültségű áramos” című, 1902. nov. 27-rol kelt magyar pótszabadalomra **vevők vagy engedményesek kerestetnek.**
Szives ajánlatokat „W. A. 4090” jel. alatt továbbít **Mosse Rudolf Bécs L., Sellerstätte 2.**

ZOLA EMIL
országalkotó nagy regényciklusa a
NEGY VANGELIUM
mind a három része megjelent egyedül jogosított magyar fordításban.
TERMÉKENYSÉG Két kötet
● füzve ●
7 korona.
MUNKÁ (Travail) Két kötet
● füzve ●
7 korona.
a nagy írónak mintegy öo irodalmi oo végredeleto.
Két kötet füzve 7 korona.
A három regény külön-külön is megrendelhető a magyar fordítás egyedül jogosított kiadójánál, a
Sampel R. (Wodianer F. és Fiai)
csász. és kir. udvari könyvkereskedő cég-nél Budapest, VI. kerület, Andrássy-út 21. szám alatt és bármely könyvkereskedésben.

Kitünő találmány!
Célszerű és kényelmes
az új találmány, szabadalmazott
FÉRFI-ING,
melynek nyakbőlege magától szétbökbe vagy bővebbre szabályozódik. Kizárólag nálnak, a feltalálónak kapható a követhető minőségben: Tartós jó chilfonból a Ft 2,25 - 2,75 kemény, alma, vagy más rézszálból Ft 2,50 - 2,75 puha, hatásvy piéut mellet Ft 2,50 - 2,75 Azonkívül mérték szerint minden tetsző kivitelben készíthető. Kivételként kérik a gallér szántát megírni. Továbbá: Különbözősúlyú francia és angol ur-dzsekkök, valamint bel- és külföldi kalapokban. Árjegyzék szívesen szolgálunk. Nem feloldó árust kiköcsölünk vagy kivánsára a pénz visszajárul.
A nyári időnyre különösen ajánljunk színtartó francia baltizinyeinket darabja 2 ft 50 kr.
Vértes és Sebestyén
cs. és kir. szab. felhőnemű-készítők
Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Eső-köpeny
valódi hamburgi gyártmány megbízhatósága vízmentes, divatos szín-és szabásban
14 frétől 24 frétig.
KöCH Testvérek
fert., su-és gyermekruhák minden alkalomra Bpest, Károly-körút 26

Pályázati hirdetmény
és részletes feltételek vasuti hivatalnokai egyenruhák szállítására.
A magyar királyi államvasutak Budapest-balparti üzletvezetősége 1903. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg három egymást követő évre nyilvános pályázat útján kivánja biztosítani hivatalnokai számára azon egyenruhákat és egyenruházati cikkeket, amelyeket szállítás közben az illetők viselni tartoznak. Ezen egyenruhák a következőkből állnak:

1. Nyári zubbony. — 2. Tavasz és őszi zubbony. — 3. Téli zubbony. — 4. Nyárinadrág sötét kékeszürke vagy drappzsinál szövetből. — 5. Tavasz és őszi nadrág. — 6. Téli nadrág. — 7. Tavasz és őszi felöltő. — 8. Téli felöltő. — 9. Sapka. — 10. Nyakkravát. — 11. Kéztyű. — 12. Karkötő. — 13. Hangjelző rózsák.
Az 1—8. tétel alatt felsorolt egyenruhák készítéséhez szükséges felsőkelmék bármely beföldi posztgyárosnál beszerzhetőek.
A 9—13 tétel alatt felsorolt egyenruházati cikkeket valamint az 1—8 tétel alatti ruhadarabok elkészítéséhez a felsoroltakon kívül szükséges egyéb kellőkeket szállító tetszőleges szerinti forrásból szerzetheti meg, ezekre névbe csak az a kikötés, hogy jóminőségűek és amennyiben ezen cikkeket Magyarországon is gyártják, hazai gyártásúnak legyenek.
Az 1—13 tétel alatt felsorolt ruhadarabok és egyenruházati cikkeket a kereskedelemügyi magy. kir. miniszter ur 6 nagyműtsósága által 1888. évi május 18-án 20387. szám alatt a vasuti hivatalnokok egyenruházata tárgyában kibocsátott szabályrendeletben foglalt határozományok figyelembevételével megállapították. Ezen szabályrendelet az 1888. évi „Rendeletek tárta”-ban jelent meg és bármely könyvkereskedésben megszerezhető.
Az osztról-észere szükséges ruhadarabok és ruházati cikkeket a hivatalnok kivánására folytán alul rott üzletvezetőség rendel meg. Ezen megrendelés alapján készült egyenruhák az üzletvezetőségtől kijelölt helyre, állomásra vagy szertára küldendők.
Az egyenruhák végleges átvetelét azon hivatalnok teljesíti, kinek számára az egyenruha meg lett rendelve. Az átvetélt elismervény a megrendelői levéllel és számlával együtt az üzletvezetőséghez küldendő, az érdebe hozott összegnek az illető hivatalnok illetményei terhére leendő előjegyzés végett.
A kiérdelmet és hivatalból előjegyzett összeg legalább 10 korona havi részletekben lesz levonva az illető hivatalnok illetményéből, és a levont összeg a következő hónap első napjaiban lesz utalványozva szállítónak.
Az üzletvezetőség nem vállal semminemű kötelezettséget a szállított egyenruhák értékének levonás útján való teljes kiegyenlítésére névbe, csak arra kötelezi magát, hogy amennyiben a levonás végrehajtása tekintetében akadály fenn nem forog, a megállapított részleteket pontosan levonja és a levont összegeket szállítónak kiutalványozza.
A méretek felvétele, készruháknak a helyszínen való felpróbalása és esetleg átadása céljából a budapest-balparti üzletvezetőség vonalain, valamennyi személyvonalon érvényes II. osztályú névre szóló időleges szabadjegy lesz szállítónak rendelkezésére bocsátva. A szabadjeggyel való visszaélés a kedvezmény elvesztését vonja maga után.
A köz egyenruhadarabok szállító cég székhelyétől a kijelölt helyig a megrendelővel előmutatása mellett a budapest-balparti üzletvezetőség vonalain díjmentesen lesznek szállítva. Csomagolási költség nem számítható fel.
Az egyenruhák a szabálykonk megfelelőleg, de teljesen állítandók elő. Amennyiben a ruhák készítése ellen általában, valamint a ruhákhoz használt egyes cikkeket minőségbe ellen alapos és indokolt panaszok merülnek fel, melynek elbírálására maga a megrendelő is illetékes, a kifogásolt egyenruha minden kárpótlás nélkül visszautasítandó.
Szállító kötelezettséget vállal arra névbe, hogy az egyenruhák készítéséhez szükséges szöveteket beföldi posztgyárosnál szerzi be.
A magyar kir. államvasutaknaga jogá lesz bármikor meggyőződés szerzeni, szállító pedig köteles mindazon adatokat, melyek a felsőkelmék szárnázásának igazolására szükségesek, rendelkezésre bocsátani.
Ha szállító e tekintetben vállalt kötelezettségének meg nem felelni, minden körülmények közt tartozik a nem szállított vagy nem a kikötött beföldi gyárból vásárolt kelmék árának 20 százalékat, azaz husz százalékát kötsésképpen megfizetni, ezenfelül jogában áll a magy. kir. államvasutaknak saját tetszőlegesen megfizetni a szerződés teljesítését vagy a teljesítés hiányt a szerződés megzserése okából kártérítést követelni és a szállított tárgyat képező egyenruhákat szállító cég terhére másnál bármely áron megszerzeni.
A jelen feltételek alapján három évre kéténső ügylet alulirott üzletvezetőség részéről bármikor három havi felmondás mellett minden indokolás nélkül felbontható, jogában áll azonban a budapest-balparti üzletvezetőségnek az ügyletet minden felmondás nélkül is azonnal felbontottnak tekinteni, ha az egyenruhák készítéséhez külföldi és nem a kikötött beföldi felső kelme használtatott.
Az egyes ruhadarabokért fizetendő egységárak az ajánlatban számmal és betűvel is kiírandók, az ajánlat kéltetzsndő és a teljes cím és lakás közzébe mellett aláírandó, ezenkívül az egyes ruhadarabok készítéséhez igénybevéenni szándékozt minden egyes cikkből az ajánlattevő pesztéjével ellátott minta melkélendő. Az ajánlatban kiteendő az is, hogy a zubbony és sapkához igénybevéenni szándékozt számórnat hány százaléki aranyat tartalmaz.
Ezenkívül az ajánlathoz mellékendő a beföldi posztgyárosnak olyan nyilatkozata, amelyből kivethető legyen, hogy a tőle vásárlandó szövetekéi osedőkes összegnek fizetésére névbe kölesönös megállapodás jött létre, azonkívül, csatlalendők az ajánlathoz az illeto gyáros posztóimintái.
Az ekként felszerelt és venként 1 koronás magyar bélyeggel ellátott szabályszerűen aláírt ajánlat a szintén aláírt és lepecsételt, jelen feltételekkel együtt 1903. évi július hó 15-ig alulirott üzletvezetőséghez (Budapest, VI. ker., Teréz-körút 62. l. om. 5.) benyujtandó, vagy királyi postával bérmentve beklüdendő, a borítékot feljegyzendő a pályázati hirdetmény száma, hogy az ajánlat hivatalnokai egyenruhák szállítására szól.
Bánatpénzül, mely a szállítási elnyeresés után óvadéklul fog szolgálni, 400 kor. készpénzben vagy értékpapírban egy nappal előbb a budapest-balparti üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál leendő. Készpénzbeli letét után kamat nem jár. Alulirott üzletvezetőség fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlatok közt, tekintet nélkül az ereységárakra, szabadon választasson.
A fentebbi feltételektől eltérő, előkérve érkezett, táviratlag tett, vagy pótl-ajánlatok figyelembevételre nem tarthatnak számlot.
Kelt Budapestben, 1903. május hó 28-án.
Magy. kir. államvasutak budapest-balparti üzletvezetősége.
Jelen feltételeket egész terjedelmében tudomásul veszem és azokat magamra kötelezőknek elismerem.
Kelt,..... az ajánlattevő.

